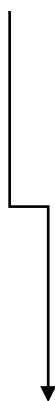

کاکړان

(د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړو لنډه پېژندنه)

ليکوال: ډاکټر عبدالغفار کاکړ

Ketabton.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

د کتاب ځانګړنې

- د کتاب نوم :: کاکړان (د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو لنډه پېژندنه)
- ليکوال :: ډاکټر عبدالغفار کاکړ (۷۹۹۴۱۸۴۸۱ (۰) ۰۰۹۳)
- کمپوز او ډيزاين :: عاشق الله پېټاب (۰۷۸۵۵۱۹۲۱۸)
- پښتني ډيزاين :: اجمل پيږ
- چاپ چاري :: پاور څپرندويه ټولنه - جلال اباد
- چاپ کال :: 1399 لمريز - 2020م
- چاپ وار :: لومړی
- چاپ شمېر :: ۱۰۰۰ ټوکه

د چاپ حقوق له ليکوال سره خوندي دي.

خپلې مهربانې مور او خپل دروند پلار ته!
چې زده کړې يې راباندې وکړې او د دعاگانو
په برکت يې مخته روان يم.
او د کاکړ قوم هغه زلمو او پېغلو ته!
چې تل يې د خپل هېواد او ناموس نه ساتنه
کړې او ځانونه يې پرې قربان کړي دي.

ډاکټر کاکړ

ليکل

- 5 ----- ۱ کتاب...! (د بناغلي بېتاب ليکنه)
- 8 ----- تقریظ (د بناغلي حفيظ الحق قاري زده کاکړ ليکنه)
- 10 ----- د پيل خبرې!
- 13 ----- پښتو ژبه او پښتانه
- 24 ----- کاکړ يوه پښتنه قبيله ده
- 27 ----- د کاکړو د قبيلې بناخونه
- 30 ----- د کاکړو قبيلې ته لومړۍ ځغلنده کتنه
- 35 ----- د کاکړو قبيلې ته دويمه ځغلنده کتنه
- 44 ----- د کاکړو د قبيلې مشهور شخصيتونه
- 46 ----- ميا عبدالحکيم رحمه الله
- 48 ----- ملا دوست محمد رحمه الله
- 48 ----- ملا مير محمد رحمه الله
- 49 ----- د ملا مير محمد لومړی زوی مولوي محمد جان
- 56 ----- د ملا مير محمد دويم زوی مولوي محمد يعقوب
- 85 ----- د ملا مير محمد درېيم زوی مولوي محمد سالم
- 89 ----- د ملا مير محمد څلورم زوی ملا ظفر گل
- 96 ----- د ملا مير محمد پنځم زوی مولوي محمد جعفر
- 109 ----- د ملا مير محمد شپږم زوی ملا محمد اکبر
- 109 ----- د ملا مير محمد اووم زوی ملا دوست محمد
- 121 ----- ملا نور محمد رحمه الله
- 133 ----- د ننگرهار د بهسودو ولسوالۍ د بلند گاه کاکړو لنډه پېژندنه
- 141 ----- سرچينې

دا کتاب ...!

هر هغه څه چې مونږ ته د مخکنيو د کړو بيان کوي، هغه ته تاريخ ويل کېږي، لکه: د نړي تاريخ، مونږ د نړۍ له کړو خبروي، اسلامي تاريخ، چې مونږ ته د اسلام د ستر پېغمبر صلی الله عليه وسلم او د ده د يارانو مبارکې کړنې، لارښوونې، کردار او رفتار را ښايي. افغاني تاريخ، مونږ د افغاني کلتور له عنعناتو او کړنو خبروي، پښتني تاريخ، مونږ ته پښتني دود، رواج، کلتور او د دوی ددبده او زپورتوب را بيانوي. په نړې کې د ژوند کولو لپاره بايد هر شخص له خپل تاريخ څخه اگاه او باخبره واوسي.

زه څوک، د چا زوی، د چا لمسی، د چا کړوسی، د چا کودی . . . او ان په نسب کې تر چا رسېږمه، ډېری خلک شته، چې ځان پښتانه بولي او د پښتو دعوې هم کوي، که چېرې ترې وپوښتې، د پښتنو د کوم نيکه پورې تړاو لري، پښتانه څوک دي، شجره يې له کوم ځای څخه سرچينه اخلي؛ نو دا مالومات خو به ورته بېخي مالوم نه وي، که د خپل غور نيکه د نوم پوښتنه ترې هم وکړې، هغه به هم ورته ياد نه وي. بس په دې جمله به درنه ځان خلاص کړي، چې پرېږده مړه! نيکه ميکه، زه له پلار نيکه پښتون يم، پښتون به يم، پښتون به پاتې شم او پښتون به له دې نړۍ سره مخه ښه کوم.

په عربي ټولنه کې د بشري ټولنو اصلت دومره اهميت او ارزښت درلود او لري يې، چې د وخت او زمان په تېرېدو سره د اصالت دغه

تثبیت د ځانگړي علم په توگه د (الانساب و الرجال) په نوم پکې رامنځته شوی.

پښتنو چې د تاریخ په بېلا بېلو پړاوونو کې بېلا بېل قبيلوي جوړښتونه درلودل، په عنعوي توگه په لاندینيو پنځو سترو ټولنيزو گروپونو وېشل شوي دي، چې دغه پنځه سترې ډلې عبارت دي له:

- ۱- غرغښتي پښتانه.

- ۲- سربني پښتانه.

- ۳- کرلاني پښتانه.

- ۴- بېټني پښتانه.

- ۵- متوزي پښتانه، چې غلجي او لودي پښتانه ترې مقصد دي. (۱)

دغه پنځه ډلې په ډېرو ښاخونو، څانگو او خپلونو باندې وېشل شوي دي، چې په دې کتاب کې ښاغلي ډاکټر عبدالغفار کاکړ د غرغښتي پښتنو د يو خپل کاکړ، چې د افغانستان د ننگرهار ولايت په بهسودو ولسوالۍ کې مېشت دي لنډه پېژندنه راټوله کړې او د هغوی منشاء، شجره، استوگنځی، کسب، شغل او ځیني نور دودونه يې لوستونکو ته وړښولي دي.

کاکړ د کاک نيکه په اولاده کې راځي او ان د نسب لړۍ يې د غرغښتي پښتنو پورې رسېږي.

۱- پښتني قبيلې (شجرې).

ډاکټر صيب کاکړ د دې ترڅنگ چې يو ښه رنځپوه او رنځپېژندونکی ډاکټر دی، خو له پښتو ژبې او پښتو ادب سره د ده شته مينې له ده يو ښه ليکوال هم جوړ کړی دی، د ده دا هڅه ستايم خو د ستايلو تر څنگ په دې کتاب کې يوه نيمگړتيا ورمخته ردم، هغه دا چې په پښتني ټولنه کې د نارينه وو تر څنگ ښځينه وو هم قربانۍ ورکړي او ورکوي يې، تل يې مېرانه د نارينه وو په شان د نارينه وو ترڅنگ ښولې ده، ښاغلي ډاکټر کاکړ په دې کتاب کې يوازې د نارينه وو يادونه کړې ده، خو د ښځينه وو پکې هېڅ څرک نه لگېږي، يوازې يو ځای پکې د يوې مېرمنې د مېراني ذکر راغلی دی، داسې نه ده چې په دې کورنۍ کې به يوازې دا يوه زړوره او غيرتي مېرمن وه او نورې به نه وې، خو نه پوهېږم چې ډاکټر صاحب زمونږ د ټولني د دې کمزوري قشر (ښځينه وو) يادونه په دې کتاب کې ولې نه ده کړې، د دوی د ذکر او نه ذکر موضوع قضاوت او سپيناوی تاسو درنو لوستونکو ته پرېږدم.

زه ورته د دې کتاب (کاکړان) د چاپ مبارکي وایم او له رب تعالی نه ورته په ژوند کې د لاخلېدو لپاره لاسونه لپه کوم.

په درنښت

عاشق الله بېتاب

شفاء عصري روغتون، د لابرانوار خانګه

جلال آباد.

۱۲ / وری / ۱۳۹۹ ل.

الحمد لله حمداً شاکرين والصلوة والسلام على سيد الانبياء والمرسلين
و بعد!

بسم الله الرحمن الرحيم!

دې کې شک نشته، چې د اسلام سپېڅلي دين اصولو او مباديو اعلان
کړې دی، چې ټول انسانان د يوه ځان څخه دنيا ته راغلي دي، لکه الله
تعالی فرمایلي دي:

ژباړه: ای خلکو! د خپل هغه رب څخه ووپرېږئ، چې تاسو یې له یو
کس څخه پیدا کړي یاستی او د هغه څخه یې د هغه ملگري
(مېرمن) پیدا کړه او له دغه دواړو څخه یې په گډه ډېر سړي او ښځې

پیدا کړي . (سورة نساء لومړی ايات))

جوته شوه، چې د ټول بشریت اصل یو دی او له دغه گډ توکم څخه
خلک په قومونو، قبیلو، هېوادونو او جنسونو باندې وېشل شوي دي،
پورته موضوع داسې معنا لري، لکه: په یوه کور کې له یوې مور او پلار
څخه مختلف وروڼه او خویندې وي.

په همدې اساس کله چې حقیقت دا دی؛ نو بیا د قومونو د تنوع نتیجه
دا کېدای شي، چې په خپل منځ کې د پېژندنې او یو له بل سره نېکی
کولو باعث وي، الله تعالی فرمایلي دي:

ژباړه: ای خلکو ما تاسې د یوه نر او ښځې څخه پیدا کړي یاست او د
دې لپاره مې تاسې مختلفې څانگې او قبیلې وگرځولی، چې خپل منځ
کې یو بل سره وپېژنئ . (سورة حجرات ديارلسم ايات))

دا چې قوم او قبيله د پېژندنې لپاره ده، بايد د هر قوم د نسب شجره معلومه وي او د قوم د مشرانو کارنامې بايد راتلونکو نسلونو ته وښودل شي.

د زنا د حرمت يو حکمت همدا دی، چې په دې سره د بشري ټولني نسب له منځه ځي؛ نو ځکه د اسلام سپېڅلي دين حرام گرځولی دی، لنډه دا چې د انسانانو د تعارف او پېژندنې لپاره قوم او نسب ډېر اړين دی.

له نېکه مرغه چې په همدې اړه زمونږ گران ورور ډاکټر عبدالغفار کاکړ هڅه او کوشن کړی، چې د کاکړو د قوم شجره او د مشرانو کړه وړه يې په ډېر تکليف د مختلفو مراجعو او ماخذونو څخه را ټول کړي او د کتاب بڼه يې ورکړې ده، مونږ د جناب ډاکټر صاحب هڅې ستايو او قدرداني يې کوو، چې د دومره بوختياوو سره سره (چې ۲۴ ساعته د روغتيا په برخه کې د هېوادوالو په خدمت کې دی) خپل قوم ته يې پاملرنه کړې ده، کتاب يې ليکلی او په خپل مالي لگښت يې د چاپ په گاڼه سمبال کړی دی، چې مونږ او راتلونکي نسل لپاره يې د معلوماتو غټه زېرمه برابره کړې ده، بيا هم ترې مننه کوو.

په درنښت

حفيظ الحق قاري زاده کاکړ

د کاکړو علمي او اصلاحي ټولني مشر

کاکړان، بهسود - ننگرهار

۱۶ - وري - ۱۳۹۹ ل.

د پيل خبرې!

يو وخت و، چې زه د بسوونځي د څلورم ټولگي زده کوونکی وم، د اجتماعياتو په مضمون کې د تاريخ د برخې لوستلو څخه وروسته راته د خپلو مشرانو د پېژندلو په اړه سوچ پيدا شو، تاريخ عموماً د نومياليو نومياليتوب او د بي غيرتو، وطن خرڅوونکو نيمگرتياوي او تېروتنې بيانوي.

کله چې اووم ټولگي ته ورسېدم؛ نو دلته د تاريخ مضمون له جغرافيه څخه جلا ويل کېده، د خپلو مشرانو د پېژندلو هوډ مې له هماغې وخته په زړه کې وو، خو له بسوونځي څخه فارغ او د روغتيايي علومو انستيتوت ته بريالی شوم، هېڅ چانس مې پيدا نکړ، چې دا کار بايد وکړم. د روغتيايي علومو له انستيتوت وروسته د طب پوهنځي ته بريالی او له هغې وخته مې په زړه کې د خپل هوډ د پوره کولو هڅې پيل کړې، يو څه معلومات مې له خپل والد صاحب نه را واخيستل، خو پوره معلومات را سره نه وو او د پوره معلوماتو د پيدا کولو لپاره وخت ته اړتيا وه، د طب پوهنځي لوستل هم مطالعې ته ضروت لري او د پوهنځي لوستلو د خپل هوډ د پوره کولو چانس نه راکوه.

کاکړ قوم په ټول افغانستان او ان د نړۍ په ځينو هېوادونو کې هم شتون لري، د ټولو پېژندگلوې ډېر کار ته اړتيا لري، خو زه يوازې د خپلې وسې مطابق د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړو د پېژندگلوې په ليکلو بريالی شوم.

له لسو کالو راهيسې مې پدې برخه کې کار وکړ، له کال ۱۳۸۹ ل. څخه ان د دې کتاب د چاپ کېدو پورې لگيا او خپلې هڅې مې کولې، چې سم او درست معلومات را ټول او تاسې درنو لوستونکو ته يې وړاندې کړم. لس کاله يې ځکه ونيول، چې د وخت د ناخوالو له وجې ځينې کاکړ هېواد پرېښودو ته اړ او تيت وپړک شوي وو او خپل گران هېواد يې پر اېښی وو، د ډېرو د مرگ او ژوند پته نه لگېده، کله چې د نوي دولت په راتگ سره مهاجر هېواد ته په راتلو شو؛ نو د کاکړو کورنۍ هم خپل هېواد ته په را کډه کېدو شوې، د دوی راتگ ما ته د خپل هوډ د پوره کولو لپاره ښه موقع په لاس راکړه او لاس په کار شوم.

د کتاب نوم مې د ځينو ملگرو په مشوره (کاکړان) کېښود. په دې کتاب کې به د ځينو کاکړو د پېژندگلوۍ پوره معلومات نه وي، ځکه چې د ځينو سره زما د بيا بيا تماس نيولو او هغوی ته په ورتللو هغوی دې ته چمتو نه شول، چې خپل معلومات ما ته راکړي؛ نو مجبوراً يوازې د هغوی د نومونو ذکر او د پيدا کېدو ځای مې ذکر کړی دی. د دې ترڅنگ چې زمونږ ټولنه يوه پښتنه او افغاني ټولنه ده، يو هم دې ته نه چمتو کېده، چې د خپلې کورنۍ د ښځينه وو پېژندگلوۍ ما ته را وسپاري او هر يوه به د دې معلوماتو د را کولو څخه ډډه کوله، ما هم يوازې د نارينه پېژندگلوۍ پدې کتاب کې ذکر کړې ده.

په دې کتاب کې به ځای نيم تېروتنه هم شوي وي، مخکې له مخکې د هغو تېروتنو له تاسې درنو لوستونکو څخه ښه غواړم، انسان الله تعالی عاجز پيدا کړی دی، بيا هم که په کتاب کې مو کومه تېروتنه تر نظر لاندې راغله؛ د مهربانۍ له مخې يې را په گوته کړئ، چې په راتلونکي چاپ کې يې اصلاح او سمون پکې راوړم.

په پای کې له ټولو هغو ملگرو، خپلوانو او یارانو څخه منندوی یم، چې ما سره یې د دې کتاب د معلوماتو په را ټولولو او یا د خپلیو کورنیو په اړه د معلوماتو را کولو همکاري کړې او د خپل زیار ترڅنگ یې تکلیف او زحمت گاللی دی، الله تعالی دې د دې تکالیفو او زحمتونو اجر په دنیا او اخږت ور په برخه کړي.

یوه خاصه مننه او تشکري له ځوان لیکوال، شاعر او ډاکټر ملگري عاشق الله بېتاب څخه کوم، د دې ترڅنگ چې د کتاب کمپوز او ډیزاین د چارو لپاره یې په ورین تندي زما غوښتنې ته لیک وویل، د کتاب د سمون او تقریظ لیکلو ذمه مې هم د دې په غاړه ور واچوله او په ورین تندي یې دغه غوښتنه هم ومنله، له خپلو شته مصروفیتونه سره سره یې په کتاب کې له حده وتې خواري وکړه او ځان یې راسره په پوره ډول په تکلیف کړ، بیا هم ترې مننه کوم کور یې ودان، ورسره په خوا کې د ننگرهار د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو د علمي او اصلاحي ټولني له مشر حفیظ الحق قاري زاده کاکړ څخه هم مننه کوم، چې زما کړې هڅې یې وستایلي، کتاب یې ولوست او تقریظ یې پرې ولیکلو. نورې خپلې خبرې نه اورډوم، تر څو تاسې درانه لوستونکي راسره ستومانه او ستړي نه شی، دا هم تاسې او دا هم کاکړان.

په مینه او مننې

ډاکټر عبدالغفار کاکړ

تسلیمه کاکړ د نسایي او ولادي ناروغیو روغتون او زېږنتون

جلال آباد - افغانستان

اول - د تلې میاشتې - ۱۳۹۹ل. کال.

پښتو ژبه او پښتانه

پښتو د پښتنو ژبه ده، هغه څوک چې په دې ژبه خبرې کوي او د هغه مور او پلار چې په پښتو سره پوهول او را پوهول کوي هغه پښتانه دي. دا چې پښتانه څوک دي؟ په نوموړې پوښتنه د تاريخ په مختلفو وختو کې د څېړنې او تحقيقاتو په جريان کې پرې ډېر بحثونه شوي دي او د نړۍ د گوټ، گوټ ژبپوهان او نسل پېژندونکي پر دې خبرې څېړنې کوي، چې انسان څه شی دی؟ او څنگه د انسانيت مرحلې ته رسېدلی دی؟ خو په هر صورت دا خو به د انټروفولوژۍ علم ته پرېږدو، چې هماغه علم پر دې څېړنه وکړي او د نسلونو او قومونو په باب خپل معلومات وڅېړي، خو چې تردې پړاو را تېر شو او د انسانانو هغه پرمختللي ټولنه تر نظر لاندې ونيسو؛ نو دا پوښتنه بيا هم را منځته کېږي، چې څنگ دومره ډېرې ژبې او ډېر کلتورونه را منځته شوي دي. که نوموړی تاريخ د هغه وخته چې د کلتور او بيا د ژبې اړوند څېړنه ده؛ نو زموږ کار هم مختصر کېږي او هم مو موضوع ټاکل کېږي. دلته پوښتنه د ژبې ده، انسانانو چې انساني ژوند را پيل کړی دی د هغه تاريخ د ميلاد څخه پنځه او شپږ زره کاله مخکې دی، ولې دا! انساني هغه تاريخ دی، چې انسانان په بشپړه توگه د حيواناتو څخه را بېل شوي دي او د فرهنگ په يوه لوړ پړاو کې ژوند کوي، افزار په کار اچوي، خبرې کوي، کورنۍ جوړوي او حتا د فلزاتو څخه گټه اخلي، خو د تاريخ د دې پړاو او د تاريخ څخه د مخکې پړاو تر منځ په سوونه کلونه فاصله شته. په همدغه ډول انسانانو چې په مختلفو سيمو کې ژوند را پيل کړی دی، خو بيا هلته تر پايه هم نه دي پاتې شوي، د يوې سيمې څخه بلې

سیمې ته د ډول، ډول پېښو او عواملو په سبب مهاجر شوي دي او د ځانه سره یې د یوې او بلې سیمې کلتور، زده کړې او نورې انساني پوهې هم را نقل کړي دي او د نړۍ په گوټ، گوټ کې د محیطي شرایطو سره یې ژوند را پیل کړی دی او د محیط رنگ یې هم خپل کړی دی. دلته بیا هم د پښتنو او افغانانو خبره ده، چې افغانان او پښتانه څوک دي؟! په دې باب یونامتو ډنمارکي ژبپوه (رسمیز رسیک) په ۱۷۸۷ - ۱۸۳۲م کې لیکي: که مور و غواړو چې د یوه قوم او یا د یوې سیمې د انسانانو تاریخ او د هغه پېژندنه وکړو؛ نو بیا باید د هغه خلکو ژبه تر مطالعې لاندې ونیسو، چې په تاریخي لحاظ هغه پیدا او د هغه په باب علمي دلایل وړاندې کړو؛ نو په همدغه دلیل که مور غواړو چې د پښتنو او پښتو په باب وپوهیږو چې پښتانه په کوم قوم نژاد یا سیمې پورې اړه لري، د دې لپاره مور د ښاغلي (رسیک) د تحقیق او میتود ته مراجعه کوو او مجبور یو چې د سیمې مختلفې ژبې سره وڅېړو، د مقایسوي ژبپوهنې د علم په مرسته مور دا معلومه کړو چې د پښتو ژبې تاریخي اړیکې د سانسکریت، استا، فارسي، بلوڅي، اورمړي، عربي، هندي، اروپایي او نورو مغولي ژبو سره څنګه دي؟ څو مور دې نتیجې ته ورسېږو، چې پښتو ژبه څومره لرغونې او په مقایسوي لحاظ د ژبو په کوم ګروپ پورې اړه لري. په دې باب بیا هم د یوه جرمني ژبپوه ښاغلي (ډی جینش (۱۷۹۴م)) دغه خبره وڅېړو، چې ژبه په یوه تاریخي او زماني مقطع کې خپل ځانګړی کلتور، ادبي طرز، لغاتونه، اصطلاحات، د پېښو انعکاسات او داسې نور په خپل ځان کې لري او ساتي یې. ښاغلی جینش د ژبو د مقایسې په لړ کې دغه څلور توکي د پام وړ ګڼي او د هغه له مخې د ژبې مقایسوي اړیکې پېژندل کېدای شي:

- ۱- د لغاتونو اوډنه او تغیر د یوه ډول څخه بل ډول ته.
- ۲- صرف او نحوه (سنټیکس) یا په ساده توگه د جملو جوړښتونه.
- ۳- په ژبه کې صفایي او قاطیعت په ساده ډول د ژبې سمبولونه.
- ۴- آهنگ په ساده ډول هره ژبه ځانته خپل آهنگ او وزن لري؛ نو په پورته تحلیل سره یو ځل بیا موږ د پښتو په باب دا ویلای شو، چې نوموړې ژبه د لغاتونو د جوړښتونو له مخې یوه غني او په سیمه کې یوه بې سارې د لغاتو او گرامر له مخې بشپړه لرغونې ژبه ده، په دې باب ښاغلی سلطان محمد صابر په خپل کتاب (قدیم پښتو اور پښتون) کې لیکي،: (پښتو لغات اور اعتبار سے قدر وسیع اور جامع زبان هے، که اوس پاس اور قیر هے کوئے زبان اس کا مقابلہ نېے کر سکتےے). د هغه ادعا دا ده، چې په پښتو ژبه کې بشپړه گرامر پروت دی او د هر حالت، تغیر او نوم لپاره لغات او جوړونې لري، چې د سیمې په نورو مشهورو ژبو کې لکه: فارسي او اردو کې نه شته، د بېلگې په توگه هغه د مونث او مذکر په دوو حالاتو کې بېلگې را وړي او لیکي: (قريبی زبانو مے فارسي اور هندي خاص طور پر مقابلہ ذکر هے، فارسي مے مذکر اور مؤنث کے متثنی هے) لکه: څنگه چې په فارسي کې وايي (امد) په بشپړه توگه دا واضیح نه شوله، چې نر راغلی که ښځه؟! نو دا حقیقت بیا هغه وخت څرگندېږي، څو چې یې په سترگو باندې وويني، چې نر دی که ښځه او که دواړه، خو په پښتو کې نوموړی حقیقت څرگند دی چې نوموړې څرگندونې د الفاظو غنا گنل کېږي او په ډېره اسانۍ سره مفهوم ترلاسه کېدای شي. بل د حیواناتو او جامداتو لپاره خپل نومونه او الفاظ شته. په همدغه ډول د پښتو په گاونډو څانگو کې په اردو کې هم په دغه ډول کمزوری شته، چې د ژبې پر نه بشپړتوب باندې دلالت کوي، د

بېلگې په توگه په اردو کې وايي: (جاو) نو د جاو کس بيا هم څرگند نه شو، چې نوموړی نر و او که بنځه. ژبپوهان په دې عقیده دي، چې ژبه په تاريخي لحاظ د پېړيو، پېړيو محصول او په پېړيو وختونه غواړي، چې بشپړه شي او دپوخوالي مرحلې ته ورسېږي، نو مور د پښتو ژبې په باب په ډېر جرئت سره ويلای شو، چې پښتو ژبه په تاريخي لحاظ ډېره لرغونې او د پوخوالي يوه پړاو ته رسېدلې ده. که څه هم عربي هم يوه لرغونې ژبه ده، خو د پښتو سره يې بنسټونه ډېر توپير لري او پر عربي ژبه هم ډېر کار شوی دی، خو هغه غرونه (فونيمونه) چې په پښتو کې شته په عربي ژبه کې نشته او عربي ورنه عاجزه ده. دا ځکه چې د عربي (فونيمونه) يا توري ۲۸ ته رسېږي، خو د پښتو په پرتله ور د مقاييسې هم نه ده. پښتو توري ۴۶ توري دي، چې د هر غږ لپاره خپل صوتي حالت لري. دا ځکه چې د ژبپوهنې له نظره عربي يوه جلا ژبه ده، چې د عبراني ژبو سره يې اړيکې شته او په سامي نژادو خلکو کې استعمالېږي، چې ويونکي يې د منځني ختيځ خلک دي، ولې فارسي ژبه چې د پښتو سره نژدې اړيکې لري د پښتو ژبې د کورنۍ څخه گڼل کېږي او سانسکریت هم ددغه خاندان څخه ده. دا چې پښتو، فارسي، سانسکریت، اويستا، ژند، هندي او داسې نورې هندي او اروپايي ژبې د يوې ونې مختلف بناخونه دي، د نړۍ ژبپوهان په دې باب گډ نظر سره لري، خو په ۱۸۶۰م کال کې چې د فرانسې ستر ژبپوه (داپيران) د ژند او اوستا پر ژبو څېړنه وکړه او د هغه د لرغونتوب په باب يې خپل نظر وړاندې کړی دی هغه د خپلې مقالې په يوه برخه کې داسې وايي: چې اوستا د سانسکریت څخه پيدا شوېده، خو دا نظر بيا ليگانگت پريسک نه مني او هغه بيا په دې اند دی، چې ژند د سانسکریت څخه نه ده پيدا

شوي او دا ثابته وي، چې ژند د سانسكریت لور نه ده؛ بلکې د هغه خورې بولي. د ريسک دغه نظر تر اوسه پورې چا هم نه دی رد کړی او غوښتنه هم دا ده، چې دغه يادې شوي ژبې، ژند، اوستا او سانسكریت اريايي ژبې دي او د اريانا په شاوخوا کې په يوه پراخه جغرافيايي شاوخوا کې تر نن ورځې پورې په مختلفو اوبستنو او تغيراتو سره موجودي دي. په اوسنۍ پښتو، فارسي، بلوخي حتا اورمري ژبه چې اوس ډېر لږ خلک خبرې پرې کوي تاثيرات يې جوت دي. نوموړې ژبې اريايي ژبې دي، چې اريانا ته يې په يو وخت کې اريانا ويجه ويله. استرابو په ۲۴۰ ق کال په خپل جغرافيه کې د اريانا حدود داسې تعين کړي دي. ختيځ سرحد اباسيند، جنوب ته د هند بحر او د غرب خوا ته کرمان او ايران نښي، خو شمال ته تر باکتریا او د سفيدان ځينې برخې شاملې بولي پر همدغه ليکه د پرتو ولسونو ژبه يوه گڼې او په خپل ورستي تحليل کې يادونه کوي، چې اريانا د پارس، مدبا، باخترا او د سفيدان اخبرې برخې شاملې بولي. هغه د باخترا يا (باکتریا) ژبه چې د اريانا ويجه په نوم په اوستا کې ياده شوې ده، بنايسته ادبي ژبه يې بللې ده. په اريانا ويجه کې اوستايي او سانسكریت ژبو رواج درلوده. اوستا هغه ژبه ده، چې زردشت په هغه خپل کتاب (ژند) ليکلی وه او سانسكریت بيا هغه ژبه ده، چې په هغه باندې ويدي سرودونه ليکل شوي دي او اوس يې په هند کې ليک دود شته، خو په هر صورت سانسكریت او اوستا دوې جلا ژبې دي، چې دي وه بنسټه څخه سرچينه اخلي او خوښې ورته ويل کېږي، خو د سيمو د لېرې والي پر بنسټ او د هند او پارس د سيمو د جلاوالي په سبب يې صليقي، فرهنگي او اخلاقي اړيکې سره بېلې شوي او د جلا، جلا ژبو په حيث يې رواج پيدا کړی

دی، خو په دې کې شک نشته، چې د اریایانو یوه برخه په افغانستان کې اوسېدل او دغه ژبې یې کارولې، ولې د اریانا ویجه په وخت کې سیمه پراخه او سره پاشلې وه، چې سرحدات یې بهرونو او یا هم سیندونو جوړول. د ډېرو ثقه دلایلو او لرغونو اسنادو له مخې پښتانه د دې سیمې اوسېدونکي وو او موجودیت یې په همدغه ځای کې ثابت دی، لکه څنگه چې په دې باب یوناني پوه هیرو ډوټس په ۴۰۰ ق کې د پکتیان یا پکتویس څخه یادونه کوي، هغه لیکي: هغه خلک چې په پکتیا یا پکتیکا کې اوسېږي، هغه غښتلي دلاوره، مېلمه پالونکي او جنگیالي خلک دي، چې د څرمنې لباسونه اغوندي او دا هغه سیمه ده، چې په تاریخ کې په وارو، وارو یاده شوېده، لکه: ارکوزیا څخه چې یادونه شوېده. هیرو ډوټس او استرابوچي لرغوني تاریخ پوهان دي هغوی د ارکوزیا خلک اریایان گڼي، چې په وروسته کې ځینې مؤرخین ارکوزیا ته د الکوزیانو په یادونه چې په دغه سیمه کې یوه لویه قبيله ده اشاره کوي او د ارکوزیا خلک د افغانانو په نوم سره یادوي.

*یادونه: (نوموړی نظر د غور وړ دی؛ خو اثبات یې تحقیق غواړي). همدغسې په شهنامه کې فردوسي هم د ارکوزیا د سیمې خلک افغانان گڼي او هغه د ډېرو لرغونو زمانو تاریخي یادونه په خپله شهنامه کې کړېده وایي: ((نشسته در این دشت بسیار کوچ از افغان ولاچین کرد)). همدغسې د اریانا په دغه قلمرو کې چې د هندوکش د غرو د سلسلې څخه پیل بیا تر بولان، هرات او ترال پورې رسېږي، دلته پښتنو ژوند کړی دی او پښتو ژبه یې استعمالوله، بیا هم استرابو یادونه کوي چې: ((د پارس ځینې برخې، د سفیدان، باکتريا او مدیا ځینې برخې هم په پښتنو پورې تړلې وې او پښتو ژبه یې ویله، پښتو یوازې ژبه نه؛ بلکې

پښتانه يو غټ اتنيکي قوم، رواج، اخلاق، قوانين او ځانگړي عنعنات دي، چې په ټولنيز ډول پښتو او پښتانه ورته وايي. دلته موږ د تاريخي ژبپوهنې له مخې د لغاتو نژدې والی داسې سره مقایسه کوو، چې د لرغونو ژبو نژدې والی د اوسنیو ژبو سره بښي، د بېلگې په توگه د فارسي ژبې او سانسکریت د ژبې ترمنځ د یوه مثال اېښول لکه څنگه چې په فارسي کې ماست او په پښتو کې مستې او په سانسکریت کې بیا ماسته راغلې ده. د دوی ترمنځ اړیکې جوتې دي، د دې معنا دا ده چې سانسکریت، اوستا، ژند، فارسي او پښتو د اریایي ژبو لرغونې ژبې یا ژبني ډولونه دي او یو په بل کې گډې اړیکې سره لري. لغاتونه یې سره مشابه او گرامري اړیکې یو له بله سره لري. ځینې لغاتونه لومړی په پښتو کې را پیدا شوي دي او بیا نورو همسایه ژبو ته ور نقل شوي دي، چې په همدغه ډول ویلای شو چې د فارسي او سانسکریت ژبو ترمنځ د نښلولو مزی پښتو ژبه ده، چې په دې معنا پښتو د اریایانو ډېره لرغونې ژبه ده، چې د سیمې په سطحه یې موږ اړیکې لیدلای شو. هیرو ډوټس ۴۴۵ ق کې او بیا استرابو په ۲۴۰ ق کې خپل نظر داسې وړاندې کړی دی: ((هغه کسان چې د هندي تهذيب او فارس ترمنځ ژوند کوي هغه پښتانه دي، چې دغه دوه مدنیتونه سره نښلوي او ترمنځ یې اړیکې ساتي.)) د دوی ترمنځ د لغاتو نژدې والی، د کیسو او نقلونو نژدې والی، د متلونو او نورو فلکلوریکو اړیکو درلودل د دې معنا لري، چې د پښتنو سیمه د هند او فارس ترمنځ واقع او یو پر بل یې خپلې اغېزې پرېښي دي. دا چې پښتو ژبه په لرغونتوب سره څومره لرغونې ده او د پرمختگ زمانه یې د نورو ژبو په پرتله څونده زمانه ورته کښېږدو؟ دا به یوه مغلقه او پېچلې موضوع وي، خو د اوسنی پښتو او پخوانی پښتو ترمنځ پېړۍ، پېړۍ

فاصله موجوده ده او مور د نوموړې ژبې (پښتو) لرغونتوب په نورو لرغونو ژبو کې تر لاسه کولای شو، یعنې که مور د فارسي، پښتو اوسانسكریت ژبې ته د مقایسوي ژبپوهنې له نظره پاملرنه وکړو؛ نو مور ته به خامخا دا را جوته شي، چې پښتو هم د سانسكریت، فارسي ژبې په څېر یوه لرغونې او له میلاد څخه زروونه کلونه په ځان کې لري او هغه وخت پښتانه وه، پښتون د پښتو سره نه جلا کېدونکي مفهومونه دي. که مور وگورو پښتو (پښتون) دلته په گرامري لحاظ مور لاحق په گرامري اړیکه گورو (تون) یوه لاحق ده، چې د پښتو څخه یې پښتون جوړکړی، ولې نوموړې لاحق په نورو لرغونو ژبو کې نه شته، چې د دې معنا دا ده چې پښتو تر نورو ژبو د غني گرامر درلودونکې غني ژبه وه او د دغه دود پر بنسټ چې پښتو - پښتون - پښتني نیت دغه درې سره سره تړلي دي؛ نو که یو څوک چا ته ووايي: چې پښتون نه یې؟ نو د دې معنا دا ده، چې د دغه ځانگړي قانونیت څخه یې وپستی، چې دا په پښتنو کې د ډېرې لرغونې زمانې څخه یو را پاتې شوی شونی دی، چې اوس هم په پښتنو کې د بسکنځلو او د یوه پښتون د بې غیرته کولو په معنا استعمالېږي، خو نوموړی دود په پنجابي کلتور، فارسي او داسې نورو کې مفهوم نه لري. د بېلگې په توگه: سندهی نه یې؟، پنجابی نه یې؟، فارسیوان نه یې؟ او داسې نور... دا یوه ځانگړې خبره ده په پښتنو کې. په دې ډول پښتانه په پښتو سره قول ورکوي او پر خپل قول بیا ولاړ وي، که چېرې یو څوک د چا سره پښتو وکړي؛ نو هغه بیا پر خپله ژبه پښتو باندي ولاړ وي او هغه څه تر سره کوي کوم چې وعده یې کړېده. پښتانه د نورو قومونو په پرتله جنگیالي او د تشدد خلک دي او د عدم تشدد اصول په ځان کې نه شي سا تالی. د لرغونو ژبو په باب چې هر

چا څېړنه کړېده، پښتو ژبه يې يوه لرغونې اريايي ژبه گڼلې ده او پر نورو ژبو يې د پښتو ژبې اثرات جوت کړي دي لکه څنگه چې د سانسکریت ژبې ماهر (پانيني) وايي: سانسکریت ژبه ۳۵۰۰ ق کې يوه لرغونې ژبه وه او هغه په ځان کې د گرامر ۳۹۹۶ قاعدې درلودې، هغه په دې اند وو، چې د لاتينو ژبو سره په مقايصوي لحاظ سانسکریت دومره جوتې اړیکې نه درلودلې لکه د پښتو سره چې يې درلودلې او د پښتو اغېزې پر هندي او سانسکریت باندې خورا ډېرې دي، چې يو علت يې هم دا دی چې پښتو د سانسکریت په څېر يوه لرغونې ژبه ده او په سيمه کې يوه مطرحه ژبه وه، چې مور د خپلې ادعا د ثبوت لپاره يو لړ بېلگې، اړیکې، اوبستنې يادولای شو او مور د خپل څېړنيز تحقيق په نتيجه کې دا لاندې څو مثالونه راوړو، سانسکریت پښتو او اردو: پالنا - پالنه - پورا يا پردی، پورا - پوره - سالو دووپته، ماسته - ماسته يا مستې، شالی - شالی دهان، گودهوم - غنم - گندم، روج - وړخ (روخ) - دن، شپا - شپه - رات، شام - مانام يا مشام - شام، ماس - مياشت - مهينه، بيوتی - بوتی بوتی، سنگم - څنگ، مرتپ - مړ - (مرد)، جنی - نجلی (جنی) لړکي، موژک - مورک - چوها، مير - مړه - بيهړ، نیکه - نوک - ناخن، ماتری - مور - ما، پتري - پلار - باپ، کيجا - کوړ په ملا کوړ - کوپړا، جېها - ژبه - زبان، جمکه - ځمکه - زمين او همدغسې بې شماره لغاتونه په سانسکریت کې شته، چې په سر او تن سره پښتو دي او رېښه يې هم په پښتو کې شته. هغه ژبې چې په سانسکریت پورې اړه لري او اوس هم په ډېره پيمانه د سانسکریت ژبې لغاتونه استعمالوي، لکه پنجابي ژبه په هغه کې هم د پښتو ډېر لغاتونه شته، چې د ډېرې لرغونې زمانې راهسې د اريايانو په لرغونو ژبو کې استعمالېږي. اوس هم د پښتو رېښه په يو لړ نورو اريايي ژبو کې شته،

چې پر پنجابي ژبې برسېره يې مور خېرلاى شو، نوموړې هندي او اروپايي ژبې که گاونډۍ ژبې دي او که هم په اروپا او نورو هېوادونو کې استعمالېږي، خو د يوه اريايي ژبې په څېر په يو ډول نه په بل ډول د پښتو سره ټينگې اړيکې لري. چې لاندې بېلگې يې مور لومړۍ په پنجابي کې گورو، پنجابي پښتو: تسي- تاسې، منل - ماننا، مانجهنا - مينځل، بانا - بلول، بلانا - بلل، سوکه - سوکه، چاټنا - خټل، جگه - ځاى، مانټريا - مانۍ، تو - ته، کوڼ - کوم. هغه علاقې چې اريانا ته نژدې دي هغه که سيند دى، که پنجاب دى او يا هم د هندوستان نورې ژبې دي او يا د فارس ژبې دي، هم يو له بله سره اړيکې لري او هغه الفاظ چې په سيمه ييز لحاظ په سيمې پورې اړه لري، خو بيا په پښتو ژبې ته را داخل شوي دي. په امانت دارۍ سره د هغې ژبې لغات ساتل شوي دي. د بېلگې په توگه د پښتو سيمه څنگه چې څرگنده ده يخه سيمه ده او هلته ځينې ميوې او پيداوار شته دى چې مور ته د همسايه د سيمو څخه را استول کېږي، مور د هغه لپاره نوم نه لرو، خو د بل ځايه څخه مو يې نوم ترلاسه کړى دى. لکه: کيله، ليمو، سنتره، کينو او داسې نور...، خو ځينې بيا هغه ميوې چې په طبعي ډول د پښتو په سيمه کې پيدا کېږي او په همسايه هېوادو کې نه پيدا کېږي. نو په طبعي ډول هغه هم هغه پښتو نومونه استعمالوي لکه: اينځر، انگور، بادام، پسته، انار، جغندر او نور... په هالنډ کې هم ځينې داسې کلمې شته، چې زموږ د پښتو او دري سره يې ورته والى ډېر څرگندېږي او دا ثابتېږي لکه د لرغونې پښتو او يا دري څخه چې په لږ او ډېر تغير سره يو سلسله لغاتونه دې سيمې ته را داخل شوي وي. په دې کې شک نه شته چې ژبې يو له بله سره گډې اړيکې او نژدې والى لري، خو بيا هغه ژبې چې د يوه

پايلمه او يوه گروپ د ژبو څخه وي، هغه بيا د تاريخ په اوږدو کې هغه خپل قوانين او ځانگړنې په ځان کې ساتي، خو مور ته د ژبو څېړنه هغه وخت ښه تر کېدای شي، چې په ليکلي توگه اسناد د ژبې قلمي نسخې په لاس راشي؛ نو په همدغه دليل سره پوهانو د ژبپوهنې مقايسوي پوهه د تاريخ د هغه دورې څخه را پيل کړېده، چې دوی يې په ليکلي ډول اسناد په لاس کې لري. چې د همدغه ژبو د جملې څخه اوستايي، سانسکریت، پښتو او لرغونې پهلوي ژبې دي. په دې کې هم شک نه شته چې تر دغو يا پورته ژبو مخکې به هم نورې ډېرې لرغونې ژبې وې او د پوهولو او را پوهولو وسيلې به وې، نوموړې ژبې به هم د هغه ژبو څخه جوړې شوې او منځته راغلې وي، خو هغه زمانه تر ميلاد لس زره کاله وړاندې زمانه وه او مور ته يې شونې په ليکلي توگه نه دي را پاتې شوي، چې تر اوستا او يا هم سانسکریت مخکې به د مور او يا انا ژبه څه نومېده او انسانانو به کومه ژبه استعمالوله او په دې وخت کې به انسانان څه ډول وو؟؟ خو مخکې تر هغه چې نور اريايي قومونه د يخبنده سيمو څخه ځينې خلک او قومونه دلته را وکوچېږي، دلته انسانان موجود وو او د مغارو ژوند به يې تېراوه، چې نوموړې موضوع تر ډېره ځايه په انټروفولوژۍ پورې تړلې ده، خو هغه وخت چې ليکنه را منځته شوه او د اوستا او سانسکریت سرودونه د غوايي پر پوستکو وليکل شو يا ووايو چې ليکنه او تاريخي اسناد مور ته په لاس راغلل؛ نو تاريخ د سيمې هم له دغه ځايه څخه نيولای شو او مور خپل ثقه دلايل را وړلاى شو، چې دلته ژوند څه ډول وو؛ دوی کومې ژبې ويلې؟ په دې کې شک نشته، چې د انسانانو تاريخ چې پنځه زره کاله پر باختر زمين په نظر کې نيسو، پر همدغه ځمکه چې اوسنی افغانستان دی پښتانه اوسېدل.

کاکړ يوه پښتنه قبيله ده

زموږ پښت پوهان او توکم پېژندونکي کاکړ د پښتنو د غرغښت په ټولنيز گروپ پورې يوه اړونده قبيله گڼي. د پښتنو د عنعنوي شجر و رواياتو له مخې د غرغښت د زوی داني په څلورو زامنو کې کاکړ تر ټولو مشر و چې اولاده يې نن په يوه لويه او پراخه سيمه کې پراته دي. د يوه بل روايت پر بنسټ کاکړ د کاک نيکه اولاده ده، چې د هغه د نامه له کبله په کاکړو سره مشهور شوي دي او داسې ويل کېږي، چې کاک نيکه يو زاهد او نېک انسان و، چې د سلطان غياث الدين غوري د واکمنۍ په وخت کې وفات شو او مزار يې د هرات د جامع جومات تر څېر مه دی. په پخوانيو زرو تاريخي متونو کې د کاکړو اصلي او پخوانی ټاټوبی د کاکړستان په نامه ياد شوی دی او تر اوسه پورې د سهيلي پښتونخوا خلک د ژوب او بورې تاريخي ناوې د کاکړستان په نامه يادوي. په تاريخ حيات افغاني کې د کاکړو د سيمې په اړوند داسې راغلي دي: "د کاکړو د ملک شمالي خواته د غلجيو د سيمې جنوبي برخې پرتې دي، شمال لويديز ته يې د ارغستان سيمه او نورې سيمې پرتې دي ...". ارواښاد استاد عبدالرؤف بينوا په خپل مشهور اثر پښتونستان کې د کاکړو سيمې داسې را پېژني:

۱- د برشور وادي يا دره: دغه وادي له لوړې چينې نه پيل او د پشين

تر سيمې پورې غځېدلې ده، شمال ته يې د توبې سيمه ده، په دغې درې کې د کاکړو د قبيلې د تره غري او سنتيا ښاخونه اوسېږي .

۲- دهنه دره: دهنه وادي د شال د علاقې سره لگېدلې ده، دا علاقه د افغانستان د ټولو اک اعلی حضرت احمد شاه ابدالي بابا له خوا د قلات والي نصير خان ته د ده د هغه خدمتونو په بدل کې ورکړل شوې وه، چې ده ورته سر ته رسولې ول .

۳- دکنچوغي دره: دا يوه تنگه دره ده، چې د کنډ د غره لويديز ته پرته ده، چې ډېرې ښې ځمکې لري او زياتره ځايونه يې ښه اباد دي . د پسرلي په مو سم کې د دغې درې غرنې سيمې شنې او له گلانو نه ډکې وي . د کنچوغي د وادي پورتنۍ برخه تنگه، خو کښتنۍ برخې يې په تدريج سره پراخېږي او تقريبا دېرش ميله اوږدوالی لري . په دې سيمه کې د کاکړو د قبيلې د سنتيا ښاخ استوگنه لري او د دې سيمې خان په ورگس کې اوسېږي .

۴- د بوري سيمه: دا يوه ښه اباده او زرخيزه سيمه ده، يورود هم پکې بهېږي . د دغه ځای ځمکې په غرنیو وياړو سره خړوبېږي، په دې سيمه کې د کاکړو د قبيلې دولس ښاخونه اوسېږي، چې په دغو دولسو ښاخونو کې د اري خېلو د ښاخ د خلکو شمېر زيات دی . په پورتنیو سيمو سربېره توره مرغه، ترين او توگي يې هم مشهورې درې او سيمې دي . پردې برسېره د سهيلي پښتونخوا په لاندنيو سيمو کې هم کاکړ ژوند کوي:

۱- د کوئېټې په هنه، غبرگ، کچلاخ، سره غورگي، نوی کلی او کوتوال کې .

- ۲- د زيارت په ژړنده، وړچوم، احمدون، گوگۍ، چونگۍ، کڅ، مينه، چينه، سنځاوی، ريگوره، سملن، پوئ او بغاوه کې.
- ۳- د مسلم باغ په کان مهترزی، تور غبرگۍ او چرميان کې.
- ۴- د کاريذات په خانزی، بلوزی، شرنه، گوال، خانی، زرغون او رود مـلازی کې.
- ۵- د سيوی په کړک، خجک، زردالو او کهوست کې.
- ۶- د ژوب په شېرک کلا، مرغه، کييزی، شاهيغالو، پلن کلی، بندات موسی زی، قمر دین، لاکا بند، اغبرگی، سورکڅ، مينا بازار، زاروزي، زرد او مسـافر پـور کې.
- ۷- د کلاي سيف الله په گوال، حيدرزی، شرن، جوگيز، تريخ کلی، سيب زي، باران کلی، چارگل برج، نانيشپه، تنگی زيرت، چينه کلی، سنځل بند، باغ او انځرگی کې.
- ۸- د لورلايي په بوری، پتانکوټ، زنگي واله، پوتی، تاتی، باور، درگی شېوزي، ميختز، کينگری، راراشم، ژېر کاریز، رودلین، خانکی، اصغر لـون او نـوا کلی کې.
- ۹- د پشین په سرانان، یاروبرشور او توبه کاکړي گانگلی کې.
- ۱۰- د چمن په نورک سلیمانخېل، می زی، حبیب زي، عبدالرحمان زي او مجک کې.

د کاکړو د قبيلې بناخونه

د کاکړو قبيله په ډېر زياتو بناخونو او خانگو باندې وېشلې شوې ده، خو دلته به د دغې قبيلې د ځينو مشهورو بناخونو يادونه وکړو:

۱- سنځر خېل:

د رواياتو له مخې سنځر نيکه يو تورزن مشر او منلی روحاني شخصيت و، چې د مغولو پر خلاف يې اوږدې مبارزې کړي دي او ويل کېږي، چې د ده مزار د ژوب په کهوسه نومې ځای کې دی، چې ډېر شمېر خلک د ده مزار ته ورځي. پروفيسر ولي محمد خان سيال کاکړ د سنځرخېلو کاکړو په اړوند په خپل کتاب "پښتو او پښتانه په سهيلي پښتونخوا کې" کې داسې ليکي: "د کاکړو نوابي او سرداري له پخوا نه د سنځرخېلو په لاس کې ده او دوی د شمېر له پلوه د کاکړو تر بل هر ټبر زيات دي." د سنځر خېلو بناخ په لاندنيو خانگو او خېلو نو باندې وېشل شوی دی:

علي زي، عبدالله زي، کب زي، برن خېل، سنخېل، هرمني، تيمني،
عرب خېل، پښتون، نيسي، کديزي او دومړان .

۲- سنتيا:

دا هم د کاکړو يو ښاخ دی، د تاريخي روايتونو له مخې دوی د سنټ نيکه اولاده دي . د تاريخ په اوږدو کې سنتيا کاکړانو ډېرې تورې وهلي او تاريخي رجال او شخصيتونه يې پيدا کړي دي . په کاکړو کې د شمېر له پلوه له سنځرخېلو وروسته د سنتيا کاکړو شمېر زيات دی . هيبټ خان کاکړ چې د خانجهان لودي له لورې د سمانا حاکم او د مخزن افغاني په تاليف کې لويه برخه لري، د سنتيا کاکړو نه و . دوی په هندو باغ، کان مهتر زي، کچلاخ، هنه، سره غورگي، سره خوله، نو حصار، غبرگ غوڅکی، خانوزي، بلوزي، رود ملازي، مستنگ او په ځينو نورو ځايونو کې مېشته دي . د کاکړو د سنتيا ښاخ په لاندنيو خېلونو وېشل شوی دی: پانيزي، مهتر زي، بازيان، سارينگ زي، شموزي، ملا زي او عيسي خېل .

۳- تره غري:

د کاکړو دغه ښاخ د کاکړستان د بوري د تاريخي ناوې په موسی خېل تحصيل کې مېشته دي . په کندهار، زابل، سيوی او د غزني په ولايت کې له پخوا نه موسی خېل کاکړ استوگنه لري .
۴- کسايي: کسايي د کاکړو ښاخ دی، چې د شال په دره کې استوگنه

لري، خو احمد شاه ابدالي دا دره د بلوڅو مشر نصير خان ته د هغه د خدمتونو په بدل کې ورکړې وه. اوس دغه دره د بلوچستان يوه برخه گڼله کېږي. همدا راز په بېلا بېلو تاريخي منابعو او اثارو کې د کاکړو د قبيلې شجرې کښل شوي دي، چې د ځينو ښاخونو نومونه يې دا دي: سام خېل، يونس خېل، موسی زي، تره غري، سرگړي، درپي خېل، جلال خېل، ختن خېل، چرمي خېل، زېغوزي، سپن، سوران، عيسی زي، يعقوب زي، شادي خېل، باجو خېل، ايوب خېل، مندوزي، شادزي، انگوزي، فاطمه زي، انوزي، الياس زي، تاجوزي، ماماخېل، سالار خېل، سودان زي، علي خېل، برات خېل، هرم زي، اتمان خېل، کيوي، خضر خېل، عبدلزي، شازي، زکوزي، مرزي، غوري زي، ملي زي، اميزي، ابراهيم زي، محمد زي، رجر زي، حسن خېل، يا سين خېل، احمدزي، کمالزي، ابو سعيد زي، مردان زي، ادو خېل، شکور خېل، سنتيا، پانيزي، مهترزي، بازيان، سارينگزي، شموزي، عيسی خېل، موسی خېل، سنځر خېل، کسايي، پښيزون او نور... د يادونه: د کاکړ قبيلې ته مې له دوو اړخونو لڼده ځغلنده کتنه کړېده، چې يوه يې د روزمره ژوند او بله يې په ديني اړخ راڅرخي، دا کار مې په دې خاطر وکړ، چې د لوستونکو معلومات د کاکړو قبيلې په اړه لا زيات شي.

د کاکړو قبيلې نه لومړۍ ځغلنده کتنه:

په سهيلي پښتونخوا کې د کاکړو د قبيلې خلک په مجموعي توگه د کرنې او مالدارۍ په چارو بوخت دي، خو د دوی د کرنې ځمکې د دوی ورځنۍ اړتياوې نه شي پوره کولای. ځينې کاکړ کوچيانې ژوند لري او د خپلو رمو او گلو په درلودلو خپل ژوند پر مخ بيایي. ځينې خلک يې د سو داگريو په چارو هم بوخت دي. د دوی دودونه او رواجونه کټ مټ د دوی د نورو پښتنو گاونډيو قبيلو په څېر دي. کاکړ زړور، غيرتي او په پښتني ننگ او ناموس ټينگ ولاړ خلک دي. دوی همدا راز مېلمه پالو نكي دي. دوی سپين زړي او د زړه او خوله خبره يې يوه وي. د کاکړو خلک د اتنونو او موسيقۍ سره ډېره مينه لري. د دوی کاکړۍ غاړې ډېرې مشهورې دي. کاکړ په علم او پوهې مين خلک دي له همدې کبله ده، چې د دوی په

قبيله کې ستر عالمان، پوهان، شاعران، مورخين او ليکوالان
تېر شوي او اوس هم شته دي.
د سهيلي پښتونخوا نه پرته ډېر شمېر کاکړ په افغانستان، پښتونخوا،
پاکستان، هندوستان او ايران کې هم استوگنه لري.
په افغانستان کې کاکړ د افغانستان په بېلابېلو ولايتونو لکه: کندهار،
هلمند، زابل، هرات، غور، فراه، بادغيس، فارياب، سرپل، مزار شريف،
کنډز، تخار، کابل، پروان، ننگرهار او لغمان کې استوگنه لري.
د کندهار ولايت کاکړ د دغه ولايت په مرکز کندهار، پنجوايي، ارغنداب
په شمول او ځينو نورو ولسواليو کې استوگنه لري.
د هرات ولايت کاکړ د دغه ولايت په مرکز هرات او همدا راز
د اوبې، پښون زرغون، کرخ، گذرې، ادرسکن او انجيل
په ولسواليو کې استوگنه لري.
د هلمند ولايت کاکړ د دغه ولايت په مرکز لشکرگاه، ناوې، نادعلي،
مارجې او ځينو نورو ولسواليو کې اوسېږي.
د بادغيس ولايت د مرغاب په ولسوالۍ کې د کاکړو په نامه يوه سيمه
شته، چې خلک يې زياتره د پسونو او رمو له لارې خپله گوزاره کوي او
د کرنې د لږو ځمکو په درلودلو سره خپل ژوند مخته بيايي.
د فارياب او سرپل ولايتونو په بېلابېلو ولسواليو کې هم
يو شمېر کاکړ استوگنه لري.
د کنډز ولايت په مرکز د امام صاحب، خان اباد، دشت ارچي، چاردره،
علي اباد او کلاي ډال په ولسواليو کې هم ډېر شمېر کاکړ استوگنه
لري، چې د ځينو مشرانو نومونه يې: غلام محمد خان،
صالح الدين خان، وکيل ميرزا او رئيس عبد الله دي.

د تخار ولايت کاکړ د دغه ولايت په مرکز او د خواجه بهاوالدين، درقد او خواجه غار په ولسواليو کې استوگنه لري. د ارزگان ولايت کاکړ د دغه ولايت په مرکز او ځينو نورو ولسواليو او په تېره بيا د چارچينو په سيمه کې استوگنه لري. د زابل ولايت کاکړ د دغه ولايت په ځينو ولسواليو او له هغې جملې نه د شهر صفا او ارغنداب په ولسواليو او د خاک افغان په سيمه کې استوگنه لري. د پروان ولايت کاکړ د دغه ولايت د غوربند په ولسوالۍ کې د خيشکو د قبيلې په گاونډي کې استوگنه لري. د غور ولايت کاکړ د دغه ولايت په مرکز او ځينو نورو ولسواليو کې استوگنه لري. د کابل ولايت د سروبي په ولسوالۍ کې هم يو شمېر کاکړ پښتانه استوگنه لري. د لغمان ولايت کاکړ د دغه ولايت په مرکز د مهترلام د ښار پورې اړوند د ديوي او عمرزيو په کليو کې استوگنه لري، چې د افغانستان ستر مورخ پوهاند محمد حسن کاکړ د همدې سيمې کاکړ پښتون دی. د ننگرهار ولايت کاکړ د دغه ولايت د سره رود، بهسودو او چپرهار په ولسواليو کې استوگنه لري، چې د چپرهار کاکړو ته خلک په درنه سترگه گوري او د ستانه وو په نامه د دوی درناوی کوي.

د هندوستان کاکړ:

په پښتنو کې به یوه داسې لویه او کوچنۍ قبيله نه وي، چې د هندوستان په بېلا بېلو سیمو کې دې شتون ونه لري. د دې له کبله چې پښتانه د لرغونو زمانو نه د سوداگریزو چارو د تر سره کولو او نورو خوارو او مزدوریو لپاره دې هېواد ته تلل او له بلې خوا هند د افغانستان په گاونډ کې یو هېواد و، چې مور تل ور سره ښې اړیکې درلودې، له بله پلوه د تاریخ په اوږدو کې ډېرو پښتنو واکمنانو پر هندوستان واکمني کړې ده، چې ښې بېلگې یې غلجیان (خلجیان)، لودیان او سوریان دي. د دغو واکمنیو په وخت کې ډېر پښتانه د منصبونو او د پوځي دندو د تر لاسه کولو لپاره دې هېواد ته تللي دي چې ځینو یې نوموړو پښتني واکمنانو ته د چوپړ په بدل کې ډېر جاگیرونه هم تر لاسه کړي دي. د پیرنگیانو نه د هندوستان د خپلواکۍ تر وخته یعنی د ۱۹۴۷ زېږدیز کاله پورې یوازې په هندوستان کې ۵۰ پښتني ریاستونو شتون درلود، چې د دغو ریاستونو مشري به یوه پښتون نواب ته ور په غاړه وه، چې د دغو ریاستونو په لړ کې کولای شو، چې د بهوپال، ټونک، فرخ اباد، رامپور، ملیر، کوټلې او ځینو نورو نومونه واخلو. کاکړ هم د نورو پښتنو په څېر د هندوستان په بېلا بېلو برخو کې مېشته دي، لکه د تاریخ حیات افغاني په قول چې: له ننه ۱۴۶ کلونه وړاندې لیکل شوی دی، د هندوستان د هاریانا د ایالت دره تک د ضلعې په کوهانه نومې سیمه کې د کاکړو د اولادې د علي خېلو له ښاخ نه د ابو سعیدزي څانگه او نور کاکړ استوگنه لري ویل کېږي، چې په هند کې د

پښتون واکمن سلطان ابراهيم لودي د واکمنۍ په وخت کې د عبدالمايي يا عبدالعلي ابو سعيدزي کاکړ د سهيلي پښتونخوا د بوري له سيمې نه له خپلو دريوو ورونو سره هندوستان ته ولاړ او په کوهانه کې مېشته شو. د سلطان ابراهيم لودي تر مړينې وروسته نوموړی بېرته خپل اصلي ټاټوبي بوري ته ستون شو، خو د هغه دوه نور ورونه له نورو کاکړو سره هلته پاتې او همغلته مېشته شول، چې په هغه وخت کې د دوی شمېر ۳۰۰ تنه ښودل شوی دی. همدا راز د تاريخ حیات افغاني د ليکنې پر بنسټ د هند د اتهر پراډيش د ايالت د بلند شهر په ولسوالۍ کې هم د پښتنو ۹۶ سيمې شته، چې په هغو کې ۱۲ سيمې يې زياتې مشهورې دي او هلته هم گڼ شمېر پښتانه کاکړ اوسي، په تېره بيا د دوی زيات شمېر په خورجه نومې سيمه کې هم مېشته دي، چې شمېر يې د ۴۰۰۰ کسانو په شا او خوا کې اټکل شوی دی. همدا راز د هند په بينگال، دکن او د راجستان د مرکز په جيبپور کې هم کاکړ استوگنه لري. په دې وروستيو کې د هندوستان د جيبپور په ښار کې د هندي پښتنو له خوا د "کاکړي گلدان" په نامه يوه ټولنه هم رامینځ ته شوه، چې موخه يې په دغه سيمه کې د پښتو ژبې او د پښتني دود او دستور ژوندي ساتل او وده ده. د دې ټولنې بنسټ اېښودونکې شيلپي بټرا ده، چې ځان پښتنه کاکړه بولي او د پښتو ژبې او د کاکړو پښتنو د دود او کلچر را ژوندي کول غواړي.

د کاکړو قبيلې ته دويمه ځغلنده کتنه:

کاکړ د پښتنو په قبائلو کې يوه لويه قبيله ده، که څه هم دا وخت د دې قبيلې اصلي مسکن د ژوب، لورالائي، کوټې زيارت علاقه ده، ليکن دا قبيله تر دغه علاقه پورې محدوده نه ده؛ بلکې په کندهار، کوټه، پشين او ضلع سېوې کې هم په ډېر زيات تعداد کې پراته دي. د دې قبيلې په باره کې چې تر اوسه پورې څومره پلټنې شوي دي له هغو څخه صرف دومره معلومه شوې ده چې د دې قبيلې جد اعلى کاک نيکه نومېده. چې د سلطان غياث الدين غوري په زمانه پنځه سوه اته اتيا (588) هجري کې په هرات کې يادوي. تر کومه ځايه چې د دې قبيلې د زياتوالي خبره ده؛ نو زړه دا نه مني، چې کاک يا کاکړ نيکه به د دې قبيلې جد اعلى وو. البته دا زړه مني چې کاکړ نيکه به په دې قبيله کې يو ستر انسان وو او د دې قبيلې يو نوميالى روحاني پېشوا وو. د پښتنو په پخوانيو تاريخونو کې چې تر اوسه پورې منځ ته راغلي دي، د ځينو لويو قبائلو ذکر نشته. تر اوسه پورې چې کوم جديد تحقيقات شوي دي، له هغو څخه دومره معلومېږي، چې دا قبيله تر کاک نيکه هم قريباً يو نيم زر کاله له مخه د پښتونخوا په دې سيمه کې چې د ژوب په نامه يادېږي موجوده وه. ولې چې له تاريخي شواهدو دا ثابت ده، چې په ژوب کې کومه قبيله د پښتنو د يو ستر قام په حيثيت ژوندون کوي. قريباً دوه نيم زره کاله پخوا هم په دې سيمه کې اوسېده او د دوی تهذيب او ثقافت له معمولي تغير او تبدل سره اوس هم په هغه حال کې

دی. د دې خبرې دلالت د دوی هغه رسم و رواج هم کوي کوم، چې په قدیم آریایي رسوماتو او روایاتو کې رنگ دې. ځکه چې ځینو مؤرخینو د دوی جد اعلی کاک نیکه بللی دی. له دې کبله؛ نو که مونږ په دې بناء دا خبره رد کړو، چې که کاک نیکه د اسلامي دور سرې وو او دا قبيله د اسلامي دور پر له پسې پیداوار ده؛ نو بیا پخواني روایات یا د زړې زمانې غیر اسلامي رسمونه په دوی کې له کومه راغله، بې ځایه به نه وي د زړې زمانې رسمونه په هغه چا کې پاتې کېږي، چې د هغو نسلي سلسله له زړې زمانې سره تړون لري. د کاکړستان په باره کې چې د کومو قدیمو قبایلو ذکر په تاریخ کې څه نه څه پیدا کېږي، له هغو څخه دا ښکاره کېږي، چې کاکړ قبيله په حېث د یوې لویې قبیلې دوه نیم زره کاله له مخه په داسې حال کې موجوده وه، چې ځینې ښاخونه یې هم درلود. د یورپ د اولني وخت مؤرخینو چې کوم تحقیقات کړي دي د هغو له رویه دا ثابت ده، چې د دې قبیلې یو ښاخ چې پني نومېږي او په سانسریت کې د پانیني په نامه یاده شوی دی، په درې نیم سوه قبل مسیح کې موجود وو او د دې قبیلې یو عالم چې په دغه نامه د افغانستان په پخواني تاریخ کې یاد شوی دې، د آریایي قبایلو د علماو مشر وو، د اباسین په غاړه یې د ده مسکن ښودلی دی او د تاریخي حوالو په واسطه یې دا لیکلي دي، چې په هغه زمانه کې د آریانا په خاوره کې کومه ژبه ویل کېده، د هغې په علمي او تحریري ژبه جوړولو کې دې عالم ډېر لوی لاس درلود او د سانسریت نوم په دغه علمي ژبه هم ده اېښې وو. یو مشهور پښتون محقق مولانا محمد امین خوگیانی په خپل مضمون (افغان) کې چې د پېښور په رساله پښتو کې چاپ شوی وو، لیکلي دي: چې دغه پښري قبيله د کاکړو

د يو ښاخ چې بابي نومېږي، يوه څانگه وه. يو بل لوی محقيق مولانا محمد اسحاق شهيد چې په سانسکریت کې يې ډېر ښه علم درلود ويلې دي چې: د آريانا ولسي ژبې علمي کولو لپاره علماء را غوندې شول، نامانوسه او بې خونده الفاظ يې ځينې ووېستل او د سانسکریت په نامه يې يوه علمي ژبه جوړه کړه. له دې څخه ثابته شوه چې دا ژبه (سانسکریت) په هغه زمانه کې جوړه شوېده او دغه قبيله پښري چې نن هم په کاکړو کې وجود لري، په هغه زمانه کې هم وه. علاوه له دې مونږ ته د څلورو پخوانيو ويد او هندي راگو هم دا معلومېږي، چې د هنې زمانې سرودونه په هماغه طرز دي، په کوم طرز چې د کاکړۍ غاړو لنډې لنډې مصري له اووه څخه مترانه سېلابه جوړې دي او دغومره مختصر سرونه يې درلود... کېدای شي چې دا سرونه د ويد او د لنډو مصرعو مطابق جوړ شوي وي. په هر حال دا يو جلا بحث دی. غرض دا دی چې دغه شعري ادب د پښتنو په نورو قبائلو کې په دې رنگ او په دې وزن وجود نه لري. که چېرې د پښتنو په يو بله پخوانۍ قبيله کې دا ډول ادب وای؛ نو دا خبره پورې تړل کېدای شوای، چې کاکړو له هغو څخه اخيستی دی. هغه هم په داسې صورت ممکن وه، چې هغه قبيله يا خو بېخي ور څېرمه وای يا يې گډ ژوند ور سره کولای. موجوده تحريري تحقيقات دا څرگندوي چې د مسيح تر پيدايښ قرياً اته نه سوه کاله له مخه چې کومه قبيله ژوب ته راغلې وه، هغه کاسيان وو. لاکن مونږ دا ثبوت ته نشو رسولای چې دا قبيله چې دلته راغله، نو دوی له ځان سره دغه منفرد شعري ادب هم راوړ يا دوی په دې ادب پوهېدل ځکه چې کاسيان ټول ژوب ته نه ولاړ؛ بلکې يوه برخه يې له کرد قبيلې سره د شال او بولان په ناوې کې

پاتې شوه او بله برخه يې په ژوب کې مېشته شوه او درېيمه برخه يې د خېبر په لار پېښور او بيا کشمير ته ورسېده. په خېبر کې د دوی يو ښاخ د شينواریو په نامه اوس هم موجود دی او په تاکال پېښور کې د اربابانو په نوم تر اوسه پورې يادېږي، لکن دغه شعري ادب نه خو د کوټې په کاسيانو کې وجود لري او نه په شينواریو کې او نه يې اثر د پېښور په سيمه کې ښکاره کېږي. له دې څخه ثابته شوه، چې دغه شعري ادب چې يوازې د کاکړ قبيلې ډېره لويه ادبي سرمايه ده، له بل چا نه وه اخیستل شوی؛ بلکې د دوی خپل دی، ځکه چې دا ادب له ډېرې زمانې څخه د شعري صنعت له لحاظه پوخ او مکمل را روان دی؛ نو د دې لپاره مونږ کمه موده کې دومره لوړتيا پيدا کولای شو پس؛ نو چې د يوې قبيلې شعري ادب دومره قديم شي د هغه قبيلې په قدامت باندې دا تر ټولو روښانه دليل دی.

له ادب علاوه د يوې قبيلې يا نسل په قدامت کې رسم، رواج او روايات هم ډېر لاس لري. په کاکړ قبيله کې اوس هم د ډېر پخواني آريايي تهذيب او رواياتو پالنه کېږي. مثلاً د هلکانو په غور کې لشتی اچول، د ښک شگون لپاره په پښه کې کره اچول، د هلکانو شکريې پرېښودل، د سندور استعمال، د سواستيکا نښان او داسې نور... ډېر رسمونه شته، چې له ډېر پخواني مجوسي او بودايي مذاهبو سره تعلق لري.

په ژوب کې فورټ سنډېمن ته نږدې د آتش پرستانو د زمانې آثار اوس هم موجود دي. البته د بوتانو آثار نشته. په دوکې کې په يو غره کې د قديمې زمانې په کاڼو باندې ليکلي داسې نښانونه موجود دي، چې له هغه څخه په دې سيمه کې د يو قديم مذهب وجود ثابتېږي.

د کاکړو په باره کې که څه هم پوره معلومات لا تر اوسه پورې لاس ته نه

دي راغلي، لاکن په دې سر بېره مونږ د لوړو دلایلو په بناء دا ویلای شو، چې دا قبیله لکه څرنګه چې ځینو تاریخ پوهانو د اته نهه سوه کالو بللې ده، دغسې ده. په خپله د ژوب له نامې څخه څرګنده ده چې دا نوم دې قبیلې قریباً څلور زره کاله پخوا له ځان سره راوړی دی. دا نوم په تاریخ کې صرف یو ځای اورېدل کېږي او هغه څلور زره کاله له مخه د زاب په نامه په هغه وخت کې یاد شوی دی، چې د آسوري قام جنګونه د زاګروس د علاقې چې د عراق او ایران په منځ کې ده له خلقو سره کېدل او آسوریانو د خپل حکومت آخېري مشرقي سرحد زاب بللې وو، چې سوکه سوکه د لب او لهجې له تغېر سره په ژوب بدل شو. دلته باید دا څرګنده کړو، چې د آسوریانو مذهب آتش پرستي وه. له دې امله ممکن ده، چې د فورټ سنډېمن په خوا کې آتش خانه د هغې زمانې له آثارو څخه وي او دغه شان د سواستیکا نښان هم په هغه زمانه کې راغلی وي، ځکه چې دا نښان د هغو قومو هم مذهبي نښان وو. د دوه درې سوه کالو په تاریخ مثلاً احبات افغاني، صولت افغاني، مخزن افغاني، خورشید جهان او داسې نورو... د تاریخ په کتابو کې چې قریب قریب یو له بله ماخوز دي او صرف په اولسي روایاتو یې اکتفا کړې ده. لیکلي دي چې: د قیس عبدالرشید درې زامن وو. د یوه نوم سرېن، د بل نوم غورغشت یا غرغشت او د درېیم نوم بېټني یا بېټ وو. دوی وايي: چې کاکړ د غرغشت اولاده ده، یعنې کاکړ ابن واني ابن غورغشت. د غورغشت زمانه 388 هجري ټاکل کېږي او د قیس زمانه 300 هجري. د غورغشت نامه لیکوال دوست محمد کاکړ او شېر محمد ګنډاپور د کاکړ نیکه زیارت لپاره هرات ته تللي وو او دا ثابته ده چې د کاکړ نیکه زیارت په هرات کې موجود دی.

د کاک نیکه په اولاد کې مشهوره قبيله سنزر خېل او سنټيا دي. سنزر خېل د سنزر نیکه اولاد او سنټيا د سنټ نیکه دي. د کاکړو سترې سردارۍ هم دې دوه قبيلو کې تقسیم دي. په دغه دواړو قبيلو کې ډېر پياوړي سرداران تېر شوي دي او دوی د خپلې خاورې او اسلام لپاره په بېلو بېلو وختونو کې ډېرې کارنامې کړي دي او له مسلمان پاچاهانو سره يې د هندوستان په جنگو کې لويه برخه اخیستې ده، مثلاً: ملک یار غرشین چې له شهاب الدین غوري سره يې د ملتان په جنگ کې کومه مېړانه ښکاره کړې ده، هغه په تاریخ کې ښکاره ده. بیا له احمد شاه ابدالي سره چې بکیر نیکه کومه ملگرتیا کړې ده او د هغه په وجه جوگیزی خاندان ته احمد شاه ابدالي د ژوب د علاقې سرداري ورکړه. د هغه ثبوت په تاریخ کې موجود دی. همدغه رنگه چې د ډيلي پاچا فرخ سمېر سره پانیزی کاکړانو کومه بهادري ښکاره کړه، د هغه په عوض کې يې دوی ته د خپلې علاقې سرداري ورکړه. په 1786م کې چې انگرېزانو دې سیمې ته هم د اقتدار لاسونه راوغځول؛ نو کاکړ قام د خپلې خاورې د حفاظت او آزادۍ لپاره له دوی سره کلک جنگونه وکړل. په دې جنگونو کې سردار عبدالله پانیزی، سردار فېض محمد خان پانیزی، سردار شاه جهان خان جوگیزی، سردار دوست محمد خان جوگیزی او سردار بنگل خان جوگیزی انگرېزانو ته ډېر تاوانونه ورسول. آخېر په 1888م کې چې په قبائیلو کې بې اتفاقي راغله او انگرېزانو هغه زړه هندوستانی پالیسي-دلته هم اختیار کړه؛ نو دوی له انگرېزانو سره سوله وکړه او انگرېزانو سردار دوست محمد خان جوگیزی چې د موجوده نواب محمد خان

نيکه _____ ه وو د کاکړو ن _____ وواب
تسليم کړ.

د کاکړو وطن ژوب په باره کې مشهوره ده؛ چې د ژوب خاوره د سمندر
د ماهي په شا واچوې؛ نو ماهي په سمندر کې سر را پورته کړي چې
اوف!!! دا د ژوب خاوره ده. د کاکړو وطن دوستی او له خپلې خاورې
سره د ډېرې مينې يو ثبوت دا دی چې د دوی وړې وړې نجونې او
پېغلې هم د خپلې خاورې ستاينه په خپلو غاړو کې کوي، ځکه خو يوې
کاکړې پېغلې دا غاړه چې:

د س _____ نزر نيکه _____ ه پ _____ ه مځ _____ که
گ _____ اډی _____ م _____ ه پر _____ پرده لال _____ که
دا غ _____ ر ز _____ م _____ ونډ د نيک _____ انو
اوس پ _____ ر ناچ گ _____ ر جوړ ک _____ ی مېمان _____ و

د زړه له سوزه هغه وخت ويلې وه، چې انگرېزانو په دې سيمه کې
رېلوايي لائن جوړاوه، لکه څرنگه چې کاکړان د خپلې خاورې او ازادۍ
په پالنه کې ننگيالي دي، دغسې دا قام د ادب په مېدان کې هم په
پښتونخوا کې د لوړ نوم خاوند دی. اوس هم په دې قام کې شاعران،
اديبان، تاريخ دانان او عالمان په دومره تعداد کې موجود دي، چې
شاید د پښتونخوا په بله قبيله کې به نه وي. عموماً په ټول افغانستان کې
کاکړان اوسېږي، په ځينو ځايونو کې په پښتو او په ځينو ولايتونو کې په
دري خبرې کوي، چې د دري ژبې بېلگې يې په هرات، بادغيس او غور

ولایتونو کې روښانه لیدل کیږی، په دې درې ولایتونو کې اکثر تایمې کاکړ اوسېری. په افغانستان او هندوستان کې مو د کاکړو سیمې په لومړۍ ځنلنده کتنه کې در وپېژندی، اوس په پښتونخوا او د نړي په نورو هېوادونو کې د کاکړو سیمې در پېژنم.

کاکړ په پښتونخوا کې:

۱- کونه:

کوټه، هنه، غبرگ، کچلاخ، سره غورگی، نوی کلی او کوتوال.

۲- زیارت:

زیارت، ژرنده، ورچوم، احمدون، گوگی، چونگی، کخ، مینه، چینه، سنځاوی، ریگوره، سملن، پوی، بغاوه.

۳- مسلمباغ:

مسلم باغ، کان میترزی، تور غبرگی او چرمیان.

۴- کاریزات:

کاریزات، خانزی، بلوزی، شرنه، گوال، خانی، زرغون او رود ملازی.

۵- سیوی:

سیوی، کړک، خجک، زردالو او کهوست.

۶- ژوب:

ژوب یا ږوب، شېرک کلا، مرغه، کیبزی، شاهینالو، پلن کلی، بندات، موسی زی، قمردین، لاکا بند، اغبرگی، سورکخ، مینا بازار، زارو زی، زرد او مسافر پور.

۷- کلا سيف الله:

کلا سيف الله، گوال، حيدرزي، شن، جوگيزي، تريخ کلی، سيب زي، باران کلی، چارگل برج، نانیشپه، ننگی، زيرت، کلی چينه، سنحل بند، باغ، انخرگی.

۸- لورالای «بوری»:

بوری، پتان کوټ، زنگي واله، پوتی، تاتی، باور، درگی، شېبوزي، ميختر، کينگري، راراشم، ژېړ کاریز، رودلین، خانکی، اصغر لون او نوا کلی.

۹- پشین:

پشین، سرانان، یاروبرشور، توبه، کاکړي او گانگلزي.

۱۰- چمن:

چمن، نورک، سلیمانخېل، می زي، حبیب زي، عبدالرحمان زي او مچک.

په پنجاب کې هم ډېر زیات کاکړ پراته دي نور په پېښور، مستونگ، اصفهان او سیستان کې هم په گڼ شمېر کاکړ پراته دي. کاکړ په برما، سریلانکا، افریقا، امریکا او نورو... ډېرو هېوادونو کې هم شته، خو دا نه شو ویلای، چې هغه له کاکړو سره څه اړیکې لري.

د کاکړو د قبيلې مشهور شخصيتونه

- ۱- مولوي حبيب الله مشهور په محقق کندهاري .
- ۲- د پښتو ژبې ستر ليکوال، محقق او نوماند مؤرخ ارواښاد علامه عبدالحی حبيبي، چې په سلگونو کتابونه او په زرگونو علمي مقالې يې ليکلي دي .
- ۳- د پښو ژبې شاعر پير محمد کاکړ .
- ۴- د پښتو ژبې شاعر دوست محمد کاکړ .
- ۵- د پښتو ژبې شاعر شمس الدين کاکړ .
- ۶- د پښتو بوستان منظومه شاعره زرغونه کاکړ .
- ۷- د افغانستان وتلی مؤرخ پوهاند ډاکټر محمد حسن کاکړ .
- ۸- ارواښاد پوهاند عبدالغفار کاکړ .
- ۹- عبدالعلي اخندزاده کاکړ .
- ۱۰- د هېواد د خپلواکۍ د لارې ملي مبارز حاجي محمد ايوب کاکړ .
- ۱۱- شهيد ملک احد کاکړ، چې په ۱۸۹۳ زېږديز کال کې په پښين کې د انگرېزانو له خوا شهيد شو .
- ۱۲- ميا عبدالحکيم کاکړ مشهور په نانا صاحب .
- ۱۳- سخي خان احمد خان د سهيلي پښتونخوا د کچلاغ د سيمې پانيزی کاکړ .
- ۱۴- د سهيلي پښتونخوا نامتو ليکوال او مؤرخ پروفيسر ولي محمد خان سيال کاکړ .
- ۱۵- د پښتو ژبې ليکوال خانزمان کاکړ .

- ۱۶- د پښتو ژبې ليکوال محمد فاروق خان کاکړ .
- ۱۷- شهيد مولوي عبدالغفار بريالی کاکړ .
- ۱۸- عبدالسلام جوگيزی .
- ۱۹- ډاکټر کرام الدين کاکړ .
- ۲۰- خان محمد سرور خان کاکړ .
- ۲۱- د ميرويس خان هوتکي د پوځ مشر يونس خان کاکړ .
- ۲۲- ملک حاجي نور علي کاکړ .
- ۲۳- ملا دادالله کاکړ .
- ۲۴- ډاکټر فيض الله کاکړ .
- ۲۵- ملا بورجان کاکړ .
- ۲۶- سردار شاه وزير کاکړ .
- ۲۷- ايډوکيټ عزيزالله خان کاکړ مشهور په عزيز ماما .
- ۲۸- عبدالغني خان غنو کاکړ پانيزی .
- ۲۹- شهيد مولوي محمد ابراهيم هميم کاکړ .
- ۳۰- ملا محمد رباني .
- ۳۱- د افغانستان د پوځ پخوانی جنرال هاشم خان کاکړ .
- ۳۲- د پيرنگيانو پر خلاف مبارز شهيد شېرجان کاکړ، چې په ژوب کې اعدام شوی و .
- ۳۳- سردار شېرک کاکړ .
- ۳۴- ډاکټر صادق فطرت ناشناس .
- ۳۵- جنرال عبدالوحيد کاکړ او داسې ډېری نور ...

ميا عبدالحكيم رحمه الله

ميا عبدالحكيم رحمه الله د ميا سکندر شاه رحمه الله زوی، په خټه کاکړ، چې په کال ۱۰۷۰ لمریز کې زېږېدلی، زېږېدلو ځای يې د افغانستان کندهار ولايت دی. لومړنۍ زده کړې يې د کاکړو دکورنۍ له ديني علماء وو څخه کړي او بيا يې ننگرهار او پېښور ته سفرونه کړي دي. کله چې ميا صاحب سيد لعل محمد ننگرهار ي وليد، د استعداد او کفايت له نظره يې هغه ته د لازياتو زده کړو لپاره پېښور ته د سفر لارښوونه وکړه، د هغه د لارښوونې سره سم پېښور ته ولاړ او هلته يې د ميا عبدالغفور صاحب څخه ديني زده کړې: (صرف، نحوه، اصول تفسير، اصول حديث، اصول فقه، علم تفسير، علم حديث، علم عقايد، علم فقه او علم سيرت) پيل کړي، چې په تاريخ کې د خپلې زمانې د ښو علماوو په قطار کې وشمېرل شو. د علم او عرفان د نشر اشاعت تدريس او ترويج په نيت بېرته کندهار ته راغی. په کندهار کې يې د علم او تدريس نه علاوه په دعوت او تبليغ پيل وکړ او د خلکو د ډېر محبوبيت سره مخ شو. په کال ۱۱۲۱ لمریز کې چې د مېرويس نیکه پادشاهي وه، کندهار يې د علم مرکز وگرځاوه او خپله مېرويس خان بابا د ميا صاحب عبدالحكيم ډېر عقيدتمند وو. تر هغه وروسته په کال ۱۱۴۲ لمریز کې د افغانستان پادشاه شاه حسين هوتک شو. د شاه حسين هوتک په دور کې د ميا صاحب عبدالحكيم رحمه الله د تعليم، تدريس او دعوت د لارې منتقدین په چرانبندونکي صورت سره

زيات شول، د لر او بر څخه به ورته ډېر خلک راټلل، دغه حالت شاه حسين هوتک ونه شو زغملای او فرمان يې صادر کړ، تر څو ميا صاحب عبدالحكيم رحمه الله کندهار ترک کړي. ميا صاحب مجبور شو او هجرت يې وکړ. دا، د ده اولاده او ټول زده کوونکي يې د لوی افغانستان بېلا بېلو برخو ته کډن شول، لکه: غزني، کابل، پروان، ننگرهار، بلوچستان او خېبر پښتونخوا ته ولاړل. شاه حسين هوتک ښه ورځ ونه لیده او د نادر افشار لخوا د کورنۍ له غړو سره ووژل شو. يو شاعر وايي:

ميا صاحب يې ووېست شاه حسين له کندهاره
غرغه يې پادشاهي شو د وليانو له گفتاره.

عبدالرحمن بابا فرمايي:

په هر چا چې د غضب لېنده کړي کسه
خطاننه درومي گوزار د درويشانو.

ملا مير محمد ولد ملا دوست محمد ولد ملا محمد عثمان ولد ملا لعل محمد ولد ملا عبدالستار، چې په همدې ترتيب سره يې د نسب لړۍ د ميا عبدالحكيم او له هغه نه وروسته دا لړۍ د مرغښت بابا، بيا کاک نيکه او ان تر حضرت قيس عبدالرشيد رحمه الله پورې رسېږي.

ملا دوست محمد رحمه الله

ملا دوست محمد يو مخور ديني او علمي شخصيت و، چې اصلي ټاټوبی يې کندهار او له کندهاره بيا ننگرهار ته را کډن او د ننگرهار د بهسودو په ولسوالۍ کې مېشت شوی دی. نوموړي دوه زامن درلودل، يو يې ملا مير محمد رحمه الله او بل يې ملا نور محمد رحمه الله نومېده.

۱- ملا مير محمد رحمه الله

ملا مير محمد رحمه الله يو لوی ديني شخصيت وو، چې اوه زامن درلودل:

۱- مولوي محمد جان

۲- مولوي محمد يعقوب

۳- مولوي محمد سالم

۴- ملا ظفر گل

۵- مولوي محمد جعفر

۶- ملا محمد اکبر

۷- ملا دوست محمد.

۲- ملا نور محمد رحمه الله

ملا نور محمد رحمه الله هم يوه لوی ديني عالم و، چې يو زوی يې د ملا راز محمد په نوم درلوده.

۱- د ملا مير محمد لومړی زوی مولوي محمد جان

مولوي محمد جان هم يو ديني عالم وو، نوموړي دوه زامن درلودل، چې مشر زوی يې عبدالرحمن او دويم يې عبدالملک وو.

د مولوي محمد جان د مشر زوی عبدالرحمن د زامنو پېژندنه:

عبدالرحمن درې زامن درلودل، چې عبارت دي له:
۱- سيدالرحمن، ۲- فضل الرحمن، ۳- سيف الرحمن.

د عبدالرحمن د لومړي زوی سيد الرحمن پېژنده:

د ډاکټر سيدالرحمن د زېږېدلو ځای د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، ډېر متدينه او همتناکه انسان وو، نوموړی د طبي بېړنيو زده کړو انستيتوت څخه فارغ شوی وو، چې د جهاد په دوران کې يې مجاهدينو او عامو وگړو ته پوره پوره خدمتونه کړي دي. ډاکټر سيد الرحمن دوه زامن درلودل:
۱- شمس الرحمن، ۲- محمد قسيم.

د ډاکټر سيد الرحمن د مشر زوی شمس الرحمن پېژندنه:

شمس الرحمن د سيد الرحمن زوی، د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. بنسټونکی يې تر دولسم ټولگي لوستی وو. نوموړي په کال ۱۳۹۳ لمريز د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ستر غازي امان الله خان په لېسه کې د بنسټونکي په حيث دنده مخته وړله.

د ډاکټر سيد الرحمن د دويم زوی محمد قسيم پېژندنه:

محمد قسيم د سيد الرحمن دويم زوی، د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. ښوونځی يې تر لوستی لوستی وو. نوموړي په کال ۱۳۹۳ لمريز د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په محمدي صاحبزاده لېسه کې د ښوونکي په حيث دنده مخته وړله.

د عبدالرحمن د دويم زوی فضل الرحمن پېژنده:

فضل الرحمن د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، ډېر متقي، دينداره او يو با احساسه انسان وو، نوموړي درې زامن درلودل، چې:

- ۱- محمد جان، ۲- محمد نعمان، ۳- محمود.

د فضل الرحمن د لومړي زوی محمد جان پېژنده:

محمد جان يو متدينه او د ښو اخلاقو څښتن وو، د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړي منځنۍ طبي زده کړې کړې وې.

د فضل الرحمن د دويم زوی محمد نعمان پېژنده:

محمد نعمان د فضل الرحمن زوی، چې په کال ۱۳۶۱ لمريز کې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلی کې زېږېدلی دی. د وخت د ستونزو له امله پېښور ته مهاجر او لومړنی او منځنی زده کړې

يې هلته سرته رسولي دي، ليسانس دوره يې د ننگرهار ولايت د خراسان له پوهنتونه د اقتصاد پوهنځي په برخه کې بشپړه کړې ده، نوموړی اوسمهال په خراسان پوهنتون کې د انگليسي ژبې استاد دی.

د فضل الرحمن د درېيم زوی محمود پېژنده:

محمود چې د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، ما ته د لاسته راغلو معلوماتو په اساس نوموړی د ننگرهار پوهنتون د ژبو او ادبياتو له پوهنځي فارغ شوی دی.

د عبدالرحمن د درېيم زوی سيف الرحمن پېژنده:

سيف الرحمن چې د عبدالرحمن درېيم زوی وو، د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، ما ته د لاسته راغلو معلوماتو په اساس نوموړی يو ښه ښوونکی وو، د بچيانو د روزنې ترڅنگ يې بزگري هم کوله. سيف الرحمن هېڅ اولاد نه درلود.

د مولوي محمد جان د کشر زوی عبدالمالک د زامنو پېژندنه:

عبدالمالک دوه زامن درلودل، چې يو يې عبدالرازق او بل يې عبدالخالق دی.

د عبدالمالک د مشر زوی عبدالرازق پېژنده:

عبدالرازق يو متدينه او د ښو اخلاقو څښتن وو. د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړي په دولت

کې د مامور په حيث کار کولو او په ټول چم کې يې په مامور صاحب شهرت درلود. نوموړي پنځه زامن درلودل، چې مخکې به يې انشاءالله هر يو در وپېژنم.

د عبدالمالک د کشر زوی عبدالخالق پېژنده:

عبدالخالق په کال ۱۳۳۲ لمريز د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوه دينداره کورنۍ کې زېږېدلی دی. په کال ۱۳۴۰ لمريز کې د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده په ښوونځي کې شامل او لومړنۍ زده کړې يې هملته بشپړې کړي دي، د نورو زده کړو لپاره بيا د ننگرهار عالي په لېسه کې داخل او په کال ۱۳۵۲ لمريز کې د ننگرهار له لېسې د دولسم ټولگي څخه په عالی درجه فارغ شوی دی. له ۱۳۵۶ لمريز - ۱۳۵۸ لمريز پورې له وطن څخه د دفاع په خاطر د عسکرۍ سپېڅلې دنده اجرا کړه. په ۱۳۷۴ لمريز کال کې يې په گمرک کې دنده واخيسته او هلته د مامور په حيث مقرر شو، په گمرک کې له دندې کولو نه وروسته له کال ۱۳۸۱ - ۱۳۹۲ل يې د جلال آباد په ښار کې يو درمل پلورنځي وو او هلته يې کار کاوه. په کال ۱۳۹۲ لمريز د چنگاښ (سرطان) په اتمه نېټه د مازيگر په څلورو بجو د زړه د ناروغۍ له امله وفات او د کاکړانو په کلي کې خاورو ته وسپارل شو. عبدالخالق دري نارينه اولادونه لري، چې وروسته به يې انشاءالله در وپېژنم.

د عبدالرازق د زامنو پېژندنه:

۱- مولوي انصار احمد د عبدالرازق زوی: انصار احمد په کال ۱۳۵۱

لمريز د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوه دينداره کورنۍ کې زېږېدلی دی. د وخت د ناخوالو له امله يې خېبر پښتونخوا ته هجرت وکړ. خپلې لومړنۍ زده کړې يې د الهجرت والجهاد په مدرسه کې بشپړې کړي دي، ثانوي دوره يې د امام ابو حنيفه رحمه الله په عالي دارالمعلمين کې پوره او په کال ۱۳۷۳ ل کې يې له عالي دارالمعلمين څخه ديپلوم ترلاسه کړ. نوموړي د ديني زده کړو ترڅنگ د انگليسي او کمپيوټر د زده کړي کورسونه هم تعقيب او ولوستل. په پښتو، دري، عربي، انگليسي او اردو ژبو بشپړ تسلط لري. انصار احمد د هېواد د بچيانو د سالمې روزنې لپاره د ښوونکي سپېڅلې دنده د خپل ځان لپاره وټاکله او هېواد ته له راستنېدو وروسته يې د هېواد په بېلابېلو ښوونځيو کې د ښوونکي سپېڅلې دنده مخته ويوړله. مولوي انصار احمد څلور زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- حارث، ۲- عمر، ۳- مصطفى، ۴- مرتضی.

۲- مولوي حمايت الله د عبدالرازق زوی: په کال ۱۳۵۴ ل د ننگرهار

ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوه دينداره کورنۍ کې زېږېدلی دی. پېښور ته د وخت د ناکردو له امله مهاجر او خپلې لومړنۍ زده کړې يې د ابو سفيان رضی الله عنه په مدرسه کې بشپړې کړي دي. په کال ۱۳۷۳ ل کې يې د ثانوي زده کړو سند د امام ابو حنيفه رحمه الله له مدرسې ترلاسه کړ. له دې وروسته يې په مرکز علوم اسلاميه کې د

حديثو دوره وکړه. هېواد ته له راتلو وروسته په کال ۱۳۸۱ ل کې د ننگرهار پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي څخه يې په عربي ادبياتو کې د ليسانس تر کچې زده کړي وکړي. د هېواد په مختلفو ادارو کې يې په مختلفو څانگو کې دندې اجراء کړي دي. مولوي حمايت الله څلور زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- صلاح الدين، ۲- عامر، ۳- طارق، ۴- سهيل.

۳- امدادالله د عبدالرازق زوی: د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. په کال ۱۳۹۱ ل کې د ننگرهار پوهنتون د ښوونې او روزنې د پوهنځي زده کړيال وو، چې د زړه د ناروغۍ له امله يې له نړۍ سره خدای په امانې وکړه.

۴- عبدالباسط د عبدالرازق زوی: د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. نوموړی په کوچنيتوب کې وفات شوی دی.

۵- عبدالفتاح د عبدالرازق زوی: چې د عبدالرازق وروستی زوی دی، د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. نوموړی په کوچنيتوب کې وفات شوی دی.

د عبدالخالق د زامنو پېژندنه:

۱- **وحيدالله د عبدالخالق زوی:** په کال ۱۳۶۴ ل. د هجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې يې د غلام دستگير شهيد په ښوونځي کې کړي، د لېسې دوره يې د محمدي صاحبزاده په لېسه کې په کال ۱۳۸۴ ل کې پوره کړې ده او په کال ۱۳۹۵ ل کې يې د الکوزي طبي علومو انستيتوت څخه د فارمسي په څانگه کې د فارمست په حيث ديپلوم ترلاسه کړی دی. ډاکټر وحيدالله درې زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- ادریس، ۲- عباس، ۳- صهيب.

۲- **اسدالله د عبدالخالق زوی:** په کال ۱۳۶۸ ل د هجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې يې د غلام دستگير شهيد په ښوونځي کې کړي، د لېسې دوره يې د محمدي صاحبزاده په لېسه کې په کال ۱۳۸۹ ل کې پوره کړې ده. د کانکور ازموينې له لارې د ننگرهار پوهنتون د سيول انجینرۍ پوهنځي ته کامياب او له همدې پوهنځي څخه يې په کال ۱۳۹۳ ل کې د ليسانس ديپلوم ترلاسه کړ. نوموړی له فراغت وروسته په بېلابېلو دولتي او غير دولتي اداراتو کې د انجینر په حيث دندې اجراء کړي دي. انجینر اسدالله دوه زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- خبيب، ۲- خديفه.

۳- عبیدالله د عبدالخالق زوی: په کال ۱۳۷۲ ل د هجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. هېواد ته له راستنېدو وروسته يې د لېسې دوره په محمدي صاحبزاده لېسه کې په کال ۱۳۸۰ ل کې تکمیله کړې ده. د ښوونځي له لوستلو سره سره يې د خیاطۍ د مسلک یادولو هڅه هم وکړه، چې اوسمهال د خیاطۍ دنده مخته وړي.

۲- د ملا میر محمد دویم زوی مولوي محمد یعقوب

مولوي محمد یعقوب هم یو دیني عالم وو، نوموړي دیني زده کړي په خصوصي بڼه ترسره کړې وې. درې مېرمنې يې درلودې، چې په ترتیب سره به يې د هرې مېرمنې د بچو یادونه وشي.

۱- د مولوي محمد یعقوب د لومړۍ مېرمنې د بچو پېژندنه:

مولوي محمد یعقوب له لومړۍ مېرمنې څخه دوه زامن او یوه لور درلوده.

۱- ملا محمد شریف د مولوي محمد یعقوب زوی: په کال ۱۲۸۸ ل. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په یوه روڼ انده او مدبره کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی. له خپل تره مولوي محمد جعفر څخه دیني زده کړي کړې وې، وروسته د دیني تعلیم له پوره کولو يې د هېواد بجیانو ته دیني تعلیم ورکاوه، ډېری شاگردان يې وروزل. د خپلې قریبې یو ښه امام او خطیب سره سره د خپلې کورنۍ مشر پاتې شوی دی. د متدینتوب او ښو اخلاقو ترڅنګ یوه مینه ناک، مدبر، سوله

پرست او انسان دوست شخص وو. ملا محمد شريف په کال ۱۳۷۲ ل. کې د ورپېښې ناروغۍ له امله له دې نړۍ څخه سترگې پټې کړې او د کاکړانو کلي په پلرني هديره کې خاورو ته وسپارل شو. ملا محمد شريف څلور زامن درلودل، چې عبارت دي له:

۱- محمد داود، ۲- محمد مسعود، ۳- عبدالغفور، ۴- مولوي محمد جان.

۲- ملا عبدالقدوس د ملا محمد يعقوب زوی: په کال ۱۲۹۸ ل. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوه روڼ انده او مدبره کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی. لا د څلوېښتو ورځو نه وو، چې د مور له خوږو بې برخې شو، پلار يې هغه د سلوزيو د کورنۍ يوې مېرمنې ته ورکړ، دغې مبارکې مېرمنې د مولوي عبدالقدوس تر اوه کلنۍ پورې پالنه وکړه، بيا وروسته له اوه کلنۍ يې بېرته خپل پلار ته وسپاره. ديني زده کړې يې له خپل والد او له خپل تره محمد جعفر څخه وکړې، ډېر متقي او ايماندار شخص وو، اويا (۷۰) کاله يې د امامت سپېڅلې دنده مخته يوړله. په کال ۱۳۴۲ ل. کې د څلوېښتو کلونو په عمر د عسکری لپاره ځاځي منگل ته سوق شو، چې دوه کاله يې عسکري وکړه او په عسکری کې يې هم امامت کاوه. شاعري يې هم کوله چې دلته يې د عسکری د وخت يوه بېلگه راوړم:

عمر برباد راباندې تېر شو په منگل کې
لکه برباد تېر شي بادونه په ځنگل کې

مولوي عبدالقدوس د ژوند بلا کړاوونه گاللي دي، يوه ورځ د مولوي صاحب په پښه کې حېزى يا حېزى ننوتى وو، له درده يې ډېر په عذاب وو، د ده مشر ورور مولوي محمد شريف چې هغه مهال د خپلې خسرگنۍ (محمد مير) کره د بهسودو په ځان آباد سيمه کې اوسېده. نوموړى چې کله د خپل کشر ورور له تکليفه خبرېږي، ځان ورسوي، له ډېرې مينې يې په غېږ کې نيسي او له هغه ځايه يې نېغ په خپله شاه د پلن غر ښار گوټي ته وړي، بيا يې د نقره الدين د کورنۍ حکيم تر درملنې لاندې ونېوه او د رب په فضل د صحت خاوند شو. مولوي محمد جعفر چې د ده استاد او تره هم وو، د ده د انسانيت په اساس يې خپله لور ده ته په نکاح ورکړه.

د مولوي محمد شريف او مولوي عبدالقدوس ډېر خاطرات له ما سره شته، چې د هغې له جملې يې زه صرف او صرف يوه خاطره تاسې لوستونکو سره شريکوم: (زه (ډاکټر عبدالغفار کاکړ) په خپل کور کې چې د جلال آباد ښار په انګور باغ سيمه کې يې موقعيت درلوده، د قرآن کریم په تلاوت کولو لگيا وومه، چې يوې کشرې خور مې د خونې ور را پرانيست او راته يې وويل: لالا وا لالا! راشه وگوره! زمونږ کور ته دوه فربښتي راغلي. زه چې کله له خپلې خونې را بهر شوم، ومې ليدل چې مولوي صاحب محمد شريف چې زما نيکه وو، له خپل کشر ورور ملا عبدالقدوس سره چې سپينې جامې او سپين څادورنه يې له ځانه راتاو کړي ول او ول په ول سپينې پگړۍ يې وهلې وې، چې يقيناً ډېر نورانيت پکې له ورايه ښکارېده، سره يو ځای ناست و.

ملا صاحب عبدالقدوس پنځه عمرې او درې حجه کړي وو، چې د سردار محمد داود خان په دور کې يې په خپلو پښو يو حج اداء کړی

دی، چې په هغه دور کې الوتکې نه وې، ځای نيم به د موټر سهولت وو او ځای نيم به بيا پلى سړي مزل کولو.

ملا عبدالقدوس د ورپېښې ناروغۍ له امله په کال ۱۳۷۷ ل. د سنبلې د مياشتې په ۱۷ نېټه د چهارشنبې په ورځ اته نيمې بجې د شېرپاو په روغتون کې سا ورکړه او بيا وروسته د پلن غر په هديره کې خاورو ته وسپارل شو. د ملا عبدالقدوس درې زامن وو، چې عبارت دي له:

۱- مولوي حافظ محمد نذير، ۲- مولوي شمس الدين، ۳- مولوي شمس الحق.

۳- د مولوي محمد يعقوب له لومړۍ مېرمنې نه يوه لور بي بي وه:
د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. نوموړې له ملا محمد شريف كشره او له ملا عبدالقدوس نه مشره وه، چې پلار يې د پير وړو کلي ملا محمد مزدور ته په نکاح ورکړې وه.

۲- د مولوي محمد يعقوب د دويمې مېرمنې د بچو پېژندنه:

د مولوي محمد يعقوب له دويمې مېرمنې نه يو نارينه اولاد وو، چې هغه عبدالحليم نومېده.

۱- عبدالحليم د ملا محمد يعقوب زوی: د ملا يعقوب د دويمې مېرمنې څخه يوازینی نارينه اولاد وو، د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړي هېڅ اولاد نه درلوده.

۳- د مولوي محمد يعقوب د درېيمې مېرمنې د بچو پېژندنه:

د مولوي محمد يعقوب له درېيمې مېرمنې نه درې زامن وو، چې هغه عبارت دي له:

۱- غلام حضرت، ۲- فقير محمد، ۳- محمد امان.

۱- استاد غلام حضرت د مولوي محمد يعقوب زوی: په کال ۱۹۵۰

ميلادي د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی. نوموړی د ننگرهار ولايت د عالي دارالمعلمين څخه فارغ شوی او بيا يې دوه کلن ديپلوم د ارتوپيدۍ په مصنوعي غړو جوړولو کې اخيستی. ۳۰ کاله يې له استادۍ نه نيولې ان په نورو څانگو د دولت او غير دولتي (سنډيگال، جي ټي زيډ او...) کې بېلابېلې دندې اجراء کړي دي. په دواړو ملي ژبو پښتو او دري مکمل پوهېږي او په انگليسي او اردو هم غږېدی شي. نوموړي پنځه زامن درلودل، چې عبارت دي له:

۱- عبدالصبور، ۲- بلال احمد، ۳- جلال احمد، ۴- کمال احمد، ۵- هلال احمد.

۲- فقير محمد د مولوي محمد يعقوب زوی: په کال ۱۹۵۵ ميلادي د

ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی. ما ته په لاس د راغلو معلوماتو له مخې د ننگرهار له عالي دارالمعلمين څخه د څوارلسم پاس په سويه فارغ شوی دی. په مختلفو دولتي او غير دولتي اداراتو کې يې کار کړی دی. فقير محمد هېڅ اولاد نه درلوده.

۳- محمد امان د مولوي محمد يعقوب زوی: په کال ۱۹۶۱ ميلادي د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی، خو ما ته په لاس د راغلو معلوماتو له مخې د پېښور پوهنتون د طب پوهنځي د ارتوپيدي له څانگې څخه د مافوق ليسانس په سويه فارغ شوی او په ارتوپيدي کې يې د جرمني هېواد څخه ماسټري هم اخيستي ده، د دولت ترڅنگ په ډېرو غيرو دولتي ادارو کې کار کوونکی پاتې شوی دی. نوموړی دوه نارينه اولادونه لري، چې عبارت دي له:

۱- حميدالله، ۲- لرغون.

۱- د ملا محمد شريف د زامنو پېژندنه:

۱- محمد داود د ملا محمد شريف زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۲۰ ل. کال او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي دی، لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د محمدي صاحبزاده ښوونځي کې بشپړې کړي دي، وروسته بيا د ملاريا مجادلې په کورس کې شامل او د ملاريا مجادلې د ډاکټر په حيث يې په مختلفو برخو کې دندې اجراء کړي دي. له دې وروسته د ننگرهار ولايت د کانال په رياست کې شامل او د لغمان په کڅ کې د کبانو په پروژه کې کارکوونکی شو. په کال ۱۳۵۹ ل. له هېواده مهاجر او پېښور ته ولاړ، هلته يې هم بېلابېلې دندې اجراء کړي دي. په ۱۳۸۸ ل. کال د ورپېښې ناروغۍ له امله يې په پېښور کې له دې فاني دنيا څخه سترگې پټې کړي او په خپله پلرنۍ هديره (د کاکړانو کلي په هديره) کې خاورو ته وسپارل شو. محمد داود پنځه نارينه اولادونه درلودل، چې عبارت دي له:

- ۱- عاشق الله، ۲- عبدالله (نورالله)، ۳- نجيب الله، ۴- شفيق الله،
- ۵- قدرت الله.

۲- محمد مسعود د ملا محمد شريف زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۳۲ ل. کال او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د محمدي صاحبزاده په ښوونځي او د لېسې دوره يې ننگرهار عالي لېسه کې تکميل کړې ده. د لېسې له فراغت وروسته د ننگرهار په عالي دارالمعلمين کې شامل او له دوه کلن درس ويلو وروسته ترې په عالي درجه فارغ شو. مسعود د هېواد د بچيانو له روزنې سره ډېره مينه درلوده؛ نو همدې مينې استادۍ ته مجبور کړ. د دارالمعلمين له فراغت وروسته يې د باميانو ولايت د يک ولنګ ولسوالۍ د ده سرخ په لېسه کې ښوونکی مقرر شو، له څو کلونو دندې کولو وروسته يې ځان کونړ ولايت ته بدل او د کونړ ولايت د نورگل ولسوالۍ په مرکزي لېسه کې ښوونکی شو. بلاخېره په کال ۱۳۵۸ ل. د لړم (عقرب) د مياشتې په ۲۲ نېټه د کونړ - جلال آباد په لويه لار کې د وخت د نظام د مخالفو وسلوالو له لورې په ډزو کې شهيد شو. جسد يې له کونړه ننگرهار ته نقل او په خپله پلرنۍ هديره (د کاکړانو کلي په هديره) کې خاورو ته وسپارل شو. محمد مسعود دوه زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- زاهد الله، ۲- عبدالله.

۳- عبدالغفور د ملا محمد شريف زوی: د پيدايښت نېټه يې ۱۳۳۴ل. کال او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د محمدي صاحبزاده په ښوونځي او د لېسې دوره يې د ننگرهار عالي لېسه کې په کال ۱۳۵۴ل. تکميل کړې ده. په کال ۱۳۵۶ل. کې د عسکري د مکلفيت دورې ته سوق او په کال ۱۳۵۷ل. کې ترې ترخيص شو. په کال ۱۳۵۸ل. کې د سلواغې (ثور) په شپاړسمه نېټه د ننگرهار ولايت د ولايت په مقام کې د مکلفيت په مديريت کې د رسمي مامور په حيث مقرر شو. په کال ۱۳۶۰ل. کې د دفاع او لوړو زده کړو وزارتونو په موافقه د ننگرهار اسلامي پوهنتون د زده کړيالانو په مديريت کې د مامور په حيث بدل شو، په ياد مديريت کې له يوې مودې دندې اجراء کولو وروسته د پوهنتون د رياست او د کوپراتيفونو د اتحاديې د خپلمنځي تړون له مخې حرفوي کارمند شو، نوموړي تر ۱۳۶۹ل. کال پورې په ياد رياست کې دنده اجراء کړه. په ۱۳۷۰ل. کال کې د ننگرهار ولايت د مرکز جلال آباد د ښاروالۍ د ټاکنو په اساس د ښاروالۍ د درېيمې ناحيې د ښاروال په حيث مقرر شو، بيا وروسته يې په ۱۳۸۰ل. کال د ننگرهار ولايت د بېرته راستنېدو (مهاجرينو) په رياست کې د شهبانو او معلولينو د حقونو د تشييت د مدير دنده واخيسته. په کال ۱۳۸۱ل. کې د ياد رياست بلې برخې (د تحصيلاتو او د حساباتو د تطبيق) شعبي ته تبديل او هلته د مدير په حيث مقرر شو. په کال ۱۳۹۸ل. د تلې (ميزان) د مياشتې په څوارلسمه نېټه په فوق رتبه کې د څلوېښتو کالو خدمتونو وروسته تقاعد شو. عبدالغفور د خپل عمر په دوران کې يو ځل د حج فريضه اداء کړې

۵۰. نوموړی د څلویښتو کالو د ښو خدمات په دوران کې څو ځل د لوړو مقاماتو د ستاینې او د ښه کار کولو په اساس څو دولتي مډالونه اخیستي دي.

۴- مولوي محمدجان د ملا محمد شريف زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۳۸ل. کال او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د محمدي صاحبزاده په ښوونځي او د لېسې دوره يې د ننگرهار عالي لېسه کې په کال ۱۳۵۸ل. تکميل کړې ده. په ۱۳۶۰ل. کال کې د کانکور له لارې د ننگرهار اسلامي دارالعلوم ته بريالی او له يوه کال درس ويلو وروسته د عسکري د مکلفيت دورې ته سوق شو، بيا خيبر پښتونخوا ته ولاړ او هلته په سپين جومات کې تر درې کالو ديني زده کړو وروسته يې په کال ۱۳۶۴ل. د هجرة و الجهاد په ليليه کې د مامور په حيث مقرر شو. په خيبر پښتونخوا کې له اته کلن ماموريت وروسته، خپل هېواد ته له راستنېدو سره سم يې په کال ۱۳۸۲ل. د هميم صاحب په شرعي دارالعلوم کې د حديثو لويه دوره پيل او په کال ۱۳۸۸ل. کې له نوموړي دارالعلوم څخه په عالی درجه فارغ شو. مولوي محمد جان له ۲۱ کلن خدمت کولو وروسته لا هم د هېواد والو د بچو په روزنه لگيا او اوسمهال د ملکه حميرا عالي لېسه کې د ښوونکي په سپېڅلي دنده مشغول دی. نوموړی دوه زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- رياض احمد، ۲- قاري ارشاد احمد.

۲- د ملا عبدالقدوس د زامنو پېژندنه:

۱- مولوي محمد نذير د ملا عبدالقدوس زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۲۷ل. کال او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، لومړنۍ زده کړې يې ظاهر شاهي دارالحفاظ جلال آباد کې بشپړې کړي دي، ثانوي زده کړې يې د ننگرهار ولايت په نجم المدارس کې کړي او له همدغه ديني مرکز په کال ۱۳۵۳ لمريز کې په عالی درجه فارغ شوی دی، وروسته له فراغت په یاد دارالحفاظ کې د سر ښوونکي په حيث مقرر شو، وروسته له يو څه وخت تېرولو بيا په کال ۱۳۵۷ل. د پروان ولايت په قمچاق کې ښوونکی شو، په کال ۱۳۵۸ل. کې يې له هېواده هجرت وکړ او پېښور ته مهاجر شو. په کال ۱۹۹۳م. کې د مجاهدينو د دفتر نماينده په قطر هېواد کې وټاکل شو. په کال ۱۹۸۸م. کې د مجاهدينو د راستنېدو په چارو کې عمومي مدير شو او وروستی دنده يې د ننگرهار ولايت د اطلاعاتو او کلتور په رياست کې د کتابونو عمومي امريت وو. د نوموړي يوه چاپي رساله د توبه او استغفار په نامه چاپ شوېده. مولوي صاحب محمد نذير اوه زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- جاويد احمد، ۲- نويد احمد، ۳- مجاهد جمال احمد، ۴- کمال احمد، ۵- خالد احمد، ۶- محمد سعيد، ۷- محفوظ الحق.

۲- مولوي شمس الدين د ملا عبدالقدوس زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۳۶ل. کال او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلی دی، لومړنۍ زده کړې يې په اسلامياتو (قرآن کریم، فقه

او په اسلامي ادابو) کې له خپلې مور او پلار څخه کړي دي. په کال ۱۳۴۲ل. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده بنوونځي په لومړي ټولگي کې شامل او په کال ۱۳۵۰ل. کې د يادې لېسې له نهم ټولگي څخه فارغ شو. په کال ۱۳۵۱ل. کې يې خپل ماما شهيد مولوي محمد ابراهيم هميم په نجم المدارس مدرسه کې شامل او په کال ۱۳۵۸ل. کې د يادې مدرسې له دولسم ټولگي څخه فارغ شو. څرنگه چې په افغانستان کې د کمونستانو، خلقيانو او پرچميانو حکومت حاکم وو، علماء، روڼ اندي، مشران او عام مسلمانان نيول کېده، بنديانېدل او شهيدان کېدل؛ نو مولوي شمس الدين د هجرت لاره خپله او پېښور ته مهاجر شو، پدې کال د ننگرهار د بهسودو ولسوالۍ د کاکړو د کورنۍ دا درېيم تن وو، چې هجرت يې وکړ، له دې نه مخکې مولوي غلام حيدر او قاري محمد نذير مهاجر شوي وو. څوارلس کاله يې په هجرت او جهاد کې تېر کړل. په ۱۳۶۸ل. کې يې د اسلام پنځم رکن (د حج فريضة) هم اداء کړه. نوموړي ډېرې دندې کړي دي، چې د مجاهدينو د سياسي کميټې غړيتوب، د ابوحنيفه رحمه الله د مدرسې مديريت، د کتابونو ماموريت، د قطر د کميټې د ښوونې او روزنې مديريت او داسې نورو دندو سره سره يې مجاهدينو ته اکمالات هم کول. په کال ۱۳۷۱ل. کې بېرته خپل هېواد افغانستان ته راغی، دلته د هميم صاحب د مدرسې مدير او لس کاله يې دا اداره مخته وپورله. په کال ۱۳۸۳ل. کې د ننگرهار د خېوې ولسوالۍ د محکمې محتسب مقرر شو، له دې وروسته يې په کال ۱۳۸۹ل. د ننگرهار د حج او اوقافو رياست د لعلپورې ولسوالۍ اړوند مديريت مدير وټاکل شو. په کال ۱۳۹۰ل. کې د ننگرهار ولايت د ښوونې او روزنې په رياست کې د

کارپوه په حيث تعين او ورسره يې د اي ډي اي په موسسه کې دنده کوله. مولوي شمس الدين د خپل ژوند له ټولې مبارزې سره سره شاعري هم کوله، چې تازه يې يوه شعري ټولگه چاپ ته چمتو ده. نوموړی پنځه زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- عمادالدين، ۲- بدرالدين، ۳- حسام الدين، ۴- عبيدالله، ۵- يونس.

۳- مولوي شمس الحق د ملا عبدالقدوس زوی: د پيدايښت نېټه يې ۱۳۴۶ل. کال او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، په شرعي علومو کې يې ماسټري کړېده او يوه ماسټري په اسلامي اقتصاد کې لري او اوسمهال د پوهنتون استاد دی. نوموړی څلور زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- نجم الحق، ۲- سليمان، ۳- سلمان، ۴- مډثر.

۳- د استاد غلام حضرت د زامنو پېژندنه:

۱- عبدالصبور د استاد غلام حضرت زوی: د پيدايښت نېټه يې ۱۹۸۲م. کال او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې په پېښور کې بشپړې کړي دي او د امام ابوحنيفه رحمه الله له معهد څخه فارغ شوی دی. ماسټري او دوکتورا يې د سعودي عربستان هېواد څخه د شرعي علومو او اسلامي ښوونه کې بشپړه کړې ده. پښتو او دري ژبه مکمل پوهېږي او د دې ترڅنگ په عربي، انگليسي، فرانسوي او اردو باندې هم روانې خبرې کولای شي. د قرآن کریم حافظ دی او درې ځلې يې د حسن قرائت په

نړيوالو سياليو کې برخه اخيستي ده. په سعودي عربستان کې د ښوونکي سپېڅلې دنده مخته وړي او د دې ټولو سره سره يې مختلفې څېړنې کړي او څو چاپي اثار هم لري.

۲- بلال احمد د استاد غلام حضرت زوی: په کال ۱۹۸۳ م. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی، په پېښور کې د امام ابوحنيفه رحمه الله له معهد څخه فارغ شوی دی. کله چې هېواد ته راغی، د کانکور ازموينې له لارې د ننگرهار پوهنتون اقتصاد پوهنځي ته بريالی او له ياد پوهنځي څخه په لوړه درجه فارغ شو. د ښوونې او روزنې په مختلفو پروژو کې يې دندې تر سره کړي دي. پښتو او دري يې مورنۍ ژبې دي، په عربي، انگليسي او اردو ژبو هم خبرې کولای شي.

۳- جلال احمد د استاد غلام حضرت زوی: په کال ۱۹۸۴ م. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی، په پېښور کې د امام ابوحنيفه رحمه الله له معهد څخه فارغ شوی. وروسته يې بيا د اسلام آباد د نړيوال اسلامي پوهنتون له شرعياتو پوهنځي څخه د ليسانس ديپلوم اخيستی دی. په انگليسي او کمپيوټر کې يې هم دوه کلنۍ زده کړې سرته رسولي دي. پر دې سربېره چې پښتو او دري ژبه باندې مکمل پوهېږي، په عربي، انگليسي او اردو هم ښه پوهېږي. په هېواد کې د پوهنې په برخه کې يې ښه چوپړونه وړاندې کړي دي او د ښوونې او روزنې په مختلفو پروژو کې يې دندې اجراء کړي دي.

۴- کمال احمد د استاد غلام حضرت زوی: په کال ۱۹۹۵ م. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی، د چکنوريو عالي لېسې له دولسم ټولگي څخه فارغ شوی دی. نوموړی اوسمهال د سعودي عربستان هېواد د مدينې منورې په اسلامي پوهنتون کې په لوړو زده کړو بوخت دی. کمال سره له دې چې څنگه يې نوم کمال دی، همداسې د کمال څښتن هم دی، کله چې په هېواد کې وو، دلته يې له کليد راډيو سره هماهنگ کونده او همدارنگه د عربي او انگليسي ژبې ژباړونکی او په ځينو شخصي کورسونه کې د انگليسي ژبې استاد پاتې شوی.

۵- هلال احمد د استاد غلام حضرت زوی: په کال ۲۰۰۰ م. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی، د چکنوريو عالي لېسې له دولسم ټولگي څخه فارغ شوی دی.

۴- د استاد فقير محمد د زامنو پېژندنه:

استاد فقير محمد چې څه وخت له دې فاني نړۍ څخه سترگې پټولې، نوموړي هېڅ اولاد نه درلوده.

۵- د محمد امان د زامنو پېژندنه:

۱- حميدالله د محمد امان زوی: په کال ۱۹۹۹ م. کال په ډنمارک هېواد کې دې نړۍ ته راغلی دی، اوسمهال د ډنمارک هېواد د طب پوهنځي زده کړيال دی.

۲- لرغون د محمد امان زوی: په کال ۲۰۰۳م. په ډنمارک هېواد کې دې نړۍ ته راغلی دی، اوسمهال د ډنمارک هېواد کې د ښوونځي زده کوونکی دی.

۱- د محمد داود د زامنو پېژندنه:

۱- عاشق الله د محمد داود زوی: ما ته د شته معلوماتو له مخې نوموړی د محمد داود مشر زوی، چې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي دې نړۍ ته راغلی دی، په کاکړانو کې ستر او په کاکړانو کلي کې اوس هم خپل ژوند مخته وړي.

۲- څارنيار عبدالله (نورالله) د محمد داود زوی: په کال ۱۳۵۱ل. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوه متدينه کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی. لومړنۍ زده کړې يې په کال ۱۳۵۸ل. د لغمان ولايت د قرغيو ولسوالۍ د کڅ کلي په گل پاچا الفت عالي لېسه کې پيل کړې، خو په کال ۱۳۶۰ل. کې يې د محمدي صاحبزاده لېسې ته ځان تبديل او نورې زده کړې يې هلته پيل، چې د وخت د ناخوالو له وجې مجبور شو او په کال ۱۳۶۱ل. کې له خپلې کورنۍ سره پېښور ته مهاجر او هلته يې بيا په همدې کال د پښتونخوا ايالت د پېښور ولسوالۍ د کوز تاکال پورې اړوند د معاذ او معوذ رضی الله عنهم په ابتدايه ښوونځي کې ځان له لومړي ټولگي څخه له سره شامل کړ. په ۱۳۶۴ل. کال يې ځان له دې ښوونځي څخه د پېښور د سپينه وړۍ کلي اړوند ابوسفیان رضی الله عنه ابتدايه ښوونځي ته تبديل کړ، د

شپږم ټولگي د بشپړېدو سره يې ځان سم د نورو زده کړو لپاره د پېښور د سردار کالونۍ د امام ابوحنيفه رحمه الله په مدرسه کې واچوه، په کال ۱۳۶۹ل. کې د ازادې سيالۍ له لارې د پېښور ولسوالۍ د پيو د مهاجر بازار د ابوبکر صديق رضی الله عنه عالي معهد يا انستيتوت ته بريالی او له دوه کاله درس ويلو وروسته په کال ۱۳۷۱ل. کې ترې په عالی درجه فارغ شو. په کال ۱۳۷۲ل. کې د ننگرهار پوهنتون د شرعياتو په پوهنځي کې شامل او په کال ۱۳۷۶ل. کې له نوموړي پوهنځي څخه فارغ شو، د ماسټرۍ لپاره د ننگرهار اسلامي پوهنتون ته په کال ۱۳۹۴ل. کې کامياب او ماسټري يې د ننگرهار پوهنتون د شرعياتو پوهنځي څخه د فقهې او قانون په څانگه کې په ۱۳۹۶ل. کال بشپړه کړه. نوموړي ډېرې دندې اجراء کړي دي، څه وخت چې په کال ۱۳۸۳ل. کې له خيبر پښتونخوا څخه خپل هېواد ته را ستون شو، په کال ۱۳۸۴ل. کې يې د ننگرهار د بهسودو ولسوالۍ اړوند زنگويي کلي په زنگويي ابتدايه ښوونځي کې ښوونکی وټاکل شو. په کال ۱۳۸۷ل. د لړم د مياشتې په ۲۷ مه نېټه يې د افغانستان اسلامي جمهوري دولت په لويه څارنوالۍ کې دنده واخيسته. شپږ مياشتې يې د زابل ولايت د استناف څارنوالۍ رياست د کوچيانو د تحلفاتو اختصاصي څارنوالۍ د ابتدايه څارنوال په حيث دنده اجراء کړېده، وروسته له دې بيا د باميانو ولايت د استناف څارنوالۍ رياست د تاريخي آثارو د قاچاق د مخنيوي او مخدره توکو پر وړاندې د مبارزې د تحقيق څارنوال په توگه په دنده وگمارل شو. په کال ۱۳۸۸ل. د قوس په پنځلسمه نېټه د ننگرهار ولايت استناف څارنوالۍ ته بدل او د دې ولايت د څارنوالۍ په بېلابېلو برخو

کې يې د يوه فعال او مسلکي څارنوال په حيث دنده اجراء او لا هم پدې برخه کې کار کوي.

۳- نجيب الله د محمد داود زوی: ما ته د شته معلوماتو له مخې نوموړی د محمد داود درېيم زوی، چې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي دې نړۍ ته راغلی دی، په کاکړانو کې ستر او په کاکړانو کلي کې اوس هم خپل ژوند مخته وړي.

۴- شفيق الله د محمد داود زوی: ما ته د شته معلوماتو له مخې نوموړی د محمد داود څلورم زوی، چې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي دې نړۍ ته راغلی دی، په کاکړانو کې ستر او په کاکړانو کلي کې اوس هم خپل ژوند مخته وړي.

۵- قدرت الله د محمد داود زوی: ما ته د شته معلوماتو له مخې نوموړی د محمد داود پنځم زوی، چې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي دې نړۍ ته راغلی دی، په کاکړانو کې ستر او په کاکړانو کلي کې اوس هم خپل ژوند مخته وړي.

۲- د استاد محمد مسعود د زامنو پېژندنه:

۱- زاهدالله د محمد مسعود زوی: ما ته د شته معلوماتو له مخې نوموړی د محمد مسعود مشر زوی، چې د ننگرهار ولايت د بهسودو

ولسوالۍ په کاکړانو کلي دې نړۍ ته راغلی دی، په کاکړانو کې ستر او په کاکړانو کلي کې اوس هم خپل ژوند مخته وړي.

۲- عبدالله د محمد مسعود زوی: ما ته د شته معلوماتو له مخې نوموړی د محمد مسعود دویم زوی، چې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي دې نړۍ ته راغلی دی، په کاکړانو کې ستر او په جلال آباد ښار اوس هم خپل ژوند مخته وړي.

۳- د عبدالغفور د زامنو پېژندنه:

۱- ډاکټر عبدالغفار کاکړ د عبدالغفور زوی: د پيدايښت نېټه يې کال ۱۳۵۴ل. او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. لومړنی او منځنی زده کړې يې د جلال آباد ښار په تجربوي ښوونځي کې سرته رسولي. په کال ۱۳۶۹ل. کې د ننگرهار د منځني روغتيايي علومو په انستيتوت کې شامل او په کال ۱۳۷۲ل. کې د ننگرهار د منځني روغتيايي علومو له انستيتوت څخه په لوړه درجه فارغ شو. په کال ۱۹۹۴م. کې د انگليسي ژبې ای - ال - پي د اډوانس دویم څخه په لوړه درجه فارغ شو. په کال ۲۰۰۲م. کې د مالوماتي تکنالوجی د سافټ وير او هارد وير انستيتوت څخه په لوړه درجه فارغ شو. په کال ۱۳۷۲ل. کې د ای - ار - سي د انگليسي او پښتو ټايبينگ (شپږ میاشتنی کورس) څخه په لوړه درجه فارغ شو. په کال ۱۳۷۴ل. کې د عمومي کانکور ازموينې له لارې د ننگرهار پوهنتون طب پوهنځي ته بريالی او په کال ۱۳۸۱ل. کې له یاد پوهنځي په اعلى

درجه فارغ شو. په کال ۲۰۰۳م. کې د پېښور د طبي او کلينیکل التراسوند د انستيتوت څخه په لوړه درجه فارغ شو. په کال ۲۰۱۲م. يې د هند د دهلي د مکس په روغتون کې د التراسوند (کلينیکل اميج) ولوست. نوموړي ډېری دندې اجراء کړي دي، چې عبارت دي له:

۱- په ۱۳۸۱ل. کال د ننگرهار د عامې روغتيا روغتون کې د معالج ډاکټر په دنده.

۲- په ۲۰۰۳م. کال په ختيځه سيمه کې د ننگرهار د سرې مياشتې رياست د سيارو روغتيايي کلينکونو مشر وو، چې د ننگرهار ولايت په خوږياني، سرخرو، بهسود، کامه، گوشته، لعلپوره، بتي کوټ او چپرهار ولسواليو کې يې روغتيايي خدمات وړاندې کول، هغه مهال مولوي شمال خان عثماني د ننگرهار سرې مياشتې عمومي رئيس وو، چې نوموړي ډاکټر عبدالغفار کاکړ ته د ښه چوپړونو له امله لوړ ستاينليکونه ورکړل، د ده ترڅنگ همدرانگه د ای، سي، ار، سي او سرې مياشتې د فدرېشن لخوا په ستاينليکونو ونازول شو، چې د همدې ټولني له لورې ورته د لوړو پوستونو وړانديز هم شوی وو.

۳- له کال ۱۳۸۴-۱۳۹۶ل. پورې د جلال کوټ ښار کې د اريانا تشخيصه روغتيايي کلينک مسوول وو، نوموړي کلينک په ۱۳۸۴ل. کال کې د عامې روغتيا وزارت لخوا په رسمي ډول کار پيل او په لنډه موده کې يې ښه روغتيايي فعاليتونه ترسره کړ، چې نه يوازې د ختيځې سيمې (ننگرهار، لغمان، کونړ او نورستان) وگړي د تشخيص او تداوي لپاره ورتلل، بلکې د پلازميني په گډون د هېواد د نورو برخو ډېری وگړي د ښه تشخيص او درملني لپاره ورتلل.

۴- په کال ۱۳۹۶ل. يې د جلال اباد ښار په لومړۍ ناحیه کې د تسليمه کاکړ د نسايی ولادي ناروغيو روغتون او زېږنتون جوړ او ان تر اوسه پورې هېوادوالو ته ښه چوپړونه وړاندې کوي.

او داسې نورې دندې ...

ډاکټر کاکړ د ښه چوپړونو د وړاندې کولو له کبله د هېواد د بېلابېلو ادارو او د ځينو ادارو د استازو له لورې په ستاينليکونو نازول شوی دی، چې يو څو بېلگې به يې لاندې ذکر شي:

۱- د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د عامې روغتيا وزارت.

۲- ولسي جرگه.

۳- د ننگرهار ولايت د مقام.

۴- د ننگرهار د عامې روغتيا رياست.

۵- د ننگرهار د محيط زيارت ادارې.

۶- د ننگرهار ولايت د ډاکټرانو اتحاديې.

ډاکټر عبدالغفار کاکړ د روغتيايي خدماتو ترڅنگ له ليکوالۍ سره هم مينه لري، چې دا ستاسې په لاسونو کې چې کوم کتاب دی، دا يې درېيم چاپي اثار دی، چې دوه نور اثار (کلينکل اميج التراسوند) او (د انگليسي ژبې گرامر په پښتو ژبه) پخوا د چاپ په گانه سمبال شوي دي.

ډاکټر عبدالغفار کاکړ دوه زامن لري، چې عبارت دې له:

۱- جواد احمد، ۲- فرهاد احمد.

۱- **عبدالغني (بريالی) د عبدالغفور زوی:** د پيداېښت نېټه يې کال

۱۳۶۶ل. او د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د جلال آباد ښار

درېيمه ناحیه ده. لومړنۍ، منځنۍ او د لېسې زده کړې يې د نصرت عالي لېسه کې په کال ۱۳۸۷ل. په عالی درجه بشپړې کړي، د ښوونځي په دوران کې يې له اباسين راډيو سره د تخنيک په برخه کې دنده درلوده او په کال ۱۳۸۸ل. کې د ننگرهار عالي دارالمعلمين د انگليسي ادبياتو په څانگه کې شامل او په کال ۱۳۹۰ل. کې له يادې څانگې فارغ او له فراغت وروسته د شهبانو او معلولينو رياست په روزنتون کې د استادۍ په دنده وگمارل شو، وروسته يې د لوی سيدجمال الدين افغان د روغتيايي علومو انستيتوت د دواسازۍ يا فارمسي په څانگه کې نورې دوه کلنۍ زده کړې هم وکړي. فاروغيديو سره سم يې د تسليمه کاکړ په روغتون کې د فارمسيست په حيث دنده واخيسته او لاهم پدې روغتون کې د فارمسيست دنده لري. عبدالغني له دې ټولو سره سره په کمپيوټر او انگليسي ژبه مکمل واک لري. نوموړی دوه زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- عبدالرحمان (جاويد)، ۲- حامد.

۳- توريالی کاکړ د عبدالغفور زوی: په کال ۱۳۷۲ل. د ننگرهار ولايت د جلال اباد ښار په درېيمه ناحیه کې دې نړۍ ته راغلی دی. لومړنۍ، ثانوي او تر دولسم ټولگي زده کړې يې د ننگرهار ولايت د عبدالوکيل په عالی لېسه کې په کال ۱۳۹۱ل. په عالی درجه بشپړې کړي دي. د ښوونځي په دوران کې يې د خطاطۍ، خوش نويسی، انگليسي ژبې او کمپيوټر کورسونه هم ويلي. د ژورناليزم او سياسي اصطلاحاتو ترڅنگ يې ځينې نور ورکشاپونه هم اخيستي او نږدې يو

کال له اباسين اسلامي راډيو سره د پروډيوسر په دنده پاتې شوی دی. په کال ۱۳۹۳ ل. کې د کانکور ازموينې له لارې د ننگرهار پوهنتون د حقوقو پوهنځي ته بريالی او ۱۳۹۷ ل. کال کې د یاد پوهنځي د قضا او څارنوالۍ له څانگې په عالی درجه بريالی راووت. ښاغلی کاکړ لا له ښوونځي فارغ نه وو، چې د خطاطۍ او خوش نویسی په برخه کې د استادۍ تر سپېڅلې دندې ورسېد او د لسو کالو راهيسې يې په مختلفو کورسونو کې زده کوونکي د قلم له ښکلا برخمن کړي دي. د نوموړي يوه کتاب د خط ښکلا په نامه چاپ او بل کتاب (د خوش نویسی لارښود) په نامه چاپ ته چمتو دی. توريالی کاکړ د دوه زامنو پلار دی، چې مشر يې عبدالحق فولاد او کشر يې عبدالاحد فواد نومېږي.

۴- ننگيالی د عبدالغفور زوی: په ۱۳۷۴ ل. کال کې د ننگرهار ولايت د جلال اباد ښار په درېيمه ناحیه کې زېږېدلی دی. په کال ۱۳۸۱ ل. کې د عبدالوکيل په عالی لېسه کې شامل او په کال ۱۳۹۳ ل. کې له يادې لېسې په عالی درجه فارغ، بيا د کانکور ازموينې له لارې کونړ پوهنتون د حقوقو او سياسي علومو پوهنځي ته بريالی او په کال ۱۳۹۸ ل. کې ورڅخه فارغ شو.

۴- د مولوي محمدجان د زامنو پېژندنه:

۱- رياض احمد د مولوي محمدجان زوی: په کال ۱۳۷۵ ل. د هجرت په ديار په پېښور کې زېږېدلی دی. په کال ۱۳۸۳ ل. کې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده په عالی لېسه کې شامل

او له يادې لېسې په کال ۱۳۹۵ل. کې له دولسم ټولگي څخه فارغ شو. په کال ۱۳۹۶ل. کې د ننگرهار ولايت د الکوزي د روغتيايي علومو په انستيتوت کې شامل او په کال ۱۳۹۸ل. کې د نوموړي انستيتوت د طبي تکنالوژۍ له څانگې په عالی درجه فارغ شو. اوس مهال د جلال اباد ښار په اوله ناحیه د تسلیمه کاکړ په روغتون کې دنده لري.

۲- ارشاد احمد د مولوي محمدجان زوی: په کال ۱۳۷۷ل. د هجرت په ديار په پېښور کې زېږېدلی دی. په کال ۱۳۸۵ل. کې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده په عالی لېسه کې شامل او له يادې لېسې په کال ۱۳۹۷ل. کې له دولسم ټولگي څخه فارغ شو. نوموړی اوسمهال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د همیم صاحب په شرعي دارالعلوم کې د قرآن کریم په حفظ بوخت دی.

۱- د مولوي حافظ محمد نذیر د زامنو پېژندنه:

۱- جاوید احمد د مولوي حافظ محمد نذیر زوی: په ۱۳۵۳ل. کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولایتو په یوه دینداره کورنۍ کې زېږېدلی دی. په شپږ کلنۍ کې یې پېښور ته هجرت وکړ او د هجرت په ديار کې یې خپلې لومړنۍ زده کړې په مختلفو ښوونځیو کې کړي، بیا د امام ابوحنیفه رحمه الله د عالی لېسې د دولسم ټولگي فارغ شو. معهد الشرعي دارالمعلمین کې یې زده کړې وکړي او دوه نیم کلن دیپلوم یې ترلاسه کړ. بیا یې د پېښور په عالی دارالعلوم کې زده کړې وکړې او د وفاق سند یې ترې واخیست او خپلې لوړې زده کړې یې بشپړې کړي،

چې د ماسټرۍ د کچې سره برابرېږي. نوموړي ډېری دندې سرته رسولي دي، چې د یو څو یادونه یې په لاندې ډول سره کوو:

۱- له ۱۹۹۳-۲۰۰۴ م کال پورې د ژورنالیزم په برخه کې د وحدت ورځپاڼې سره یې دنده درلوده. په همدې وخت کې یې د پامیر ورځپاڼې او افغان اسلامي اژانس سره هم دنده مخته وړله.
۲- په کال ۲۰۰۴ م کې خپل هېواد ته ستون او د پښواک خبري اژانس ایډیټر مقرر شو.

۳- د افغان کرکټ بورډ د رسمي مجلې (افغان کرکټ) د مسوول مدیر په صفت یې دنده کړېده.

۴- د افغانستان په تاریخ کې د لومړۍ سپورتي مجلې (لوبه) مسول مدیر هم پاتې شوی دی.
او داسې نورې ...

جاویداحمد د پاکستان ترڅنگ د نړۍ نورو هېوادونو ته علمي او په ځینو کنفرانسونو کې د گډون په موخه سفرونه کړي دي، لکه: امریکا، جاپان، ترکیه، سعودي عربستان، فرانسه، بلجیم، اتریش، هندوستان، چین او نور ...

پخواني ولسمشر حامد کرزي او د ناټو د قواو مشرتابه په ستاینلیکونو نازولی دی. په پښتو او دري ژبو مکمل پوهېږي او د دې ترڅنگ په انګلیسي، عربي او اردو ژبو هم خبرې کولای شي.

۲- نوید احمد د مولوي حافظ محمد نذیر زوی: په ۱۳۵۸ ل. کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په ولايتو کلي کې زېږېدلی دی. نوموړی اوس هم د ننگرهار ولايت په بهسودو ولسوالۍ کې اوسېږي.

۳- مجاهد جمال احمد د مولوي حافظ محمد نذیر زوی: په کال ۱۹۸۰م. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوه دینداره کورنۍ کې زېږېدلی دی. نوموړی اوس هم د ننگرهار ولايت په بهسودو ولسوالۍ کې اوسېږي.

۴- کمال احمد د مولوي حافظ محمد نذیر زوی: په کال ۱۳۶۳ ل د هجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ، ثانوي او تر دولسم ټولگي پورې زده کړې يې د شهاب الدين غوري په عالي لېسه کې تکميل کړي دي، بيا د کابل پوهنتون د اقتصاد پوهنځي څخه فارغ شوی، د کابل په کاردان پوهنتون کې يې ماسټري وکړه، چې مونوگراف يې د زراعتی صنایعو د بازار موندنې په برخه کې ليکلی وو، د ماسټرۍ تيزس يې د زعفرانو د پروسس او مصارف په اړه دی. په مختلفو دولتي او غير دولتي ادارو کې يې دندې سرته رسولي دي.

۵- خالد احمد د مولوي حافظ محمد نذیر زوی: په کال ۱۹۸۶م. د دولسمې مياشتې په ۲۳مه نېټه د هجرت په ديار د پېښور په دوره کلي کې زېږېدلی، لومړنۍ زده کړې يې د پېښور په معاذ بن جبل رضي الله عنه ښوونځي کې کړي، ثانوي او تر دولسم ټولگي زده کړې يې د

سلطان شهاب الدين غوري په عالي لېسه کې بشپړې کړي دي. مختلفې دندې يې په نړيوالو او کورنيو دفترونو کې اجراء کړي دي. يو چاپي اثار د (انفارميشن تکنالوژۍ په برخه کې معلومات) په نوم لري.

٦- محمد سعيد د مولوي حافظ محمد نذير زوی: په کال ١٩٨٦م. د

دولسمې مياشتې په ٢٣مه نېټه د هجرت په ديار د پېښور په ډوره کلي کې زېږېدلی، خالد احمد او محمد سعيد دواړه غبرگوني پيدا شوي دي. لومړنۍ، ثانوي او د دولسم ټولگي پورې زده کړې يې د شهاب الدين غوري په عالي لېسه کې تکميل کړي دي. محمد سعيد ډېری دندې کړي دي، چې د يو څو ذکر کول يې اړين دي:

١- له ٢٠٠٨-٢٠١٣م. کال پورې د روښانه تکنالوجۍ کميټه کې د پروژې سوپر وایزر په دنده پاتې شوی.

٢- له ٢٠١٣-٢٠١٤م. کال پورې په اسيا پروان ترانسپورتي شرکت کې د عملياتي مدير په حيث.

٣- له ٢٠٠٦-٢٠٠٨م. کال پورې د وحدت ورځپاڼې کمپوزر او ډيزاينر پاتې شوی دی.

٤- په ساپي د پښتو څېړنو او پراختيا مرکز کې د ويب پاڼې مسوول په دنده هم پاتې شوی دی.

او داسې نورې ...

د محمد سعيد په ځينو ورځپاڼو او مجلو کې مختلفې مقالې او رسالې چاپ شوي دي، نوموړی د شعر له خوږو هم برخمن دی او يوه شعري ټولگه يې د (سپورمۍ) په نوم چاپ ته چمتو کړې ده.

۷- محفوظ الحق د مولوي حافظ محمد نذير زوی: په کال ۱۹۹۱م. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په کاکړانو کلي کې زېږېدلی، لومړنۍ زده کړې يې د عبدالله بن زيد رضی الله عنه په لېسه کې کړي. ثانوي زده کړې او د دولسم ټولگي د فراغت سند يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده له لېسې څخه اخيستی دی. د کانکور ازموينې له لارې د ننگرهار پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي ته کامياب او له همدې پوهنځي څخه فارغ شوی دی. وروسته له فراغته يې د پژواک خبری اژانس او کلید راډيو سره د خپريال په حيث دندې درلودې. نوموړی يو ناچاپ اثار (د معاصرو ليکوالو په اړه) لري.

۲- د مولوي شمس الدين د زامنو پېژندنه:

۱- عمادالدين د مولوي شمس الدين زوی: په کال ۱۳۶۵ل. د هجرت په ديار د پېښور په دوره کلي کې زېږېدلی دی. قرآن کریم يې له خپلې نيا بي بي څخه زده او ديني علوم يې له خپل پلار څخه زده کړي وو. لومړنۍ زده کړي يې د عبدالله بن زيد رضی الله عنه ښوونځي کې کړې وې او ثانوي او تر دولسم ټولگي زده کړې يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده په عالي لېسه کې سرته رسولې وې، چې په کال ۱۳۸۴ل. کې له نوموړې لېسې څخه فارغ شوی دی. په ۱۳۸۵ل. کال کې د کانکور ازموينې له لارې د ننگرهار پوهنتون د شرعياتو پوهنځي ته بريالی او په کال ۱۳۸۹ل. کې له نوموړي پوهنځي فارغ شو. د پوهنتون په دوره کې يې مونوگراف د (رسول الله صلی الله عليه وسلم اخلاقو ته کتنه) په نوم ليکلی وو. د پوهنتون د دورې پر

مهال يې د سرخړود ولسوالۍ د امرخېلو عالي لېسه کې د ښوونکي په توگه يو کال دنده اجرا کړه، وروسته بيا د بهسودو ولسوالۍ اړوند د غازي امان الله خان په عالي لېسه کې د ښوونکي په دنده وگمارل شو. بيا د يونسکو لخوا د لعلپورې ولسوالۍ د سواد زده کړې د آمر په صفت مقرر شو، بيا د پوهنې د کچې د لوړوالي د ملي پروگرام لخوا د گوشتې ولسوالۍ د ښوونځيو لپاره د ټولنيز کار کوونکي په توگه دنده واخيسته. نوموړي د بهسودو ولسوالۍ د سواد زده کړې د آمر په توگه هم دنده اجراء کړې ده. په پښتو او دري ژبو مکمل پوهېږي. د عربي، انگليسي او اردو ژبو ترڅنگ په کمپيوټر هم پوهېږي. عماد الدين يو چاپي اثار د (در رسول الله ص صورت، سيرت او سياست) په نوم لري.

۲- بدرالدين د مولوي شمس الدين زوی: په کال ۱۳۷۰ل. د هجرت په ديار د پېښور په دوره کلي کې زېږېدلی، په ۱۳۷۷ل. کال د قلعه جانان خان عالي لېسه کې شامل او په کال ۱۳۸۹ل. کې له نوموړې لېسې څخه فارغ شو. په کال ۱۳۹۰ل. کې د کانکور ازموينې له لارې د ننگرهار پوهنتون د ښوونې او روزنې پوهنځي ته بريالی شو او تر اخېره يې ولوست.

۳- حسام الدين د مولوي شمس الدين زوی: په کال ۱۳۷۲ل. د هجرت په ديار د پېښور په پاوکي کلي کې زېږېدلی، لومړنۍ زده کړې يې په ۱۳۷۸ل. کال د ناهيد شهيد ښوونځي کې شروع کړې، بيا يې ځان د قلعه جانان خان لېسې ته بدل او په کال ۱۳۸۹ل. کې له نوموړې

لېسې څخه فارغ شو. بيا په کال ۱۳۹۳ ل. کې د کابل ولايت د اداره او حسابدارۍ انستيتوت څخه فارغ شوی.

۴- عبيدالله د مولوي شمس الدين زوی: په ۱۳۷۶ ل. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلي په يوې ديندارې کورنۍ کې زېږېدلی دی.

۵- يونس د مولوي شمس الدين زوی: په کال ۱۳۷۹ ل. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلي په يوې ديندارې کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی.

۲- د مولوي شمس الحق د زامنو پېژندنه:

۱- نجم الحق د مولوي شمس الحق زوی: په کال ۱۳۷۲ ل. د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوې ديندارې کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی. د ننگرهار پوهنتون د ښوونې او روزنې د پوهنځي د رياضي له څانگې فارغ شوی.

۲ - سليمان د مولوي شمس الحق زوی: په کال ۱۹۹۹ م. د اومې مياشتې په لومړۍ نېټه د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوې ديندارې کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی. اوسمهال د ننگرهار پوهنتون د شرعياتو د پوهنځي زده کړيال دی.

۳- سلمان د مولوي شمس الحق زوی: په کال ۲۰۰۲م. د دويمې مياشتې په شلمه نېټه د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاڳرانو کلي په يوې ديندارې کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی. اوسمهال د هيمم صاحب په شرعي دارالعلوم کې زده کړيال دی.

۴- مدثر د مولوي شمس الحق زوی: په کال ۲۰۰۷م. د شپږمې مياشتې په درېيمه نېټه د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاڳرانو کلي په يوې ديندارې کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی.

۳- د ملا مير محمد درېيم زوی مولوي محمد سالم

مولوي محمد سالم د ملا ميرمحمد درېيم زوی دی، د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاڳرانو کلي دی. دا هم لکه د نورو وروڼو په شان لوی ديني عالم و. ملا محمد سالم جان دوه زامن لري، چې يو يې مولوي غلام حيدر او بل يې مولوي محمد حنيف نومېده.

د مولوي محمد سالم د زامنو پېژندنه:

۱- مولوي غلام حيدر د مولوي محمد سالم زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاڳرانو کلي دی. نوموړی د نجم الدين اخندزاده له مدرسې فارغ شوی وو، چې د لوړ استعداد او انساني کرامت څښتن وو. د نظامي محکمې د مرستيالی او سرپرستی نه نيولې ان د دولت په لوړو ادارو کې يې دندې اجراء کړې وې او په

سيمه کې د يو لوی مخور او ديني عالم په حيث پېژندل شوی شخصيت وو. مولوي غلام حيدر شپږ زامن لري، چې عبارت دي له:

- ۱- غلام فاروق، ۲- ضياءوالحق، ۳- منهاج الحق، ۴- سراج الحق، ۵- ذولکفل، ۶- ذوالقرنين.

۲- مولوي محمد حنيف د مولوي محمد سالم زوی: په کال ۱۳۱۸ ل د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوې ديندارې او روڼ اندې کورنۍ کې زېږېدلی دی. خپلې ابتدايه زده کړې يې په اسلامي علومو کې د خپل مشر مولوي صاحب محمد جعفر څخه پوره کړې وې، بيا د سوېې ازموينې په ورکړې سره يې خپلې لوړې زده کړې د کابل په عربي دارالعلوم کې په ډېره ښه بڼه د ليسانس تر دورې پورې ورسولې. د امامت او خطابت ترڅنگ يې په کابل کې د غازي، شيوکيو او فرزې په لېسو کې د تفسير او فقهې د استاد په حيث دنده کړېده. په زرگونه ځوانان يې په اسلامي او ديني روحيې روزلي دي. د هجرت او جهاد په دوره کې دی د تعليم تربیې، د مهاجرينو او د مجاهدينو د بچيانو لپاره د زده کړې او روزنې د برابرولو د عمومي تفتيش په حيث د يو اسلامي گوند سره نه سترې کېدونکې هڅې کړي دي. دی د جهاد په سنگرونو کې د مجاهدينو لپاره د تنوير او تبليخ د ټيم غړی او مختلفو جبهاتو کې يې گډون درلود. دی د افغانستان د نهضت العلماء د مشورتي بورډ غړی دی او د افغانستان د سترې محکمې د دارالافتاء متقاعد غړی هم دی په فقه او اصولو کې يو منل شوی عالم دی. مولوي صاحب پنځه زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- فضل غني، ۲- عبدالخبير، ۳- عبدالنافع، ۴- عبدالبصير، ۵- عبدالنصير.

۱- د مولوي غلام حيدر د زامنو پېژندنه:

مولوي غلام حيدر شپږ زامن لري، چې نومونه يې په ترتيب سره په لاندې ډول دي:

۱- غلام فاروق، ۲- ضياءالحق، ۳- منهاج الحق، ۴- سراج الحق، ۵- ذولکفل، ۶- ذوالقرنين.

يادونه: د دې ټولو د پيداېښت د پيدا کېدو ځای د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۲- د مولوي محمد حنيف د زامنو پېژندنه:

۱- فضل غني د مولوي محمد حنيف زوی: په ۱۳۵۲ ل کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کې په يوې ديندارې او روڼ انده کورنۍ کې زېږېدلی. لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د هجرت په ديار د امام ابو حنيفه رحمه الله په عالی مدرسه کې بشپړې کړي دي. د ليسانس دوره يې د الاكاديمية الاسلاميه للعلوم والتقنية په اکاډمۍ کې د عربي ژبې په څانگه او ماسټري يې هم د عربي ژبې په ادبياتو کې د پېښور پوهنتون (اسلاميک سنټر) او دوکتورا يې په شريعت او قانون کې له همدې پوهنتون څخه په کال ۱۹۹۹ م. کې اخيستي ده. نوموړي پدې دوران کې گڼې ټولنيزې دندې هم درلودې، د تدريس تر څنگ دی د الفجر اسلامي کلتور د مرکز بنسټ اېښودونکی او په سلونو زده

کړيال يې روزلي دي. د الفجر د جړېدې مدير او د الاصلاح د خپرونې مؤسس هم وو. د هجرت په دوران کې يې گڼې ليکنې، لکه: نبوي سيرت درسونه او عبرتونه، د عربي ژبې قاموس (المورد المتداول)، د رڼا په لور، قدس قبله اول مسلمانان، قواعد اللغة العربية، په انگليسي ژبه پروف فار د اکستنس اف الله، تروړمۍ کې مشالونو او داسې نورې ليکنې يې حسابته مقالې ... چاپ شوي دي د افغانستان د نهضت العلماء مؤسس دي، چې د افغانستان په ټولو ولايتونو کې ځانگې لري او د ٦٠٠٠ څخه زيات علماء پکې ثبت دي. د افغانستان نهضت العلماء په پنځه اصولو ولاړ دی:

١- اسلام وسطيت، ٢- ټولنيز عدالت، ٣- تسامح، ٤- توازن، ٥- شورا.
فضل غني کاکړ د نکړو د موسسې رئيس او په افغانستان کې د تلپاتې سولې لپاره يو ټولنيز فعال ديني عالم دی. نوموړی د کابل په بتخاک کې د النور د اسلامي مرکز او د احمد شاه بابا په مينه کې د اندونيزيا د اسلامي مرکز پالونکی او بنسټ اېښودونکی. د علماو په نوبت د سولې د بهير په ملي او نړيواله کچه غړی او د جاकारتا، بوگور، جدي او مکې مکرمې د سولې د کنفرانسونو گډون وال هم پاتې شوی او همدارنگه په ملي او بين المللي گڼو کنفرانسونو کې يې د افغانستان د مدني ټولني او د علماو په استازيتوب گډون کړی دی.

٢- عبدالخبير د مولوي محمد حنيف زوی: د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۳- عبدالنافع د مولوي محمد حنيف زوی: د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۴- عبدالبصير د مولوي محمد حنيف زوی: د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۵- عبدالنصير د مولوي محمد حنيف زوی: د زېږېدلو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۴- د ملا مير محمد څلورم زوی ملا ظفر گل

ملا ظفر گل د ملا مير محمد څلورم زوی دی، دا هم لکه د نورو وروڼو په شان پوه او لوی ديني عالم و. ملا ظفر گل څلور زامن درلودل، چې عبارت دي له:

۱- عبدالقادر، ۲- عبدالحبيب، ۳- عبدالقدير، ۴- عبدالکریم.

د ملا ظفر گل د زامنو پېژندنه:

۱- عبدالقادر د ملا ظفر گل زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. عبدالقادر د خپل پلار او ترونو په شان يو مدبر او خيرخوا انسان وو، نوموړي دوه ودونه کړي وو، له مشري مېرمنې يې څلور زامن درلودل، چې عبارت دي له:

۱- غلام قادر، ۲- محمد صديق، ۳- عبدالصير، ۴- احسان الله.
عبدالقادر له دويمې مېرمنې نه درې زامن لري، چې عبارت دي له:
۱- رفيع الله، ۲- شفيح الله، ۳- سميع الله.

۲- عبدالحبيب د ملا ظفر گل زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. عبدالحبيب د پخوانۍ بنوونيزې دورې د شپږم ټولگي فارغ او صحي منځنۍ زده کړې (بېړنۍ طبي زده کړې) يې کړې وې. نوموړی په کال ۱۳۵۲ المریز کې وفات او په خپله پلرنۍ هديره کې خاورو ته وسپارل شو. ډاکټر عبدالحبيب دوه زامن لري، چې عبارت دي له:
۱- عبدالکبير، ۲- ولی الله.

۳- عبدالقدير د ملا ظفر گل زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. عبدالقدير د پخوانۍ بنوونيزې دورې د شپږم ټولگي فارغ او بېړنې صحي زده کړې يې کړې وې، په کال ۱۳۹۰ المریز کې د ورپېښې ناروغۍ له امله وفات او په خپله پلرنۍ هديره کې خاورو ته وسپارل شو. عبدالقدير پنځه نارينه اولادونه لري، چې عبارت دي له:
۱- ولي محمد، ۲- ذکرالله، ۳- شکرالله، ۴- محب الله، ۵- وسيم الله.

۴- عبدالکريم د ملا ظفر گل زوی: د پيداېست نيته يې د پېژند پانې له مخې ۴۱ يو څلوېښت کلن د ۱۳۶۳ ال کال او د زېږېدلو ځای يې د

ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. د پخوانۍ ښوونيزې دورې د څلورم ټولگي څخه فارغ شوی دی. نوموړی د ننگرهار ولايت د جلال آباد ښار د عبدالوکيل د ښوونځي تحويلدار او کروندگر وو، نوموړی په ۱۳۶۴ لمریز کال د خپل مشر زوی محمد ظاهر سره يو ځای د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلي کې د روسي يرغلگرو لخوا په بې رحمانه ډول په شهادت ورسېده. عبدالکريم دوه زامن درلودل، چې عبارت دي له:

۱- محمد ظاهر، ۲- محمد جميل.

۱- د عبدالقادر د زامنو پېژندنه:

۱- غلام قادر د عبدالقادر زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی درې زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- رحيم الله، ۲- رحمت الله، ۳- طالب.

۲- محمد صديق د عبدالقادر زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی دوه زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- محمد نصير، ۲- عتيق الله.

۳- عبدالبصير د عبدالقادر زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی څلور زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- عبدالظاهر ، ۲- محمد قاسم ، ۳- محمد هاشم ، ۴- محمد صابر .

۱- د غلام قادر د زامنو پېژندنه:

۱- رحيم الله د غلام قادر زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۲- رحمت الله د غلام قادر زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۳- طالب د غلام قادر زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۲- د محمد صديق د زامنو پېژندنه:

۱- محمد نصير د محمد صديق زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی او تر دولسم ټولگي پورې يې زده کړې کړې دي.

۲- عتيق الله د محمد صديق زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی او اوسمهال زده کوونکی دی.

۳- د عبدالبصير د زامنو پېژندنه:

۱- عبدالظاهر د عبدالبصير زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۲- محمد قاسم د عبدالبصير زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی او د ننگرهار پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د انگليسي څانگې څخه فارغ دی.

۳- محمد هاشم د عبدالبصير زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۴- محمد صابر د عبدالبصير زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

يادونه: د عبدالقادر د دويمې مېرمنې څخه چې کوم درې نارينه (رفيع الله، شفيع الله او سميع الله) اولادونه دي، هغه کوچني دي.

۳- د عبدالقدير د زامنو پېژندنه:

۱- ولي محمد د عبدالقدير زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. له دولسم ټولگي څخه فارغ شوی دی.

۲- ذکرالله د عبدالقدير زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. خپل ژوند د روزمره کار له مخې مخته وړي.

۳- شکرالله د عبدالقدير زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. خپل ژوند د روزمره کار له مخې مخته وړي.

۴- محب الله د عبدالقدير زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. د کندهار پوهنتون له شرعياتو پوهنځي څخه يې د ليسانس ديپلوم اخيستی دی.

۵- وسيم الله د عبدالقدير زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. نوموړی د پېښور ښار د شهاب الدين غوري عالي لېسې له دولسم ټولگي فارغ شوی او اوس مهال معلوماتي تکنالوجست دی.

۴- د عبدالکریم د زامنو پېژندنه:

۱- **محمد طاهر د عبدالکریم زوی:** د پیدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. د واده څخه يې شپږ مياشتې تېرې نه وې او لا د نهم ټولگي زده کوونکی و، چې په وروستيو د کال ۱۳۶۴ المریز د روسي یرغلگرو له لورې په ځوانه ځوانۍ کې له خپل پلار سره يوځای شهید شو. عبدالکریم او محمد طاهر يې پر صورت، ټټر او د بدن په نورو برخو په مرمیو وېشتلي وو. د شهیدانو د تدفین لپاره په کلي کې نارینه نه وو پاتې، له دې پېښې مخکې يې کلی پراېښی وو. بي بي فاطمه د عبدالکریم غیرتي مېرمن او د محمد طاهر بهادره مور پخپلو لاسونو خپل شهید شوي خاوند او زوی ته قبر اوباسي او په خپله يې خاورو ته سپاري. د شهید محمد طاهر له شهادت وروسته الله تعالی د دې مېرمنې ته په کال ۱۳۶۷ المریز زوی ورکړ، چې د هغه نوم محمد طیب دی.

۲- **محمد جمیل د عبدالکریم زوی:** د پیدایښت نیټه يې د پېژند پانې له مخې دوه کلن د ۱۳۶۳ المریز کال، د زېږېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. د قرآن کریم له حفظ سره يې په کال ۱۳۸۸ المریز د ننگرهار عالي دارالمعلمین د بیولوژي له څانگې څوارلسم پاس فارغ شوی دی، همدارنگه يې په حقوقو او سیاسي علومو کې د لیسانس تر کچې زده کړې کړي دي. نوموړی اوس مهال د ننگرهار ولايت د جلال آباد ښار د عربانو په لېسه کې د ښوونکي دنده لري.

۵- د ملا میر محمد پنځم زوی مولوي محمد جعفر

د مولوي محمد جعفر د پيدا کېدو ځای د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. مولوي محمد جعفر ته الله تعالی په علم، عرفان، دعوت، تبلیغ او تزکیه د نفس کې لوی مقام ور په برخه کړی وو. په هېواد کې د لومړنیو زده کړو نه وروسته د هېواد د ستر غازي او عالم حضرت خواجه امام الدین صاحب د ښوونې وروسته هندوستان ته د نورو زده کړو لپاره ولاړ او هلته د شرعي او عربي علومو لکه: صرف، نحو، تفسیر، حدیث، فقه، عقاید، سیرت، تاریخ، منطق، فلکیات او طب کې یې په لوړ مقام زده کړې وکړې. د حضرت خواجه امام الدین صاحب په ملګرتیا بېرته افغانستان ته راستون شو. مولوي محمد جعفر د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولایتو کلی ته په رسېدو یې په ۱۲۹۲ لمریز کال کې یوه دیني مدرسه تأسس او همدې ته یې ترجیح ورکړه. ۶۹ کاله مسلسل یې تدریس، تربیت، ارشاد او تبلیغ کولو نه وروسته په ۱۳۴۰ لمریز کال د قوس د میاشتې په ۲۳ مه د پنجشنبې په ورځ له دې فاني نړۍ سره خدای په امانې وکړه او د پلن غر په هدیره کې د حضرت خواجه امام الدین صاحب مقبرې تر څېرمه دفن شو. مولوي محمد جعفر درې زامن درلودل، چې عبارت دي له:

۱- مولوي محمد ابراهیم، ۲- مولوي محمد اسماعیل، ۳- الحافظ مولوي محمد اسرار الله.

۱- د مولوي محمد جعفر د زامنو پېژندنه:

۱- مولوي محمد ابراهيم هميم کاکړ د مولوي محمد جعفر زوی:

مولوي محمد ابراهيم په ۱۳۱۴ لمریز کال کې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلي په يوې ديندارې او روڼ اندې کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی، لا د اوو کالو نه وو چې د قرآن کریم په ختم مشرف شو او وروسته بيا د نجم المدارس په عالي مدرسه کې شامل او په ۱۳۴۱ لمریز کال له همدې مدرسې نه فارغ او په ياده مدرسه کې د استاد په حيث مقرر شو. په ۱۳۴۴ لمریز کال کې د ننگرهار عالي دارالمعلمين کې استاد او په همدې کال يې د مسلمان ځوانانو د تنظيم بنسټ کېښود. د نوموړي د اسلامي مبارزې او بلنې لړۍ لا د مدرسې د شاگردۍ له شېبو څخه پيل شوې وه، ورځ تر بلې يې د ښوونې او روزنې له لارې مبارزه تانده کېده. د وخت چارواکو هغه د دارالمعلمين نه د ننگرهار عالي لېسې ته تبديل کړ، د انسان په هر شر کې خیر وي؛ د ده هم پدې بدلون کې خیر وو، له بدلون سره د ده غورځنګ لا پياوړی شو، د ننگرهار د لېسې په گډون د نورو لېسو او ښوونځيو ژمن او مسلمان ځوانان او استادان ورسره ملگري شول. په ۱۳۵۸ لمریز کال کې زنداني او د زندان په سختو حالاتو کې يې د شهادت جام نوش کړ. نوموړي پخپل مبارز ژوند کې ليکنې هم کړي دي، چې د چاپ شويو آثارو نومونه يې په لاندې ډول دي:

۱- د ديني علومو اصول تدريس.

۲- د قرآن اجتماع

۳- سيرت النبي

۴- د قرآن پلوشي (حمدونه او نعتونه) شعري ټولگه.
مولوي صاحب هميم د اوو زامنو پلار وو، چې نومونه يې په لاندې ډول
په ترتيب سره دي:

۱- طالب العلم حفظ الرحمن، ۲- مولوي مشتاق احمد، ۳- مولوي
شايق احمد، ۴- مولوي واثق احمد، ۵- طارق احمد، ۶- باعث احمد، ۷-
صادق احمد

۲- مولوي محمد اسماعيل (مولانا صاحب) د مولوي محمد جعفر

زوی: د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلي په يوې
دينداري او روڼ انده کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی. مولوي
محمد اسماعيل شپږ زامن لري، چې عبارت دي له:
۱- مولوي ډاکټر حمدالله، ۲- مولوي نثار احمد، ۳- ډاکټر افتخار احمد،
۵- حافظ رضوان الله، ۶- شهيد مولوي اعزازالله.

۳- مولوي حافظ محمد اسرارالله د مولوي محمد جعفر زوی: په

کال ۱۳۲۷ل د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو د کلي په يوې
دينداري کورنۍ کې زېږېدلی دی. کله چې د لوست سن ته ورسېد، د
خپل کور چې د يوې مدرسې حيثيت يې درلوده د کوچنيتوب په
دوره کې يې له خپل والد صاحب نه علاوه له خپل مشر ورور هميم
صاحب او د خپل پلار د تره زوی مولوي صاحب غلام حيدر څخه خپل
درس پيل کړ، چې هغه وخت د خصوصي مدارسو په تدريسي نصاب
کې د قرآن کريم په ناظرې يادولو نه وروسته (پنج کتاب، ماتخفة

النصايح، گلستان، بوستان خواجه حافظ او د داسی نورو کتابونو تر څنگ د خط املاء او انشاء او څه ناڅه د حساب درسونه ویل کېده) لوستي دي او د قرآن کریم د حفظ لپاره د جلال اباد ښار د بهسودو دروازي د فيل خانې جامع جومات ته ولاړ او هلته يې د قرآن کریم په حفظ پیل وکړ او ضمناً يې د نجم المدارس د شمول لپاره چې کتابونه شرط ول ولوست او په ۱۳۴۲ ال کال کې په نوموړې مدرسه کې شامل او وروسته په اعلى درجه ورڅخه فارغ شو. قارى صاحب يو ملي او نړيوال شخصيت دى، د ټولني د اصلاح بنسټ اېښودونکى وو، چې ان د حج او اوقافو وزارت پيشنهاد هم ورته شوى وو، که د ده په اړه او د ده د کړيو کارونو په اړه چې څومره ليکل وشي، نو کم به وي. نوموړي ډېرى سفرونه د نړۍ گڼو هېوادونو ته کړي او د گڼو نړيوالو کنفرانسونو گډونوال پاتې شوى دى. حافظ مولوي محمد اسرار الله شپږ زامن لري، چې عبارت دي له:

- ۱- استاد فضل الله، ۲- عزيز احمد، ۳- حافظ فياض احمد، ۴- الطاف احمد، ۵- محمد مدني، ۶- عبدالرشيد.

۱- د مولوي محمد ابراهيم هميم کاکړ د زامنو پېژندنه:

۱- حفظ الرحمن د مولوي محمد ابراهيم هميم زوى: د پيدا کېدو ځاى يې د ننگرهار ولايت، د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلی دى. په ۱۳۵۸ لمريز کال کې يې د نجم الدين اخندزاده په مدرسه کې خپلې ديني زده کړې کولې، چې د مدرسې د لارې په اوږدو کې د موټر د نسکورېدو له امله په شهادت ورسېد.

۲- مولوي مشتاق احمد د مولوي محمد ابراهيم هميم زوی: په ۱۳۴۸ ل کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلي په يوې ديندارې او علم پرورې کورنې کې دې نړۍ ته راغلی دی. لومړنۍ زده کړې يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده په ښوونځي کې بشپړې کړي دي، منځنۍ زده کړې يې د مهاجرت په دور کې د پېښور په الهجرة و الجهاد مدرسه کې کړي دي، هملته يې د امام ابو حنيفه رحمه الله له معهد څخه د څوارلسم سند اخيستی. د ليسانس سند يې د سعودي عربستان هېواد د مدينې منورې له اسلامي پوهنتون د شرعياتو له پوهنځي څخه ترلاسه کړی دی، له سعودي هېواد وروسته بېرته د پېښور ښار ته راغی او ماسټري يې دلته په علوم ديني او عربي ادبياتو کې وکړه. د ژوند په دې اوږد مزل کې يې ډېری دندې کړي دي، چې د ځينو يادونه يې اړينه بولم:

۱- پنځلس کاله د پېښور د امام ابو حنيفه رحمه الله په درالمعلمين کې استاد پاتې شوی.

۲- پنځه کاله د پېښور د امام ابوحنيفه رحمه الله په پوهنتون کې د عربي ژبې د ادبياتو استاد.

۳- په کال ۱۳۹۳ ل کې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د هميم صاحب په دارالعلوم کې استاد.

۴- په کال ۱۳۹۳ ل د ننگرهار ولايت مرکز جلال آباد، په څار انستيتوت کې د عربي ژبې او ادبياتو استاد.

نوموړی چاپ او ناچاپ آثار هم لري:

چاپ شوي آثار يې:

۱- سوله ايز ژوند په اسلام کې.

۲- د کتابخانې اصول په عربي ژبه کې.

نا چاپ:

۱- د تدريس وسايل (تدريسي ميتودونه) په عربي ژبه کې.

مولوي مشتاق احمد دوه زامن لري، چې مشر يې صهيب او کشر يې عمر نومېږي.

۳- مولوی شایق احمد د مولوي محمد ابراهيم هميم زوی: په

۱۳۴۹ کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلي په يوې دیندارې او علم پرورې کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی دی. لومړنۍ زده کړې د خېبر پښتونخوا د پېښور ښار د ابو سفیان رضی الله عنه ښوونځي کې کړي، منځنۍ زده کړې يې هم هملته د الهجرة والجهاد مدرسه کې کړي، د لیسانس سند يې د سعودي عربستان هېواد د امام محمد بن سعود اسلامي پوهنتون د حدیثو له پوهنځي څخه اخیستی دی. بېرته د پاکستان پېښور ښار ته راغی او ماسټري يې په علوم دیني کې د پېښور پوهنتون څخه واخیسته.

نوموړي ډېری دندې هم کړي دي، د ځینو یادول يې دلته اړین بولم:

۱- د پېښور په دارالریعه کې استاد.

۲- د جلال اباد ښار، د امام بخاري په مدرسه کې استاد.

۳- د جلال اباد ښار، په منځني طبي زده کړو انستیتوت کې استاد.

۴- په کال ۱۳۹۳ ل د بهسودو ولسوالۍ، د همیم صاحب په دارالعلوم کې استاد.

۵- په کال ۱۳۹۳ل د جلال آباد، تعليم القرآن والسنة په مدرسه کې استاد.

۶- د جلال آباد ښار، د ابي ابن کعب رضی الله عنه په مدرسه کې استاد. نوموړی د ژوند له ټولو مصرفیتونو سره سره چاپي آثار هم لري:

۱- د بنحو د حقوقو څخه دفاع په قرآن کریم او سنتو کې (پښتو او دري).

۲- آیا په اسلام کې بدعت شته؟ (پښتو).

۳- آیا د بدل نکاح روا ده؟ (پښتو).

او داسې نورې لیکنې هم لري، چې دلته یې په همدې درېيو بسنه کوو. مولوي شایق احمد درې زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- اسحق، ۲- ایوب، ۳- عبدالله.

۴- مولوي واثق احمد د مولوي محمد ابراهیم همیم زوی: په

۱۳۵۱ل کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولایتو کلي په یوې دیندارې کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی. لومړنۍ زده کړې د خېبر پښتونخوا د پېښور ښار د ابو سفیان رضی الله عنه ښوونځي کې کړي، منځنۍ زده کړې یې هم هملته د الهجرة والجهاد مدرسه کې کړي، د لیسانس سند یې د قطر هېواد د اسلامي پوهنتون څخه اخیستی، بېرته د پېښور ښار ته راغی او ماسټري یې په علوم دیني کې د پېښور پوهنتون څخه واخیسته. د ژوند په اوږدو کې یې ډېری دندې اجراء کړي دي، چې د ځینو یادونه یې دلته کوم:

۱- د پاکستان د هریپور په دارحراء مدرسه کې استاد.

- ۲- د پاکستان د پېښور په امام بخاري رحمه الله مدرسه کې استاد.
 - ۳- د خبيب رضی الله عنه په مدرسه کې استاد.
 - ۴- د معاذ بن جبل رضی الله عنه د مدرسې مدير.
 - ۵- د امر د ماین پاکی د موسسې مالي مسوول.
 - ۶- د کابل د خانه نور په خصوصي پوهنتون کې استاد.
- يو چاپ شوی آثار د (اسیرالکلام فی معانی کلمات القرآن کریم) په نوم هم لري، چې له عربي ژبې څخه یې پښتو ته ژباړلی دی.
- د مولوي محمد ابراهيم همیم درې بچي طارق احمد، باعث احمد او صادق احمد، چې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په ولايتو کلي کې پیدا شوي دي. درې واړو په کوچنیتوب کې له دې فاني نړۍ څخه سترگې پټې کړې دي.

۵- د مولوي مشتاق احمد د زامنو پېژندنه:

- ۱- صهيب د مولوي مشتاق احمد زوی: په کال ۱۹۸۹م په پېښور کې زېږېدلی دی. تر دولسم ټولگي زده کړې یې د عبدالله بن زید رضی الله عنه په عالي لېسه کې بشپړې کړي دي، بیا د کابل د سلام پوهنتون د اقتصاد پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

- ۲- عمر د مولوي مشتاق احمد زوی: په کال ۱۹۹۳م په پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې د عبدالله بن زید رضی الله عنه په لېسه کې کړي، بیا د ننگرهار ولايت د عبدالوکیل عالي لېسې له دولسم ټولگي څخه فارغ شوی دی.

۶- د مولوي شايق احمد د زامنو پېژندنه:

مولوي شايق احمد درې زامن د (۱- اسحق، ۲- ايوب، ۳- عبدالله). په نومونو لري، چې درې واړه کوچني دي، د دې درې وار د پيدايښت ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلی دی.

۷- د مولوي واثق احمد د زامنو پېژندنه:

مولوي واثق احمد څلور زامن د (۱- يوسف، ۲- حمزه، ۳- حنظله، ۴- محمد). په نومونو لري، چې څلور واړه کوچني دي، د دې څلور وارو د پيدايښت ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلی دی.

۲- د مولوي محمد اسماعيل د زامنو پېژندنه:

۱- مولوي ډاکټر حمدالله د مولوي محمد اسماعيل زوی: د پيدايښت ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلی دی. په کال ۲۰۰۳م کې يې د بهاولپور له اسلامي پوهنتون د شريعاتو پوهنځي څخه يې د قرآن کریم په تفسير کې دوکتورا واخيسته، د حديثو دوره يې د پېښور شيخ صاحب حسن جان څخه کړې وه، چې د لوړ ذکاوت څښتن او پوه عالم دی. د ننگرهار پوهنتون د ساينس او تکنالوجۍ پوهنځي استاد، مدافع وکیل او د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د پلن غړ د جامع جومات خطيب هم دی.

۲- مولوی نثار احمد د مولوي محمد اسماعيل زوی: د پيداېښت ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلی دی. د پېښور پوهنتون د عربي ادبياتو په څانگه کې يې ماسټري کړې او خپلې نورې لوړې زده کړې يې د کويټ او سعودي عربستان هېوادونو کې کړي دي. په ۱۳۹۳ لمريز کال کې حقوقي مشاور او د پوهنتون استاد وو.

۳- ډاکټر افتخار احمد د مولوي محمد اسماعيل زوی: د پيداېښت ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلی دی. د اسلام آباد د نړيوال اسلامي پوهنتون څخه يې د حديثو په علم کې دوکتورا اخيستی ده، په ۲۰۱۲م کال کې د کابل پوهنتون د شريعاتو په پوهنځي کې استاد او په ۱۳۹۳ لمريز کال کې د باختر پوهنتون د حقوقو پوهنځي رئيس هم وو.

۴- مولوي فيضان احمد د مولوي محمد اسماعيل زوی: د پيداېښت ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلی دی. د پېښور د فاضل وفاق المدارس څخه فارغ او خپله ماسټري يې په پاليسۍ او عامه اداره کې د امريکا د متحده ايالاتو څخه اخيستی ده. په پوهنتون کې د استادۍ دنده لري او د گران افغانستان د اقتصاد وزارت د بشري منابعو رياست رئيس هم دی.

۵- حافظ رضوان الله د مولوي محمد اسماعيل زوی: د پيداېښت ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلي دی. د اسلام

آباد د نړيوال پوهنتون د شريعاتو او قانون پوهنځي څخه فارغ شوی دی. دنده يې حقوقي مشاور او مدافع وکالت دی.

۶- شهيد مولوي اعزاز الله د مولوي محمد اسماعيل زوی: پيداېښت يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلي کې شوی دی، لا د ننگرهار پوهنتون د شريعاتو د پوهنځي د څلورم کال زده کړيال و، چې په ۲۰۱۱م کال کې د ننگرهار ولايت د چکنوريو د افغان مېنې شمال ختيځه برخه کې د سيند په اوبو کې لاهو او د شهادت جام يې نوش کړ.

۳- د حافظ محمد اسرار الله د زامنو پېژندنه:

۱- استاد فضل الله د مولوي محمد اسرار الله زوی: په کال ۱۹۶۸م د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو په کلي کې زېږېدلی دی. لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د هجرت په ديار الهجرة والجهاد په عالي مدرسه کې کړيدي. د شرعياتو ماسټري او د دوکتورا سند يې له سعودي عربستان هېواد څخه اخیستی. اوسمهال د ننگرهار اسلامي پوهنتون استاد دی. استاد د درې زامنو پلار دی، چې عبارت دي له:

۱- خبيب احمد، ۲- محمد عثمان، ۳- عمار.

۲- عزيز احمد د مولوي محمد اسرار الله زوی: په کال ۱۹۷۲م د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو په کلي کې زېږېدلی دی. لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د هجرت په ديار د امام ابو حنيفه رحمه

الله په عالي مدرسه کې بشپړې کړي دي، بيا د پېښور اسلامي پوهنتون څخه فارغ شوی دی.

۳- حافظ فياض احمد د مولوي محمد اسرارالله زوی: په کال ۱۹۷۵م د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو په کلي کې زېږېدلی دی. لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د پېښور د امام ابو حنيفه رحمه الله په عالي مدرسه کې بشپړې کړي، بيا د پېښور اسلامي پوهنتون نه فارغ شوی دی.

۴- الطاف احمد د مولوي محمد اسرارالله زوی: په کال ۱۹۷۹م د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو په کلي کې زېږېدلی دی، لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د هجرت په ديار د پېښور د عبدالله بن زيد رضی الله عنه په عالي مدرسه کې کړي، بيا په ۲۰۰۴م کال د ننگرهار اسلامي پوهنتون د طب پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

۵- محمد مدني د مولوي محمد اسرارالله زوی: په کال ۱۹۸۴م د مهاجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د هجرت په ديار د پېښور د استقلال په عالي لېسه کې بشپړې کړي دي. وروسته بيا د اسلام آباد پوهنتون د اقتصاد پوهنځي څخه يې د ليسانس سند ترلاسه کړی دی.

۶- عبدالرشید د مولوي محمد اسرار الله زوی: په کال ۱۹۸۵م کې د هجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د هجرت په ديار د پېښور د استقلال په عالي لېسه کې بشپړې کړي دي، بيا په ۲۰۰۸م کال کې د ننگرهار پوهنتون د حقوقو او سياسي علومو پوهنځي څخه فارغ شويدي. ماسټري يې په حقوقو او سياسي علومو کې د اسلام اباد د ای جی کی پوهنتون نه په ۲۰۱۰م کال کې اخیستې ده، بيا په ۲۰۱۵م کال کې د هندوستان هېواد د ډي.ام.اس.اس. جی.ام څخه يې په منجمنټ او رهبرۍ کې دوکتورا ترلاسه کړېده.

د استاد فضل الله د زامنو پېژندنه:

۱- خبيب احمد د استاد فضل الله زوی: په کال ۱۹۸۸م د هجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د پېښور د استقلال په عالي لېسه بشپړې کړي دي، نوموړي لوړې زده کړې د چین په هېواد کې کړي دي.

۲- محمد عثمان د استاد فضل الله زوی: په کال ۱۹۹۰م د هجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې يې د عبدالله بن زيد رضی الله عنه په مدرسه کې کړي او منځنۍ زده کړې يې د همیم صاحب په مدرسه کې بشپړې کړي، بيا د ننگرهار اسلامي پوهنتون نه فارغ شويدي.

۳- عمار د استاد فضل الله زوی: په ۱۹۹۵م د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو په کلي کې زېږېدلی دی. لومړنی او منځنی زده کړې يې د ننگرهار په عالی لېسه کې بشپړې کړي دي، بيا د ننگرهار اسلامي پوهنتون څخه فارغ شوی دی.

۶- د ملا مير محمد شپږم زوی ملا محمد اکبر

د ملا محمد اکبر د پيدا کېدو ځای د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. دی د نورو وروڼو په شان يو پوه، هوښيار او زيرک عالم وو، يوازې يوه لور يې د بي بي نسيمې په نوم درلوده، هغه يې خپل وراه عبدالمالک ته، چې د ملا محمد جان زوی وو، په نکاح ورکړې وه.

۷- د ملا مير محمد اووم زوی ملا دوست محمد

د ملا دوست محمد د پيدا کېدو ځای د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. دی د نورو وروڼو په شان پوه، هوښيار او زيرک عالم وو، نوموړي پنځه زامن درلودل، چې عبارت دي له:
۱- قاري محمد مسافر، ۲- قاري محمد حسن، ۳- محمد معصوم، ۴- برهان الدين، ۵، محبوب الهي.

د ملا دوست محمد د زامنو پېژندنه:

۱- قاري محمد مسافر د ملا دوست محمد زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۲۱ لمريز کال او د پيداېښت ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. د ننگرهار ولايت له مرکزي دارالحفاظ څخه فارغ شوی. د ښوونکي او د جومات د امامت دنده يې درلوده، نوموړي د ښوونې او روزنې په برخه کې ښه خدمات افغاني ټولنې ته وړاندې کړي دي. قاري محمد مسافر څلور زامن لري، چې عبارت دي له:

۱- مولوي حفيظ الحق، ۲- انورالحق، ۳- اظهارالحق، ۴- بلال احمد.

۲- قاري محمد حسن د ملا دوست محمد زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۲۶ لمريز کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. د ننگرهار ولايت د نجم الدين اخند زاده له مدرسې فارغ شوی او په ۱۳۸۲ ل کال کې وفات او په خپله پلرنۍ هديره کې خاورو ته وسپارل شو. قاري محمد حسن څلور زامن لري، چې نومونه يې لاندې ياد شوي دي:

۱- احسان الله، ۲- عرفان الله، ۳- رياض الله، ۴- تحية الله.

۳- محمد معصوم د ملا دوست محمد زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۲۸ ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. نوموړي په کال ۱۹۹۲ ميلادي کې د سند د کراچۍ پوهنتون څخه د عمومي طب په څانگه کې زده کړې کړي او په مختلفو نړيوالو او ملي روغتيايي ادارو کې يې دنده اجراء کړې.

ډاکټر محمد معصوم په خپل مسلک کې پوه او وارد انسان وو. ډاکټر محمد معصوم شپږ زامن لري، چې عبارت دي له:

- ۱- انعام الله، ۲- اکرام الله، ۳- عمران الله، ۴- عون الله، ۵- فوز الله، ۶-

عزير احمد.

۴- برهان الدين د ملا دوست محمد زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۳۰ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. د ننگرهار ولايت د مرکزي زراعت عالي لېسې څخه فارغ شوی وو، د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د املاکو د مدير او نورې ښې دندې يې اجراء کړې وې. نوموړی په ۱۳۸۶ل کال د زړه د ناروغۍ له امله وفات او په خپله پلرنۍ هديره کې خاورو ته وسپارل شو. برهان الدين شپږ زامن لري، چې عبارت دي له:

- ۱- شفا الله، ۲- بشارت الله، ۳- وفيق الله، ۴- وثيق الله، ۵- امير الله ۶-

عطاءالله.

۵- محبوب الهي د ملا دوست محمد زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۳۳ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. ابتدايه او ثانوي زده کړې يې د هجرت په ديار د پېښور د الهجرة والجهاد په عالي مدرسه کې کړي، په کال ۱۳۶۵ل کې د ملتان د وفاق المدارس د ۱۴ ټولگي څخه فارغ او بيا يې د پېښور په صدر کې د امداد العلوم په مدرسه کې د حديثو دوره وکړه، بيا يې څلور کاله د امام ابو حنيفه رحمه الله په مدرسه استاد وو. په کال

۱۳۹۷ل کې يې د الفلاح پوهنتون د اسلامياتو د رشتې څخه د ليسانس سند واخيست، نوموړی اوسمهال د ننگرهار ولايت د محمدي صاحبزده عالي لېسه کې د ښوونکي پاڅه دنده لري.

۱- د قاري محمد مسافر د زامنو پېژندنه:

۱- مولوی حفيظ الحق د قاري محمد مسافر زوی: د پيدايښت نېټه يې ۱۳۵۱ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. نوموړي په کال ۱۹۹۸م کې يې د پېښور اسلامي پوهنتون څخه په دينی علومو کې ماسټري اخيستي ده. د لوړ استعداد سره سره يې د يو رښتيني او ايمانداره عالم په صفت د استادۍ نه نيولې ان تر مدیریت پورې دندې اجراء کړي دي. لومړنۍ زده کړې يې د محمدي صاحبزاده عالي لېسه کې کړي، ثانوي زده کړې يې د امام ابو حنيفه رحمه الله په مدرسه او په کال ۱۳۷۱لمريز کې د همدې مدرسې څخه فارغ شوی دی. د امداد العلوم په جامعه کې يې د حديثو لويه دوره کړې او په ۱۹۹۴م کال کې د ملتان وفاق المدارس العربيه نه يې د ليسانس ديپلوم اخيستی دی. په کال ۱۹۹۸م يې د پېښور په اسلامي پوهنتون کې ماسټري وکړه، نوموړي ډېرې دندې اجراء کړي دي، چې د ځينو يادونه يې په لنډ ډول سره کوم.

۱- د ميا عمر ا عالي لېسې مدير.

۲- د ميخانيکي لېسې مدير.

۳- د سراج علي خان لېسې مدير.

۴- د محمدي صاحبزاده عالي لېسې مرستيال.

۵- د نعمان پوهنتون استاد.

۶- د ابوبکر صديق رضی الله عنه د نسانو لېسې امر.

۷- د بحر آباد عالي لېسې امر.

۸- د ملکه حميرا عالي لېسې امر.

او نوموړی اوس مهال د ملنگ جان عالي لېسې د امر او د خپل جومات د امام پتوگه دنده لري.

مولوي حفيظ الحق چاپ او ناچاپ آثار هم لري، چې دلته يې يوازې د چاپ شويو آثارو ذکر کوو؛

۱- د لمانځه لومړنۍ زده کړه.

۲- سپېڅلې عقیده.

۳- رياء او خان نبودنه.

۴- سپېڅلې اسلامي اخلاق.

۵- مسنونې په زړه پورې دعاگانې.

۶- سپېڅلې اسلامي ادا ب.

۷- د گلو گېډۍ نعتونه (شعري ټولگه).

۸- ستا کوڅې ته به درځم نعتونه (شعري ټولگه).

او نور ...

د افغانستان د مشرانو جرگې، د پوهنې وزارت، د ننگرهار ولايت مقام، د ننگرهار د پوهنې رياست، د ودان موسسې، د بهسودو د پوهنې آمريت او د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ قومي مشرانو د ده کړي کاري خدمتونه د ستاينليکونو په ورکولو سره ستايلي دي.

مولوي حفيظ الحق نه يوازی يو دينی عالم، بلکې ښه ليکوال او مدير هم دی. د دې کتاب تر ليکلو پورې د مولوي حفيظ الحق درې زامن وو، چې نومونه يې په لاندې ډول سره دي:

۱- عبدالله مصباح، ۲- مظهر واجد، ۳- فضل مولا.

۲- انورالحق د قاري محمد مسافر زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۵۹ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. انور الحق خصوصي زده کړې کړي دي، نوموړی د دوه زامنو پلار دی، چې مشر يې مستمر او کشر يې احتشام نومېږي.

۳- اظهارالحق د قاري محمد مسافر زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۱ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. په کال ۱۳۹۳ل کې د ننگرهار عالي دارالمعلمين څخه فارغ شوی او د ښوونکي دنده لري.

۴- بلال احمد د قاري محمد مسافر زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۶ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. نوموړی د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده لېسې څخه فارغ شوی دی.

۲- د قاري محمد حسن د زامنو پېژندنه:

۱- احسان الله د قاري محمد حسن زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۵۸ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. په کال ۲۰۱۴ ميلادي کې يې د پېښور پوهنتون د ديني علومو په څانگه کې زده کړې وکړې. په ديني علومو کې ماسټر او په اداره او ماليي چارو هم برلاسی دی. احسان الله د دې کتاب تر کمپوز کولو پورې دوه زامن درلودل، چې مشر يې خليل الله او کشر يې ذبيح الله نومېږي.

۲- عرفان الله د قاري محمد حسن زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۶۶ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. په کال ۱۳۹۳ل د ننگرهار پوهنتون د ښوونې او روزنې له پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

۳- رياض الله د قاري محمد حسن زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۶۸ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. په کال ۱۳۹۱ل کې د ننگرهار عالي دارالمعلمين د رياضی له څانگې فارغ شوی دی.

۴- تحية الله د قاري محمد حسن زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۲ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. نوموړی معذور دی.

۳- د ډاکټر محمد معصوم د زامنو پېژندنه:

۱- انعام الله د ډاکټر محمد معصوم زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۶۶ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د هجرت په ديار د پېښور ښار دی. په کال ۱۳۸۶ل کې د ننگرهار پوهنتون د حقوقو پوهنځي څخه فارغ شوی، نوموړی د لوړ استعداد، ذکاوت او ښو اخلاقو خاوند دی. په ملي او نړېوالو ادارو کې يې دندې اجراء کړي دي.

۲- اکرام الله د ډاکټر محمد معصوم زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۶۸ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د هجرت په ديار د پېښور ښار دی. په کال ۱۳۹۱ل کې د کابل د کارډان پوهنتون د کمپيوټر ساينس پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

۳- عمران الله د ډاکټر محمد معصوم زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۰ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د هجرت په ديار د پېښور ښار دی. په کال ۱۳۹۲ل کې د ننگرهار پوهنتون د انجینرۍ پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

۴- عون الله د ډاکټر محمد معصوم زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۲ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. په کال ۱۳۸۲ل کې د ننگرهار عالي لېسې د دولسم ټولگي څخه فارغ شوی دی.

۵- فوزالله د ډاکټر محمد معصوم زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۴ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. په کال ۱۳۹۱ل د ننگرهار عالي لېسې د دولسم ټولگي څخه فارغ شوی دی.

۶- عزيز احمد د ډاکټر محمد معصوم زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۷ل کال او د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی. نوموړی د عبدالوکيل عالي لېسې څخه فارغ شوی دی.

۴- د برهان الدين د زامنو پېژندنه:

۱- شفا الله د برهان الدين زوی: په کال ۱۳۶۷ل د هجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې يې پېښور کې کړي، بيا د ننگرهار ولايت ته راغلل او دلته په کال ۱۳۸۷ل د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده عالي لېسې څخه په اعلى درجه فارغ او په ۱۳۸۸ل کال کې د دولتي کانکور له لارې د ننگرهار پوهنتون کمپيوټر ساينس پوهنځي ته بريالی، خو د ځينو ستونزو له امله يې ونشو کولای تر څو نوموړی پوهنځی ولولي. په ۱۳۹۰ل کال کې د عمومي کانکور له لارې کابل پوهنتون د حقوقو او سياسي علومو پوهنځي ته بريالی او په کال ۱۳۹۵ل کې ترې بريالی راووت. نوموړي د پوهنځي ترڅنگ د کابل پوهنتون حقوقي يو کلن ستاژ هم بشپړ او په کال ۱۳۹۷ل کې د ازدې سيالۍ له لارې د افغانستان په لوی څارنوالۍ کې د تحقيق چارو د

نظارت څارنوال په حيث مقرر شو، د ستونزو له امله يې دنده نيمگړې شوه اوسمهال ام تي ان مخابراتي شرکت کې دنده لري. نوموړی اراده لري چې راتلونکې کې په نړيوالو اړيکو کې ماستري هم وکړي.

۲- بشارت الله د برهان الدين زوی: په کال ۱۳۶۹ل د هجرت په ديار پېښور کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې يې پېښور کې کړي، بيا د ننگرهار ولايت ته راغلل او دلته په کال ۱۳۸۹ل د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده عالي لېسې څخه په اعلي درجه فارغ شوی دی. له ۱۳۸۹ل کال څخه تر ۱۳۹۱ل کال پورې يې د افغانستان تخنيکي او مسلکي زده کړو انستيتوت ولوست او په ۱۳۹۱ل کال کې د ازدې سيالۍ له لارې د حضرت عمر فاروق رضی الله عنه په ښوونځي کې د ښوونکي په توگه دنده واخيسته. په همدې کال کې د کانکور ازموينې له لارې د ننگرهار پوهنتون ښوونې او روزنې پوهنځي ته بريالی او په ۱۳۹۵ل کال کې د نوموړي پوهنځي د رياضي له څانگې څخه د کدر په نمره فارغ شو. په ۱۳۹۷ل کال کې د حضرت عمر فاروق رضی الله عنه په ښوونځي کې د سر ښوونکي په توگه مقرر شو.

۳- وفيق الله د برهان الدين زوی: د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۱ل کال دی. د پکتيا پوهنتون د انجينري پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

۴- **وثيق الله د برهان الدين زوی:** د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۳ ال کال دی. په کال ۱۳۹۳ ال کې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده لېسې څخه فارغ شوی دی.

۵- **امير الله د برهان الدين زوی:** د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۹ ال کال دی. په کال ۱۳۹۳ ال کې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده لېسې څخه فارغ شوی دی.

۶- **عطاءالله د برهان الدين زوی:** د پيداېښت نېټه يې ۱۳۸۳ ال کال دی. نوموړی د ښوونځي زده کوونکی دی.

۵- د مولوي محبوب الهي د زامنو پېژندنه:

۱- **يحيی د مولوي محبوب الهي زوی:** د پيداېښت نېټه يې ۱۳۷۹ ال کال او د ښوونځي زده کوونکی دی.

۲- **اسحاق د مولوي محبوب الهي زوی:** د پيداېښت نېټه يې ۱۳۸۱ ال کال او د ښوونځي زده کوونکی دی.

۳- **ذکريا د مولوي محبوب الهي زوی:** د پيداېښت نېټه يې ۱۳۸۳ ال کال او د ښوونځي زده کوونکی دی.

۱- د مولوي حفيظ الحق د زامنو پېژندنه:

۱- عبدالله مصباح د مولوي حفيظ الحق زوی: په کال ۱۳۸۲ ال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلي کې زېږېدلی دی.

۲- مظهر واجد د مولوي حفظ الحق زوی: په کال ۱۳۸۶ ال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلي کې زېږېدلی دی.

۳- فضل مولا د مولوي حفظ الحق زوی: په کال ۱۳۹۰ ال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلي کې زېږېدلی دی.

۲- د انورالحق د زامنو پېژندنه:

۱- مستمر د انورالحق زوی: په کال ۱۳۸۲ ال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلي کې زېږېدلی دی.

۲- احتشام الحق د انورالحق زوی: په کال ۱۳۸۹ ال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلي کې زېږېدلی دی.

۱- د قاري احسان الله د زامنو پېژندنه:

۱- خليل الله د قاري احسان الله زوی: په کال ۱۳۸۶ ال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلي کې زېږېدلی دی.

۲- ذبيح الله د قاري احسان الله زوی: په کال ۱۳۸۷ ل د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلي کې زېږېدلی دی.

۲- ملا نور محمد رحمه الله

مخکې يادونه وشوه، چې ملا دوست محمد رحمه الله دوه زامن درلودل مشر زوی يې ملا مير محمد رحمه الله او کشر زوی يې ملا نور محمد رحمه الله نومېده. د ملا مير محمد رحمه الله کورنۍ خو مو مخکې وپېژندله، اوس تاسې درنو لوستونکو ته د ملا نور محمد رحمه الله کورنۍ در پېژنم.

ملا نور محمد رحمه الله هم يوه لوی ديني عالم، مدبر او پوه انسان وو، نوموړي يوازې يو نارينه اولاد د ملا راز محمد په نوم درلوده.

۱- د ملا نور محمد رحمه الله د زوی ملا راز محمد پېژندنه:

۱- ملا راز محمد د ملا نور محمد زوی: د پيداېست خای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، دا هم د خپل پلار او تره په شان ډېر پوه، مدبر، زيرک او په دين پوه عالم وو. نوموړي دوه ودونه کړي وو او اوه نارينه اولادونه يې درلودل، له لومړۍ مېرمنې نه يې پنځه زامن درلودل، چې نومونه يې په لاندې ډول دي:

۱- جلندر، ۲- قلندر، ۳- سراج الدين، ۴- ياسين، ۵- شهاب الدين.

د دويمې مېرمنې نه يې دوه زامن درلودل، چې مشر يې عبدالقيوم او کشر يې سيف الدين نومېده.

۱- د ملا راز محمد د زامنو پېژندنه:

۱- **جلندر د ملا راز محمد زوی:** د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی يو با ايمانہ او پرهېزگاره انسان وو او کروند گر وو، نوموړی يو زوی د محمد انور په درلوده.

۲- **قلندر د ملا راز محمد زوی:** د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، دا هم د خپل مشر ورور په شان په کروندگرۍ بوخت وو، نوموړي يوازې يوه لور درلوده، چې د افغانستان په کندوز ولايت کې واده شوې وه.

۳- **سراج الدين د ملا راز محمد زوی:** د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی په تنکی ځوانۍ کې وفات شوی دی.

۴- **ياسين د ملا راز محمد زوی:** د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی په تنکی ځوانۍ کې وفات شوی دی.

۵- **شهاب الدين د ملا راز محمد زوی:** په کال ۱۳۱۱ل د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي په يوې ديندارې کورنۍ کې دې نړۍ ته راغلی او په کال ۱۳۸۱ل کې د پېښور په چارسده کې وفات

شوی دی. نوموړی دوه زامن لري، چې مشر زوی يې جاجی او کشر زوی يې میراجان نومېږي.

۶- عبدالقيوم د ملا راز محمد زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړي دوه ودونه کړي وو، چې ټول يې پنځه زامن درلودل، چې يو يې له مشر يې مېرمنې محمد نعيم او پاتې څلور (محمد مقیم، محمد مبین، محمد مسلم او محمد سلیم) يې له کشرې مېرمنې څخه وو.

۷- سيف الدين د ملا راز محمد زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړي طبي زده کړې کړې وې او ۴۲ کاله يې د ننگرهار ولايت په ملاريا مجادله کې د هېوادوالو خدمت کړی دی. ډاکټر سيف الدين پنځه زامن درلودل، چې نومونه يې په لاندې ډول دي:

۱- خالدالدين، ۲- سراج الدين، ۳- معراج الدين، ۴- اکرام الدين، ۵- اسلام الدين.

۱- د جلندر د زوی پېژندنه:

۱- محمد انور د جلندر زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی يو فعال کروند گر وو. محمد انور دوه زامن درلودل، چې مشر يې عبدالغني او کشر يې امام جان نومېده.

يادونه: د ملا راز محمد د دويم زوی قلندر يوازي يوه لور وه، چې په کندوز کې واده شوې وه.

درېيم زوی سراج الدين يې له واده کولو څخه مخکې وفات شوی وو او څلورم زوی ياسين يې هم له واده کولو څخه مخکې وفات شوی وو.

۵- د شهاب الدين د زامنو پېژندنه:

۱- جاجی د شهاب الدين زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی له دولسم ټولگي څخه فارغ او د بوتانو او خپليو د گنډولو کار کوي. جاجي پنځه زامن لري، چې نومونه يې په لاندې ډول دي:

۱- محمد مسافر، ۲- عبدالواحد، ۳- نور آغا، ۴- نهضت يار، ۵- محمد شعیب.

۲- **میراجان د شهاب الدين زوی:** په ۱۳۳۳ل کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی. په کال ۱۳۴۰ل کې يې خپلې لومړنۍ زده کړې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده عالي لېسه کې بشپړې کړې، په کال ۱۳۵۲ل کې له دولسم ټولگي څخه فارغ شو او له فراغت وروسته يې بېلابېلې دندې اجراء کړي دي:

۱- په کال ۱۳۵۴ل کې د ننگرهار ولايت د مستوفيت کارمند شو.

۲- په کال ۱۳۵۸ل کې يې په احسان موسسه کې دنده واخيسته.

او داسې نورې دندې يې هم اجراء کړي دي. ميراجان پنځه زامن لري، چې نومونه يې په لاندې ډول دي:

۱- نجيب الله، ۲- نقيب الله، ۳- عتيق الله، ۴- شفيق الله، ۵- حمزه.

۶- د عبدالقيوم د زامنو پېژندنه:

۱- محمد نعيم د عبدالقيوم زوی: په ۱۳۳۳ل کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو په کلي کې زېږېدلی دی. لومړنی او منځنی زده کړې يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ په محمدي صاحبزاده ښوونځي کې کړي، په ۱۳۵۴ل کال کې د ننگرهار عالي لېسې له دولسم ټولگي څخه فارغ شوی دی. نوموړي د خپل ژوند په دوران کې بېلابېلې دندې اجراء کړي دي، دوه کاله د انجينر عبدالغفار جهادي سر گروپ پاتې شوی دی، دوه کاله يې د ټمرخېلو په ساحه کې عسکري هم کړې او د دې ټولو سره سره د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو په کلي کې د سواد زده کړې ښوونکی هم وو. محمد نعيم په کال ۱۳۷۹ل د زمري (اسد) په پنځه وېشتمه نېټه د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو په کلي کې د مزاپيل د لگېدو له امله له دې فاني نړۍ سره خدای په امانې وکړه او شهېد شو، نوموړی دوه زامن لري، چې مشر زوی يې قاري رحيم الله او کشر زوی يې محمد نسيم نومېږي.

۲- محمد مقيم د عبدالقيوم زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۳- محمد مبین د عبدالقیوم زوی: د پیدا کېدو ځای یې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۴- محمد مسلم د عبدالقیوم زوی: د پیدا کېدو ځای یې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۵- محمد سلیم د عبدالقیوم زوی: د پیدا کېدو ځای یې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی.

۷- د ډاکټر سيف الدين د زامنو پېژندنه:

۱- خالد الدين د ډاکټر سيف الدين زوی: د پیدا کېدو ځای یې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، لومړنۍ او منځنۍ زده کړې یې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده په لېسه کې کړي، د ننگرهار پوهنتون د انجینرۍ پوهنځی یې شروع، خو د ژوند ناخوالو د همدې پوهنځي لوستو ته پرېښود، مجبور شو او پوهنځی یې پرېښود، نوموړی اوسمهال د نجاری استاد او نجاري کوي.

۲- سراج الدين د ډاکټر سيف الدين زوی: د پیدا کېدو ځای یې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، په کال ۱۳۷۴ ل یې لومړنۍ او منځنۍ زده کړې د پېښور په التقوی لېسه کې بشپړې کړي، نوموړی د التقوی پوهنتون د حقوقو پوهنځي څخه فارغ شوی

دی. همدارنگه ساینس، منجمینټ، ژورنالیزم او اقتصاد پوهنځی یې لوستی او په لیډر شپ کې ماسټري هم لري. په ملي او نړیوالو ادارو کې یې دندې اجراء کړي او د نړۍ ۲۸ مختلفو هېوادونو ته یې رسمي سفرونه کړي دي.

۳- معراج الدین د ډاکټر سيف الدين زوی: د پيدا کېدو ځای یې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، لومړنی او منځنی زده کړې یې د پېښور د مېرویس خان هوتک په لېسه کې کړي، په کال ۱۳۷۹ل کې له دولسم ټولگي څخه فارغ او وروسته بیا د الفلاح پوهنتون د انجینرۍ له پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

۴- اکرام الدین د ډاکټر سيف الدين زوی: د پيدا کېدو ځای یې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، په کال ۱۳۸۱ل کې د پېښور د مېرویس خان هوتک لېسې له دولسم ټولگي څخه فارغ شوی دی. په کال ۲۰۱۰م کې د کابل د کاردان پوهنتون له اقتصاد پوهنځي څخه فارغ او اوس مهال په کابل کې یو ترانسپورتي شرکت کې دنده مخته وړي.

۵- اسلام الدین د ډاکټر سيف الدين زوی: د پيدا کېدو ځای یې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، لومړنی، منځنی او تر دولسم ټولگي زده کړې یې د ننگرهار ولايت مرکز د ننگرهار عالي

لېسه کې بشپړې کړي، په کال ۱۳۹۲ ل د پکتيا پوهنتون د انجینرۍ له پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

۱- د محمد انور د زامنو پېژندنه:

۱- عبدالغني د محمد انور زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی یو غریبکار او بې کبره انسان دی اوس مهال د خښتو په بټۍ کې کار کوي.

۲- امام جان د محمد انور زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی اوس مهال موټر چلوونکی دی.

۱- د جاجي د زامنو پېژندنه:

۱- محمد مسافر د جاجي زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی یو غریبکار انسان دی.

۲- عبدالواحد د جاجي زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی د بوتانو او څپلیو گنډلو کار کوي.

۳- نور آغا د جاجي زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی يو غريبکار انسان دی.

۴- نهضت يار د جاجي زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی يو غريبکار انسان دی.

۵- محمد شعیب د جاجي زوی: د پيدا کېدو ځای يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلی دی، نوموړی يو غريبکار او بې عرضه انسان دی.

۲- د میراجان د زامنو پېژندنه:

۱- نجیب الله د میراجان زوی: په ۱۳۵۶ ال کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی. لومړنی زده کړې يې د هجرت په ديار پېښور کې کړي، په ۱۳۷۵ ال کال کې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده لېسې له دولسم ټولکي څخه فارغ شوی دی. نوموړی يو څه موده له احسان موسسې سره دنده اجرا او اوسمهال په ملي اردو کې دنده لري.

۲- نقیب الله د میراجان زوی: په ۱۳۵۸ ال کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی. له کال ۱۳۷۱ ال څخه تر کال ۱۳۷۴ ال يې لومړنۍ او منځنۍ زده کړې د هجرت په ديار پېښور

کې کړي، بيا خپل هېواد ته راغی او په ۱۳۸۰ل کال کې د ننگرهار ولايت د محمدي صاحبزاده عالي لېسې څخه فارغ شوی دی. په ۱۳۸۵ل کال کې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی. له ۱۳۸۳ل کال څخه تر ۱۳۹۳ل کال پورې يې د امر موسسې سره لس کلنه دنده اجراء کړې ده.

۳- عتيق الله د ميراجان زوی: په ۱۳۶۲ل کال د ننگرهار ولايت بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی. نوموړی اوس مهال په ملي وسلوال پوځ کې دنده لري.

۴- شفيق الله د ميراجان زوی: په ۱۳۷۳ل کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی. په ۲۰۰۶م کال کې يې خپلې لومړنۍ او منځنۍ زده کړې په پېښور کې بشپړې کړي، په ۲۰۱۱م کال کې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده عالي لېسې څخه فارغ او بيا د ننگرهار اسلامي پوهنتون د شرعياتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

۵- حمزه د ميراجان زوی: په ۱۳۷۵ل کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي کې زېږېدلی دی. په ۱۳۸۱ل کال يې خپلې لومړنۍ او منځنۍ زده کړې پوره او په ۱۳۹۳ل کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده عالي لېسې څخه فارغ شوی دی،

بياد ننگرهار د اسلامي پوهنتون د زراعت پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

د محمد نعیم د زامنو پېژندنه:

۱- قاري رحيم الله د محمد نعیم زوی: په ۱۳۶۲ ال کال د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د ولايتو کلي کې زېږېدلی دی. په کال ۱۳۸۲ ال يې خپلې لومړنۍ، منځنۍ او تر دولسم ټولگي زده کړې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده لېسه کې بشپړې کړې دي. په ۱۳۸۴ ال کال د شهيد هميم صاحب د دارالعلوم د حفظ القرآن له څانگې څخه په لوړو نومرو فارغ شوی. په ۱۳۸۵ ال کال د ننگرهار پوهنتون د ښوونې او روزنې پوهنځي کې شامل او په ۱۳۸۹ ال کال ترې فارغ شوی دی. نوموړي له امر د ماین پاکی موسسې سره د ډلمشر په حيث دنده اجراء کړې ده او همدا رنگه يې د ننگرهار ولايت په پوهنې رياست کې د ټولنيز ماموريت سرته رسولې ده. قاري رحيم الله څلور زامن لري، چې نومونه يې په لاندې ډول دي:

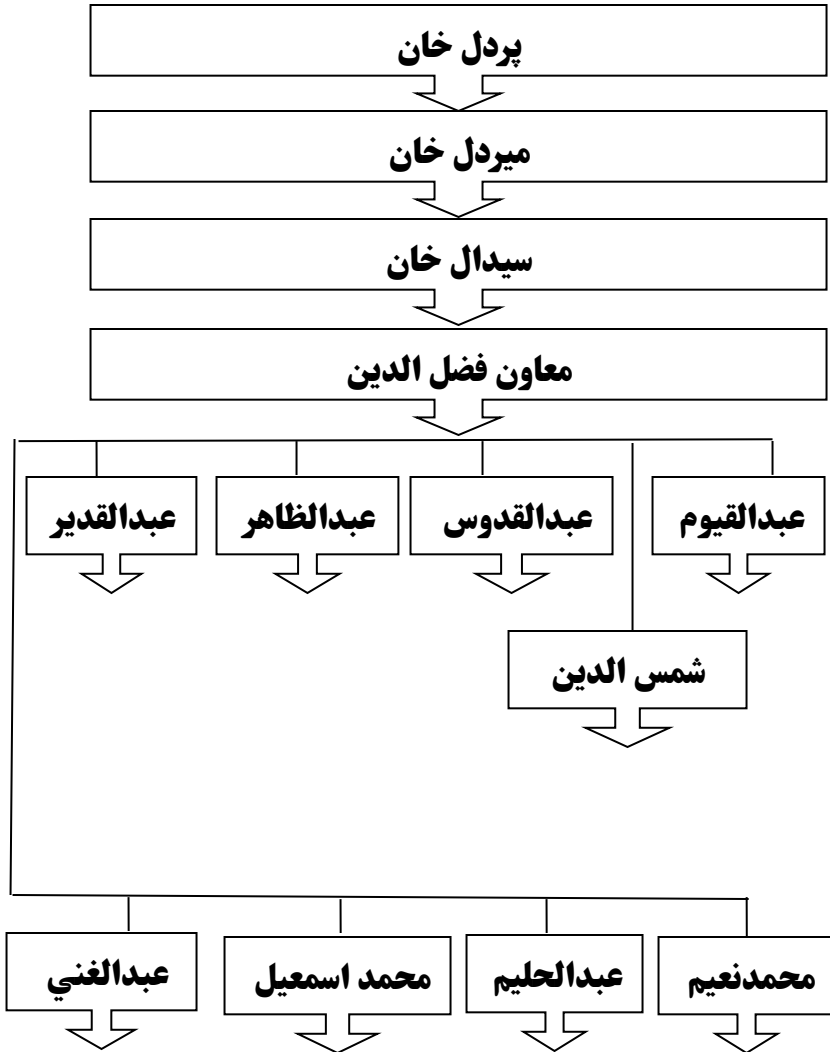
۱- هدايت الله، ۲- فریدالله، ۳- سبحان الله، ۴- مطيع الله.

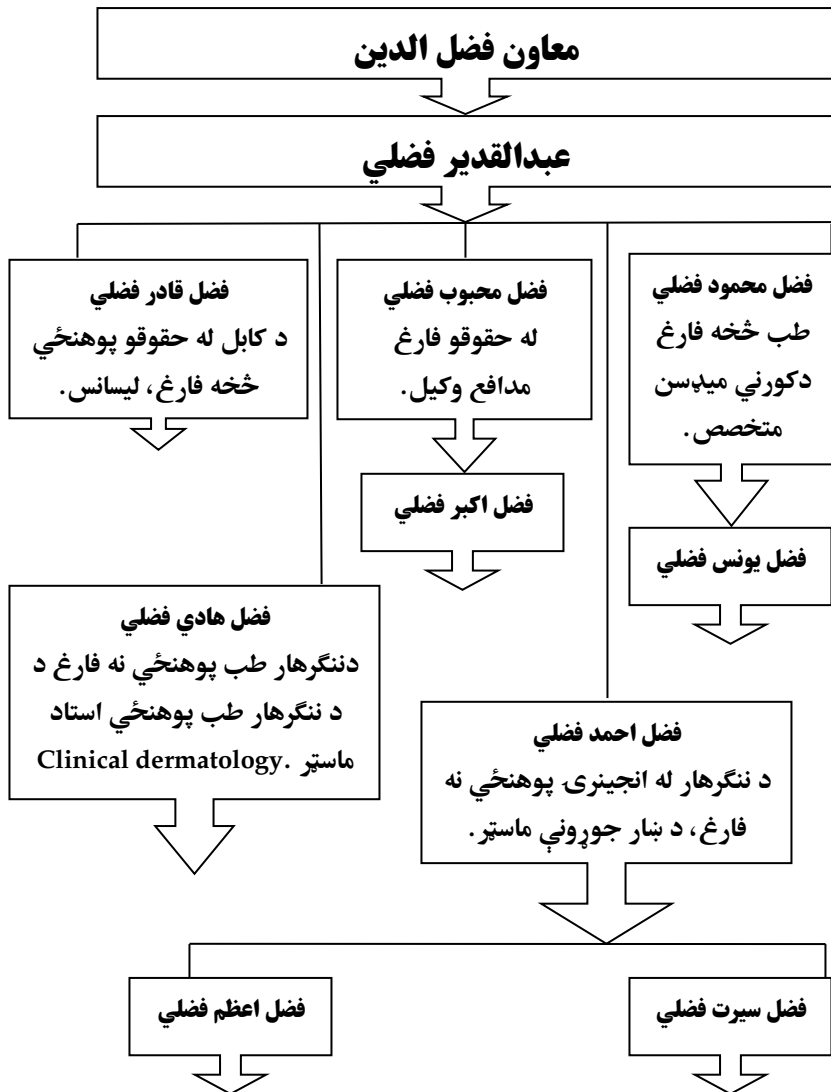
۲- محمد نسيم د محمد نعیم زوی: په ۱۳۷۰ ال کال د ننگرهار ولايت مرکز جلال آباد په درېيمه ناحيه د حضرتانو کلي کې دې نړۍ ته راغلی دی. لومړنۍ زده کړې يې د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د محمدي صاحبزاده لېسه کې کړي، منځنۍ زده کړې يې د ننگرهار ولايت مرکز جلال آباد د عبدالوکيل لېسه کې او د همدې لېسې له

دولسم ټولگي څخه په ۱۳۹۱ ال کال کې فارغ شوی دی. د ۱۳۹۱ ال کال د سنبلې میاشتې په نولسمه نېټه د ننگرهار ولايت د پوليسو په اکاډمۍ کې شامل او د همدې کال د جدي میاشتې په اوومه نېټه له يادې اکاډمۍ څخه فارغ او د ننگرهار ولايت په روداتو ولسوالۍ کې په دنده مقرر شو. نوموړی اوسمهال د ننگرهار ولايت په حج اوقافو رياست کې د مامور صفت دنده لري.

د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د کاکړانو کلي د کاکړو د پېژندنې پای.

د ننگرهار ولايت د بهسودو ولسوالۍ د بلند گاه کلي د کاکړانو پېژندنه:

معاون فضل الدين

عبدالظاهر

محمد ايوب

ليسانس، بريدمل
په ملي دفاع وزارت ڪي.

محمد طاهر

ڊ دفاع وزارت له نظامي طب څخه
فارغ ڊاڪٽر.

معاون فضل الدين

شمس الدين

فريد

د کانال مدير ، بکلوریا.

جلال الدين

د مستوفيت مامور
لیسانس په اقتصاد کې

ابراهيم

خیاط (گنډونکی)

معاون فضل الدين

عبدالقيوم

عبدالجميل

ڊ نقوسو ڊ احوالو او ٺبتولو
رياست ڪي اجير.

عبدالوهاب

بشوونڪي.

معاون فضل الدين

محمد نعيم

محمد صميم فضلي

۱۴ پاس، د کار او ټولنيزو چارو وزارت کار کوونکی

معاون فضل الدين

عبدالقدوس

عبدالشکور

له زراعت پوهنځي څخه فارغ،
لیسانس

عبدالرشید

له اقتصاد پوهنځي څخه فارغ،
لیسانس

عبدالصبور

د مستوفیت مامور

معاون فضل الدين

محمد اسمعيل فضلي

محمد وسيم

د شرعياتو د پوهنځي زده کړيال

محمد جسيم

زده کوونکی

عبدالباعث

زده کوونکی

فريدون فضلي

لیسانس، ښوونکی

پای.

سرچينې ...!

- ۱- محقق ډاکټر طالبي ياد عبداللطيف، پښتني قبيلې (شجرې)، پنځم چاپ ۱۳۹۴ل. کال، اسد دانش خپرندويه ټولنه، کابل.
- ۲- شهيد مولوي کاکړ هميم محمد ابراهيم، د قرآن پلوشې، لومړی چاپ ۱۳۸۲ل. د ټولني د اصلاح اسلامي مرکز، بهسود - جلال آباد.
- ۳- له انټرنېټ پاڼې څخه د (پښتانه کاکړ) برخه را اخیستنه.
- ۴- ډاکټر وحيد الله د عبدالخالق زوی څخه د مولوي محمد جان د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.
- ۵- حاجي عبدالغفور د ملا محمد شريف زوی څخه د مولوي محمد يعقوب د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.
- ۶- ډاکټر عبدالبصير د مولوي محمد حنيف زوی څخه د د مولوي محمد سالم د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.
- ۷- قاري محمد جميل د عبدالکريم زوی څخه د ملا ظفر گل د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.
- ۸- ډاکټر الطاف احمد د مولوي محمد اسرار الله زوی څخه د مولوي محمد جعفر د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.
- ۹- مولوي محمد جان د ملا محمد شريف زوی څخه د مولوي محمد اکبر د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.
- ۱۰- مولوي محبوب الهي د مولوي دوست محمد زوی څخه د مولوي دوست د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.
- ۱۱- جاجی د شهاب الدين زوی څخه د ملا نور محمد د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.
- ۱۲- سراج الدين د ډاکټر سيف الدين زوی څخه د ډاکټر سيف الدين د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.
- ۱۳- ډاکټر فضل هادي فضلي د ډاکټر عبدالقدير فضلي زوی څخه د معاون فضل الدين د کورني معلومات را اخیستنه، ۱۳۹۹ل. کال.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**